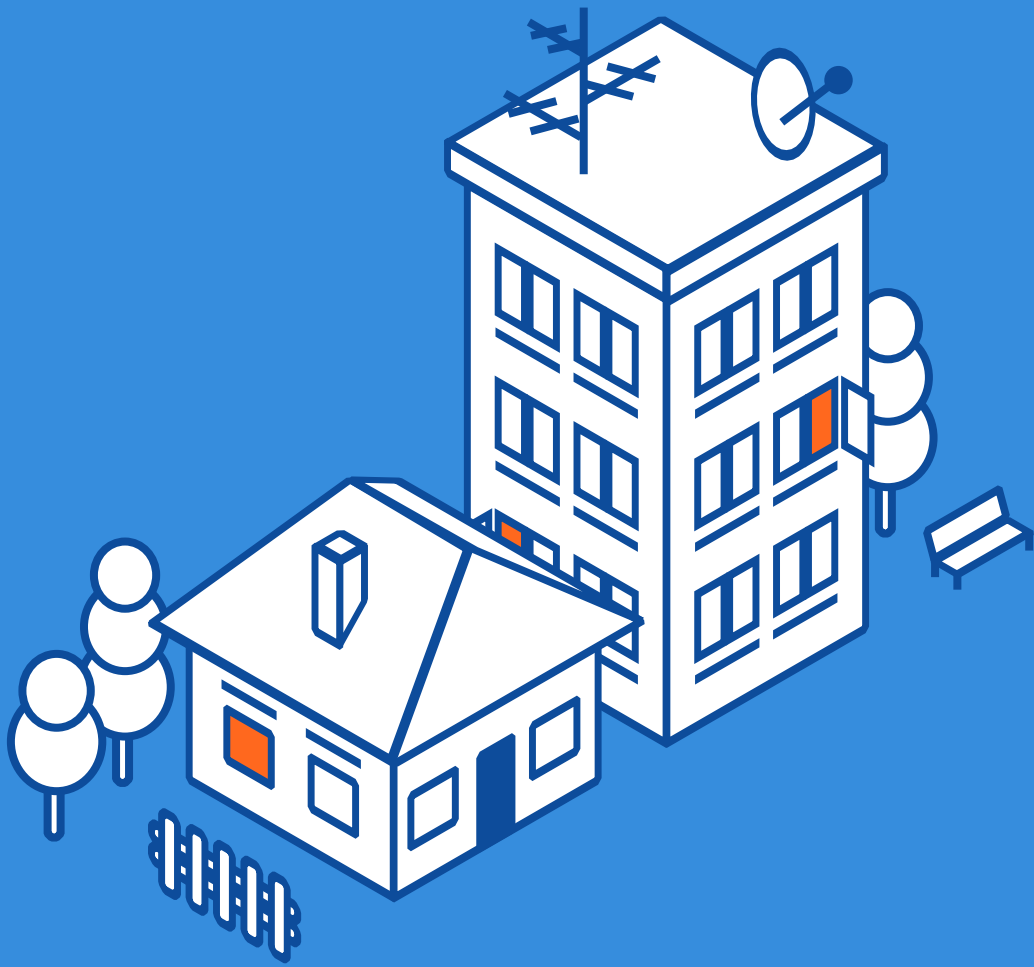

AJ MY SME TU DOMA

Inštruktážny materiál

VZDELÁVANIE O MIGRÁCII
S AKTIVITAMI A VIDEAMI

AJ MY SME TU DOMA

Inštruktážny materiál

VZDELÁVANIE O MIGRÁCII
S AKTIVITAMI A VIDEAMI

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) Bratislava 2022

Zostavili: Lucia Orišková, Michal Milla a Alexandra Filčáková

Názory vyjadrené v tejto publikácii sú názormi autorov a nemusia sa zhodovať s postojmi Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM).

Pre všeobecné označenie osôb mužského aj ženského pohlavia je v texte použitý mužský rod – napr. „lektor“, „účastník“.

Poslanie a činnosť Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) vychádzajú z princípu, že humánna a organizovaná migrácia prináša prospech tak migrantom, ako aj spoločnosti. Ako popredná medzinárodná organizácia na poli migrácie vyvíja IOM v spolupráci so svojimi partnermi v medzinárodnom spoločenstve úsilie s cieľom: napomáhať pri zvládaní narastajúcich operačných výziev migračných pohybov; zlepšovať pochopenie migračnej problematiky; podporovať sociálny a ekonomický rozvoj prostredníctvom migrácie; presadzovať dobré životné podmienky migrantov a rešpektovať ich ľudskú dôstojnosť.

Vydavateľ:

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Grösslingová 35

811 09 Bratislava

Tel.: +421 2 5263 0511

Fax: +421 2 5263 0093

E-mail: bratislavainfo@iom.int

Internet: www.iom.sk

© 2022 Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Všetky práva vyhradené. Vydavateľ týmto udeľuje súhlas na nekomerčné použitie tohto manuálu vo vzdelávaní o migrácii, vo vzdelávaní v interkultúrnych zručnostiach a v interkultúrnej výchove. Žiadna časť tejto publikácie alebo publikácia ako celok nemôže byť na iný účel reprodukováná, uložená vo vyhľadávacom systéme alebo rozširovaná žiadnym spôsobom a v žiadnej forme bez predchádzajúceho súhlasu vydavateľa.

OBSAH

Predslov	6
Zoznam skratiek	8
Základné pojmy	9
1. Migrácia a integrácia	17
1.1 Migrácia vo svete	17
1.2 Migrácia a Slovensko	24
1.3 Mýty a stereotypy o migrácii	31
2. Ako rozpoznať hoaxy a dezinformácie o migrácii	36
3. Ako začleniť tému migrácie do vyučovania	43
3.1 Práca s dokumentom a videami „Aj my sme tu doma“	43
3.2 Použité vzdelávacie metódy	45
4. Aktivity	47
4.1 Čo je migrácia.....	47
4.2 Kvíz	47
4.3 Premietnutie videa a práca s príbehom.....	50
4.4 Premietnutie dokumentárneho filmu a práca s príbehom	52
4.5 Diskusia s migrantom	54
4.6 Stereotypy a predsudky.....	55
4.7 Maliar stereotypov.....	56
4.8 Výhody – nevýhody.....	57
4.9 Zamiloval som sa.....	58
4.10 Odišli by ste?.....	59
4.11 Nájdi svoju skupinu.....	62
4.12 Spolu v jednej triede	63
4.13 Dezinformátori.....	64
4.14 Krotitelia hoaxov	65
5. Užitočné kontakty	71
6. Zdroje a literatúra o migrácii	73
Predstavenie IOM	77

Predslov

Migrácia sa považuje za jednu z určujúcich globálnych otázok 21. storočia. Mobilita ľudí je v súčasnosti väčšia než v ktoromkoľvek okamihu novodobej ľudskej histórie. S fenoménom migrácie sa Slovenská republika začala intenzívnejšie stretávať až po roku 1989, pričom migrácia na Slovensko kontinuálne a výrazne rastie najmä od vstupu SR do EÚ. Podľa globalizačných a demografických trendov je možné predpokladať, že počet migrantov na Slovensku bude rásť v krátkodobom aj dlhodobom horizonte. Ako túto zmenu vníma a posudzuje verejnosť? Podľa prieskumu agentúry Focus pre Nadáciu Milana Šimečku takmer polovica Slovákov nepozná osobne ani jedného cudzinca alebo cudzinku, ktorí žijú na Slovensku.¹ Na nízku mieru osobných kontaktov poukazuje aj výskum CVEK, podľa ktorého približne 30 % respondentov neprichádza do kontaktu s cudzincami, takmer polovica sa stretáva s cudzincami len príležitostne (na ulici alebo v obchode) a len 20 % uviedlo, že majú pravidelný kontakt s cudzincami. Názory Slovákov sú tak z veľkej časti ovplyvnené sprostredkovanými skúsenosťami a informáciami z médií a iných informačných zdrojov.²

Obavy z neznámeho ovplyvňujú postoje obyvateľov k migrácii a k cudzincom. Na Slovensku má mnoho ľudí pocit, že v krajine žije veľký počet migrantov – cudzincov, ktorí berú pracovné miesta Slovákom, sú záťažou pre štátny rozpočet a zvyšujú kriminalitu. Pre nedostatok informácií a zriedkavý kontakt s migrantmi spoločnosť nemá možnosť zmeniť tradičné stereotypy, čo môže viesť k ďalším dezinformáciám a generovaniu ďalších predsudkov a ich posilneniu v spoločnosti. Predsudky sa cez proces socializácie legitimizujú, stávajú súčasťou hodnôt spoločnosti a prenášajú sa na nových členov spoločnosti. Pretrvávanie takéhoto stavu nereflektuje súčasnú situáciu v migrácii ľudí a znamená riziko radikalizácie postojov verejnosti a zvýšenia neznášanlivých a xenofóbnych prejavov k migrantom. Spájanie migrácie a migrantov s kriminalitou, ilegálnym statusom, chorobami, nezamestnanosťou a ďalšími sociálnymi problémami spôsobuje ich sociálnu marginalizáciu a zvýšenie ich zraniteľnosti. Takáto situácia bráni úspešnej integrácii migrantov do spoločnosti, čo má za následok vytváranie izolovaných komunit, polarizáciu v spoločnosti, nárast prejavov násillia majoritnej spoločnosti k menšinám a v širšom meradle straty v ekonomickej či kultúrnej oblasti.

-
- 1 Rapoš Božič, I., Cudzinci žijúci na Slovensku – do akej miery sa od nich distancujeme?, fjužn, 2020. (<https://fjuzn.sk/cudzinci-zijuci-na-slovensku-do-akej-miery-sa-od-nich-distancujeme/>) (citované 19. 12. 2021)
 - 2 Gallo Kriglerová, E. – Holka Chudžíková, A. – Kadlečíková, J. – Píšová, M., Cudzine nechceme, svoje si nedáme – Postoje majoritnej populácie k migrácii a cudzincom na Slovensku, CVEK, 2021. (http://cvek.sk/wp-content/uploads/2021/05/Cudzine_nehceme_Analyza_final_edited.pdf) (citované 19. 12. 2021)

V súvislosti s postojmi slovenskej verejnosti k migrácii a migrantom a s cieľom predchádzať rôznym rizikám a prejavom intolerancie, diskriminácie, rasizmu a xenofóbie IOM vydala v rámci projektu *Aj my sme tu doma II* súbor vzdelávacích materiálov, ktoré slúžia ako pomôcky pri predstavení problematiky migrácie v rámci medzikultúrnej výchovy, najmä pre žiakov posledných ročníkov základných škôl a pre stredoškóľakov a tiež na ďalšiu prezentáciu témy migrácie širokej verejnosti.

Súbor materiálov tvoria 3 videorozhovory s cudzincami žijúcimi na Slovensku, dokumentárny film a inštruktážny materiál *Aj my sme tu doma*. Jeho cieľom je poskytnúť pedagogickým pracovníkom a lektorom flexibilný a ľahko použiteľný materiál s informáciami, s aktivitami a odkazmi na ďalšie zdroje, s ktorými možno jednoducho a zaujímavou formou pripraviť tému o migrácii a na základe podložených informácií otvoriť diskusiu, búrať stereotypy, mýty a predsudky a zvýšiť povedomie o migrácii a migrantoch na Slovensku.

Prvá časť materiálu obsahuje základné fakty a pojmy o migrácii a integrácii migrantov vo svete a na Slovensku, uvádza aj časté mýty spájajúce sa s migráciou spolu s údajmi, ktoré vypovedajú o skutočnej situácii v oblasti migrácie. Druhá časť ponúka postup pri práci s videami a dokumentárnym filmom, ukážky modelových hodín s využitím filmu, rôznych aktivít a interaktívnych metód, ktoré aktívne zapájajú účastníkov vzdelávania do procesu učenia a získavania znalostí a postojov. Je zároveň návrhom, ako možno zostaviť a viesť tému migrácie a integrácie v medzikultúrnej výchove na školách a v rámci mimoškolských vzdelávacích aktivít.

Veríme, že tieto podklady budú pre vás inšpiráciou, praktickou pomôckou a dobrým zdrojom informácií, ktoré pomôžu utvárať vyvážený a informovaný obraz o migrácii a migrantoch.

Zuzana Vatrál'ová
vedúca Úradu IOM na Slovensku

ZOZNAM SKRATIEK

CVEK	Centrum pre výskum etnicity a kultúry
EHP	Európsky hospodársky priestor
Eurostat	Európsky štatistický úrad
EÚ	Európska únia HD – vysoké rozlíšenie
HDP	hrubý domáci produkt
IOM	Medzinárodná organizácia pre migráciu
IVO	Inštitút pre verejné otázky
MÚ MV SR	Migračný úrad MV SR
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
OSN	Organizácia Spojených národov
SR	Slovenská republika
TASR	Tlačová agentúra Slovenskej republiky
UNDP	Rozvojový program Organizácie spojených národov
UNHCR	Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov
ÚHCP P PZ MV SR	Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky
USA	Spojené štáty americké
SAV	Slovenská akadémia vied
WB	Svetová banka

ZÁKLADNÉ POJMY

Pre správne porozumenie migrácie a formovanie informovaných rozhodnutí a postojov je kľúčové ovládať a korektne používať relevantné pojmy. Konkrétna osoba často spadá do viacerých kategórií naraz, prípadne sa jej migračný status mení v čase. V nasledujúcej časti ponúkame vysvetlenie najfrekvencovanejších pojmov súvisiacich s témou migrácie a integrácie.³

Migrácia

Pohyb osôb alebo skupín osôb v geografickom a sociálnom priestore spojený s prechodnou alebo trvalou zmenou miesta pobytu.

Migráciu môžeme kategorizovať nasledovne:

- **zahraničná (medzinárodná) migrácia** – pohyb osôb cez hranice suverénnych štátov spojený s trvalou alebo prechodnou zmenou pobytu;
- **vnútorná migrácia** – pohyb osôb v rámci jedného štátu spojený s trvalou alebo prechodnou zmenou pobytu;
- **dobrovoľná migrácia** – slobodný pohyb osôb alebo skupín osôb, napríklad s cieľom zamestnania, zlúčenia rodiny, vzdelávania a pod.;
- **nútená migrácia** – nedobrovoľné opustenie krajiny pôvodu pre politické a sociálne problémy, vojnové konflikty, prírodné katastrofy, závažné existenčné a ekonomické problémy, alebo iné dlhodobu pretrvávajúce krízové situácie;
- **regulárna (legálna) migrácia** – prekročenie hranice krajiny s platným cestovným dokladom, prípadne aj platnými vízami a povoleniami, ak sa vyžadujú na vstup do krajiny;
- **neregulárna (nelegálna) migrácia** – neoprávnené prekročenie hranice krajiny bez platných cestovných dokladov, víz a povolenia na pobyt, alebo neoprávnené zotrúvanie na území krajiny po skončení platnosti dokladov, víz alebo povolenia na pobyt;
- **cirkulárna (okružná) migrácia** – umožňuje migrantom stráviť istý čas v zahraničí a pracovať bez toho, aby sa zvýšila trvalá migrácia. Okružná migrácia je v kontexte EÚ chápaná ako tok migrantov z tretích štátov do EÚ a z EÚ, ktorý má opakujúci sa charakter. Môže ísť napríklad o migrantov, ktorí prichádzajú pracovať do EÚ v rámci sezónneho zamestnávania, za vzdelaním alebo odbornou prípravou, prípadne výskumných pracovníkov, ktorí chcú realizovať výskumný projekt.
- **dočasná migrácia** – migrácia s konkrétnou motiváciou a/alebo účelom s úmyslom neskoršieho návratu do krajiny pôvodu.

3 Drál, P. – Mrlianová, A. – Tahy, T., Posilnenie interkultúrnych zručností a regionálnej spolupráce odborníkov pracujúcich s migrantmi v Slovenskej republike. Materiály k tréningom (3. aktualizované vydanie), Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2012, s. 9 – 13.

Migrant

Osoba, ktorá z akýchkoľvek dôvodov opustí jednu krajinu a presťahuje sa do inej krajiny po dobu minimálne na obdobie troch mesiacov (s výnimkou prípadov, keď sa presun osoby týka rekreácie, dovolenky, návštevy priateľov a príbuzných, obchodných ciest, zdravotného ošetrovania alebo náboženských pútí). Z hľadiska krajiny pôvodu je osoba emigrantom, z hľadiska prijímajúcej krajiny je osoba imigrantom. Slovenský právny poriadok nepoužíva pojem migrant, ale cudzinec.⁴

OSN rozlišuje dve skupiny migrantov podľa dĺžky pobytu:

- **krátkodobý migrant** – osoba, ktorá sa sťahuje do inej krajiny ako krajina jej trvalého (obvyklého) pobytu po dobu najmenej 3 mesiacov, ale kratšej ako jeden rok;
- **dlhodobý migrant** – osoba, ktorá sa sťahuje do inej krajiny ako krajina jej trvalého (obvyklého) po dobu minimálne jedného roka.⁵

Imigrant

Pristáhovalец, t.j. migrant migrujúci na územie určitého štátu s úmyslom usadiť sa v ňom.

Emigrant

Vystáhovalец, t.j. migrant migrujúci z územia určitého štátu s úmyslom usadiť sa v inom štáte.

Ekonomický migrant

Osoba migrujúca spravidla z vlastnej vôle z ekonomických dôvodov – za lepšími životnými či pracovnými príležitosťami. Drvivá väčšina ekonomických migrantov využíva legálne spôsoby migrácie.

Nelegálny migrant

Označenie migranta, ktorý nemá povolenie na vstup do krajiny ani povolenie na pobyt v krajine. OSN a iné ľudskoprávne organizácie preferujú termín **migrant bez povolenia na pobyt**, pretože žiaden človek nemôže byť označený za „nelegálneho“. Navyše ide o označenie pobytového statusu, ktorý platí len na území konkrétnej krajiny.

Nútený migrant

Osoba nútená opustiť územie svojej krajiny z environmentálnych alebo iných dôvodov. Nútení migranti často spadajú do kategórie utečenec a do kategórie **migrant bez povolenia na pobyt**.

4 Pre potreby tejto publikácie sa pod pojmom „migrant“ a pojmom „cudzinec“ rozumie to isté. Všeobecné pomenovania „migrant“ a „cudzinec“ zahŕňajú osoby mužského aj ženského pohlavia, t.j. migranta a migrantku, cudzinca a cudzinku.

5 The UN recommendations on international migration statistics (Revision 1), UN Statistics Division, 1998, s. 17 – 18. (https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf) (citované 19. 12. 2021)

Environmentálna migrácia

Environmentálna migrácia je dočasný alebo trvalý presun obyvateľov z územia, ktoré je zasiahnuté náhlymi alebo progresívnymi zmenami prostredia (ako povodne, dlhé suchá, zvyšujúca sa hladina oceánov a iné), ktoré nepriaznivo ovplyvňujú ich život alebo životné podmienky. Environmentálni migranti sú nútení opustiť svoje obvyklé domovy, či už dočasne alebo natrvalo. Sťahujú sa pritom do inej časti svojej krajiny alebo do zahraničia.⁶ Príčinou environmentálnej migrácie nie sú len prírodné katastrofy, ale aj pomalé zmeny, akými sú napríklad dlhotrvajúce suchá, ktoré zasahujú napríklad aj Mongolsko. V posledných rokoch sa suchá opakujú častejšie a sú intenzívnejšie, čoho výsledkom je zmena pastvín na púšť alebo polopúšť (dezertifikácia). Pastieri tak musia putovať ďalej za pastvinami, strácajú svoje zvieratá a stávajú sa nesebestačnými, následkom čoho sa sťahujú do miest.⁷

Utečenec

Osoba, ktorá má opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných a politických dôvodov alebo pre príslušnosť k určitej sociálnej skupine. Z dôvodu týchto obáv sa nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny pôvodu, ani využiť ochranu tejto krajiny. V slovenskom právnom poriadku bol pojem utečenec nahradený pojmom žiadateľ o azyl a azylant.

Migračné saldo

Rozdiel medzi počtom prisťahovaných a počtom vystáňovaných, resp. migračný prírastok alebo úbytok v danom štáte.

Cudzinec

Cudzincom je každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky.⁸ Podľa slovenského právneho poriadku sú cudzincami aj občania členských štátov EÚ, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarskej konfederácie (spolu tiež občania Únie, ďalej „občan Únie“ alebo „občania Únie“).

Štátny príslušník tretej krajiny

Podľa zákona o pobyte cudzincov je štátnym príslušníkom tretej krajiny každý, kto nie je štátnym občanom Slovenskej republiky ani občanom Únie; štátnym príslušníkom tretej krajiny sa rozumie aj osoba bez štátnej príslušnosti.

Azylant

Cudzinec, ktorý splnil kritériá Dohovoru o právnom postavení utečencov (Ženevského dohovoru), čím bol uznaný za utečenca a bola mu poskytnutá medzinárodná ochrana vo forme azylu. V slovenskom právnom

6 <https://environmentalmigration.iom.int/environmental-migration>, (citované 18. 2. 2022)

7 IOM, Mongolia Build Displacement Tracking Capacity to Prepare for Natural Disaster <https://www.iom.int/news/iom-mongolia-build-displacement-tracking-capacity-prepare-natural-disasters> (citované 18. 2. 2022)

8 V zmysle zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o pobyte cudzincov“).

Inštruktážny materiál

poriadku cudzinec, ktorý splnil kritériá Ženevského dohovoru a zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a ktorému Migračný úrad Ministerstva vnútra SR udelilo azyl.

Žiadateľ o azyl

Štátny príslušník inej krajiny alebo osoba bez štátnej príslušnosti, ktorá na útvare Policajného zboru SR vyhlási, že žiada o azyl na území Slovenskej republiky.

Maloletý bez sprievodu

Štátny príslušník inej krajiny, ktorý má menej ako 18 rokov a nachádza sa na území inej krajiny bez rodičov alebo zákonných zástupcov.

Vnútorne vysídlená osoba

Osoba donútená migrovať v rámci svojej krajiny pôvodu.

Štátne občianstvo

Trvalý právny vzťah medzi fyzickou osobou a štátom, ktorého obsahom je súbor vzájomných práv a povinností stanovených právnym poriadkom daného štátu. Štátne občianstvo SR možno nadobudnúť narodením, voľbou, určením, rozhodnutím súdu, osvojením alebo udelením (naturalizáciou).⁹

Povolenie na pobyt

V SR existujú dva základné režimy udeľovania pobytov: registračný a povoloovací. Registrácia sa týka občanov členských krajín EÚ a je to administratívne jednoduchý úkon.

Štátni príslušníci krajín mimo EÚ musia žiadať o povolenie na pobyt na území SR. O povolení na pobyt rozhoduje cudzinecká polícia na základe podanej žiadosti so zákonnými náležitosťami.

Cudzinec zo štátu mimo EÚ, ktorý plánuje žiť na Slovensku, môže požiadať o jeden z troch typov pobytu:

- **Prechodný** – pobyt občana mimo miesta trvalého pobytu, kde sa dočasne zdržiava viac ako 90 dní. Podľa zákona o pobyte cudzincov môžu cudzinci (po splnení zákonom ustanovených podmienok a na základe predloženej žiadosti) na Slovensku získať prechodný pobyt za účelom podnikania, zamestnania, štúdia, osobitnej činnosti, výskumu a vývoja, zlúčenia rodiny alebo plnenia služobných povinností civilnými zložkami ozbrojených síl. Prechodný pobyt je možné udeliť aj štátnemu príslušníkovi tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie Slováka žijúceho v zahraničí, alebo ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte Európskej únie. Prechodný pobyt sa cudzincom udeľuje na rôzne dlhý čas v závislosti od jeho účelu, v prípade potreby možno požiadať o jeho obnovenie.
- **Trvalý** – pobyt občana spravidla v mieste jeho stáleho bydliska na území danej krajiny. Cudzinci na Slovensku môžu získať trvalý pobyt na päť rokov, trvalý pobyt na neobmedzený čas alebo dlhodobý pobyt. Cudzinci s trvalým pobytom sa nestávajú automaticky občanmi SR.

⁹ V zmysle zákona č. 40/1993 Z. z. o štátnom občianstve v znení neskorších predpisov.

- **Tolerovaný** – špecifický typ pobytu, ktorý možno udeliť cudzincovi najviac na 180 dní za predpokladu, že platí jedna z nasledujúcich podmienok: je maloletým dieťaťom nájdeným na území SR; je obeťou trestného činu obchodovania s ľuďmi a má najmenej 18 rokov; ak to vyžaduje rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života a neohrozuje bezpečnosť štátu alebo verejný poriadok; ak bol nelegálne zamestnaný za osobitne vykorisťujúcich pracovných podmienok alebo ak ide o nelegálne zamestnanú maloletú osobu; ak to vyplýva z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky.

Azyl

Forma ochrany pred prenasledovaním poskytovaná osobe uznanej za utečenca podľa Dohovoru o právnom postavení utečencov, ktorý bol prijatý v roku 1951 v Ženeve (Ženevský dohovor). Azyl udeľuje krajina, v ktorej oň utečenec požiadal. V SR rozhoduje o udelení azylu Migračný úrad Ministerstva vnútra SR. Azyl možno udeliť aj z humanitných dôvodov, ktoré môže zvážiť správny orgán. Na tento druh azylu však nie je právny nárok. Zákon o azyle túto formu ochrany udeľuje aj na účely zlučovania rodín.

Doplnková ochrana

Je to ochrana osoby, ktorej nebol udelený azyl, ale po návrate do krajiny pôvodu by bola vystavená reálnej hrozbe vážneho bezprávia, napríklad trestu smrti, mučeniu, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo vážnemu ohrozeniu života z dôvodu násillia počas medzinárodného alebo vnútroštátneho ozbrojeného konfliktu. O doplnkovú ochranu nie je možné požiadať, rozhoduje o nej Migračný úrad Ministerstva vnútra SR na základe žiadosti o azyl.

Repatriácia

Hromadný alebo jednotlivý návrat nútene vystahovaných osôb späť do vlasti.

Vyhostenie

- **Súdne vyhostenie**¹⁰ – je jeden z druhov trestov, ktorý môže súd uložiť páchatelovi trestného činu, ktorý nie je občanom SR a ani osobou, ktorej bol udelený azyl alebo bola poskytnutá doplnková ochrana. Trest vyhostenia nemôže súd okrem iného a za splnenia zákonom stanovených podmienok uložiť ani občanovi členského štátu E, alebo občanovi zmluvného štátu Dohody o Európskom hospodárskom priestore. Trest vyhostenia môže súd uložiť na jeden až pätnásť rokov.
- **Administratívne vyhostenie** – podľa zákona o pobyte cudzincov je to rozhodnutie policajného útvaru o tom, že cudzinec nemá alebo stratil oprávnenie zdržiavať sa na území SR a je povinný opustiť územie SR, s možnosťou určenia lehoty na jeho vycestovanie do krajiny pôvodu, krajiny tranzitu, ktorejkoľvek tretej krajiny, ktorá ho prijme, alebo na územie členského štátu, v ktorom má udelené právo na pobyt alebo poskytnutú medzinárodnú ochranu. Vyhostenie sa nevykoná, ak by sa vyhostený mal vrátiť do krajiny, kde by bol ohrozený jeho život, hrozilo by mu mučenie, kruté, neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie, alebo do krajiny, v ktorej mu bol uložený trest smrti alebo je predpoklad, že v prebiehajúcom trestnom konaní mu taký trest môže byť uložený.

10 V zmysle zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Trestný zákon“).

Dobrovoľný návrat

Samostatný alebo asistovaný návrat migranta založený na jeho slobodnej vôli.

Readmisná dohoda

Recipročná dohoda o odovzdávaní a prijímaní migrantov, ktorí predtým nelegálne vstúpili na územie krajiny alebo sa na ňom nelegálne zdržiavali; odovzdaniu predchádza rozhodnutie polície o administratívnom vyhostení.

Obchodovanie s ľuďmi

Podľa Trestného zákona trestný čin, ktorého sa dopustí páchatel', ktorý použitím podvodného konania, ľsti, obmedzovania osobnej slobody, únosu, násilia, hrozby násilia, hrozby inej ťažkej ujmy alebo iných foriem donucovania, prijatia alebo poskytnutia peňažného plnenia či iných výhod na dosiahnutie súhlasu osoby, na ktorú je iná osoba odkázaná, alebo zneužitia svojho postavenia alebo zneužitia bezbrannosti alebo inak zraniteľného postavenia, zláka, prepraví, prechováva, odovzdá alebo prevezme iného, hoci aj s jeho súhlasom, na účel jeho prostitúcie alebo inej formy sexuálneho vykorisťovania vrátane pornografie, nútenej práce či nútenej služby vrátane žobrania, otroctva alebo praktík podobných otroctvu, nevoľníctva, núteného sobáša, zneužívania na páchanie trestnej činnosti, odoberania orgánov, tkanív či bunky alebo iných foriem vykorisťovania.

Kultúra

Súhrn ľudských činností, predmetov, inštitúcií, ideí a hodnôt, ktoré sú vlastné určitému spoločenstvu. Dôležitými prvkami kultúry určitého spoločenstva môže byť napríklad móda, literatúra, hudba, gastronómia, ale aj vzorce zvládania emócií, postoj k súťaživosti a spolupráci, vnímanie času alebo spôsob usporiadania fyzického priestoru.

Akulturácia

Proces kultúrnych zmien, v ktorých kontakty medzi rôznymi kultúrami vedú postupne k získavaniu a osvojovaniu nových kultúrnych prvkov a vzorov jednej kultúry od inej alebo navzájom medzi nimi. Predpokladom akulturácie je spravidla dlhodobejšie spolužitie skupín s rozdielnou kultúrou.¹¹ Akulturácia sa prejavuje napríklad zmenou správania, jazyka, hodnôt, ale aj každodenných zvyklostí, ako je gastronómia.

Medzikultúrne kompetencie

Súbor vedomostí, zručností a postojov, ktoré umožňujú rešpektovať a chápať odlišné kultúry a spolunažívať s ich nositeľmi. Medzikultúrne kompetencie sú veľmi dôležité všade tam, kde je kľúčová spolupráca partnerov, ktorí pochádzajú z rôznych kultúr. Napríklad pri práci v multikultúrnom prostredí je dôležité uvedomiť si kultúrne odlišnosti v prístupe k práci v tíme, časovému manažmentu a byť schopní ich konštruktívne riešiť. Dôležitou medzikultúrnou kompetenciou je aj uvedomenie si vlastných stereotypov a predsudkov a schopnosť kriticky ich prehodnotiť.

11 prebraté z <https://beliana.sav.sk/heslo/akulturacia>, (citované 15. 2. 2022)

Kultúrny šok

Je silný pocit dezorientácie a nepohodlia vytvorený z kontaktu s odlišnou, nepoznanou kultúrou. Kultúrny šok môže nastať pri návšteve cudzej krajiny, ktorej jazyku a kultúre jedinec nerozumie. Zvyčajne nenastáva hneď, ale po určitom čase. Podporuje ho strata osobných kontaktov a väzieb, môže viesť k pocitu odcudzenia a negatívnym postojom k novej kultúre.

Multikulturalizmus a interkulturalizmus

Predstavujú dva spôsoby, ako spoločnosť pristupuje ku kultúrnej rozmanitosti.

Multikulturalizmus je prístup, pri ktorom rôzne kultúry spoločne žijú na jednom území, ale nedochádza medzi nimi k vzájomnému kontaktu či ovplyvňovaniu. Zameriava sa na zachovanie kultúrnej identity rôznych kultúr, ktoré žijú v rámci jednej spoločnosti. V multikultúrnej spoločnosti sa kultúrna rozmanitosť toleruje, ale neoceňuje.

Interkulturalizmus ide nad rámec obyčajného spolužitia. Podporuje komunikáciu, interakciu a dynamickú výmenu medzi kultúrami.

V interkultúrnej spoločnosti majú všetci občania možnosť prejavovať svoju kultúru a zúčastňovať sa na dialógu a demokratických procesoch so zvyškom spoločnosti.¹²

Asimilácia

Individuálne alebo skupinové splynutie nositeľov jednej kultúry s nositeľmi inej, zväčša dominantnej kultúry, ktoré zároveň znamená opustenie alebo zánik pôvodnej kultúry.

Stereotypy a predsudky

Sú vzájomne prepojené pojmy, ktoré ovplyvňujú naše vnímanie ľudí a naše medzikultúrne vzťahy.

Stereotypy sú zovšeobecnené, zjednodušené alebo prehnané presvedčenia alebo predstavy o určitej skupine ľudí. Stereotyp je „obraz v našej mysli“, ktorý určuje našu predstavu o osobe, len na základe toho, že táto osoba patrí k určitej skupine ľudí. Stereotypy sa rodia z potreby kategorizovať svet do jasných a jednoduchých skupín. Toto zjednodušovanie však zároveň vedie k čiastočnému a nedostatočnému chápaniu sveta.

Predsudky sú negatívne, odmietavé postoje voči členom určitej skupiny, založené na jednoduchom fakte, že patria do tejto skupiny. Človek môže mať voči niektorým skupinám na základe ich rasy, rodu, schopností, etnickej príslušnosti, národnosti, náboženstva, veku, sociálneho postavenia, sexuálnej orientácie atď.¹³

Diskriminácia

Zatiaľ čo stereotypy sú predstavy a presvedčenia a predsudky sú postoje založené na hodnotových úsudkoch, diskriminácia sa týka správania. Ide o neférové správanie voči členom skupiny, založené na predsudkoch, ktoré existujú voči tejto skupine.

12 Prebraté a skrátené z: T-kit 4: Intercultural learning, Council of Europe, 2018, s. 20. (<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262514/PREMS+042218+T-kit4+WEB.pdf/37396481-d543-88c6-dccc-d81719537b32>)

13 Prebraté a skrátené z: T-kit 4: Intercultural learning, Council of Europe, 2018, s. 20. (<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262514/PREMS+042218+T-kit4+WEB.pdf/37396481-d543-88c6-dccc-d81719537b32>)

Inštruktážny materiál

Diskrimináciou sa označuje priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn a nabádanie na diskrimináciu. Priama diskriminácia je konanie alebo opomenutie, pri ktorom sa s osobou zaobchádza menej priaznivo, ako sa zaobchádza, zaobchádzalo alebo by sa mohlo zaobchádzať s inou osobou v porovnateľnej situácii. V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.¹⁴

Marginalizácia

Vytváranie vzťahov sociálnej, ekonomickej, politickej nerovnosti, ktorá sa prejavuje nielen v zhoršenom socioekonomickom postavení, ale aj v symbolickom zneuznaní, znížení životných šancí a obmedzení príležitostí podieľať sa na rozhodovaní v spoločnosti. Marginalizácia môže byť podmienená napríklad na základe rasy, imigračného statusu, jazyka, pohlavia, veku alebo sexuálnej orientácie.

Segregácia

Priestorové oddelovanie určitej sociokultúrnej skupiny od dominantnej sociokultúrnej skupiny, ktoré spravidla sprevádza aj obmedzovanie príležitostí a symbolické vylúčenie. Príkladom segregácie z histórie sú oddelené autobusy, školy, obchody a verejné toalety pre ľudí bielej a čiernej farby pleti.

Etnocentrizmus

Hodnotové, kultúrne alebo politické uprednostňovanie určitej etnickej skupiny na úkor ostatných; vnímanie ostatných iba z pohľadu vlastného etnika.

Nacionalizmus

Prisudzovanie vyššej hodnoty vlastnému národu, jeho nekritické uprednostňovanie pred inými národmi.

Xenofóbia

Strach a odpor k cudzej, neznámej, inej kultúre a k jej nositeľom – migrantom. Xenofóbia môže viesť k rasizmu.

¹⁴ V zmysle zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (antidiskriminačný zákon) v znení neskorších predpisov

1. MIGRÁCIA A INTEGRÁCIA

1.1 Migrácia vo svete

Migrácia je vo všeobecnosti proces, keď jednotlivci i celé skupiny ľudí z rôznych dôvodov opúšťajú svoje domovy. Migrácia sprevádza ľudstvo už od nepamäti. Je prirodzenou súčasťou života ľudí, ktorí migrovali a migrujú, aby zvýšili svoju životnú úroveň, ušli pred chudobou, unikli živelným pohromám, prenasledovaniu, politickej nestabilite či vojne.

Z približne 200 štátov sveta skoro všetky sú zdrojové, tranzitné alebo cieľové územia pre migrantov. Migrácia sa považuje za jednu z určujúcich globálnych otázok 21. storočia. Súčasná rozsiahla mobilita ľudí je väčšia než v ktoromkoľvek okamihu novodobej ľudskej histórie.¹⁵

V súčasnosti je na celom svete 281 miliónov migrantov.¹⁶ Je to najviac v ľudskej histórii. Najväčší počet z nich žije v Európe (87 miliónov) a v Ázii (85,6 milióna). Celkový podiel migrantov na svetovej populácii je menej ako 4 %. Inými slovami, každý 30. človek na svete je v súčasnosti medzinárodný migrant (v roku 2000 to bol každý 35. človek).¹⁷

Podľa odhadov OSN a IOM sa vo svete v roku 2000 nachádzalo 173 miliónov migrantov (2,8 % populácie), v roku 2010 už 220 miliónov (3,2 %) a v roku 2020 tento počet presiahol 280 miliónov (3,6 %). Počet zahraničných migrantov sa síce zvyšuje, ale jeho podiel vo vzťahu k celkovej populácii zostáva relatívne stabilný.¹⁸

15 Divinský, B., Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008), Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009, s. 12.

16 Tento termín používame pri pomenovaní zahraničného, resp. medzinárodného migranta. V prípade, že sa text vzťahuje aj k vnútorným migrantom, uvádzame toto pomenovanie explicitne.

17 International Migration 2020 Highlights, UN DESA, 2020, s. 1-2. (https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org/development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_international_migration_highlights.pdf) (citované 18. 12. 2021)

18 World Migration Report 2022, IOM, 2021, s. 23. (https://publications.iom.int/system/files/pdf/WMR-2022-EN_0.pdf) (citované 18. 12. 2021)

V prípade, že by migranti založili štát, počtom obyvateľov by sa približoval Indonézii, štvrtej najľudnatejšej krajine sveta?¹⁹

Najatraktívnejšia pre migrantov je Európa, kde žije takmer jedna tretina z ich celkového počtu?

Odhadovaný počet vnútorných migrantov, ktorí sa presúvajú len v rámci svojej domovskej krajiny, je 740 miliónov?²⁰ Je ich takmer 3-krát viac ako zahraničných migrantov.

Zahraniční migranti spolu s vnútornými migrantmi tvoria viac ako jednu miliardu ľudí, čiže zhruba každý siedmy človek je migrant?

Odhadovaný počet migrantov a ich percentuálny podiel k populácii²¹

	Počet migrantov (v mil.)	Podiel migrantov (v %)	Podiel migrantov k populácii (v %)
Svet celkom	280,5		3,6
Z toho			
Rozvinuté oblasti	157,3	56	12,4
Menej rozvinuté oblasti	123,3	44	1,9
Z toho			
Európa	86,7	30,9	11,6
Ázia	85,6	30,5	1,8
Severná Amerika	58,7	20,9	15,9
Afrika	25,4	9	1,9
Latinská Amerika	14,8	5,3	2,3
Austrália a Oceánia	9,4	3,3	22,0

Zdroj: UN DESA 2020 a IOM 2021.

19 International Migration 2020 Highlights, UN DESA, 2020, s. 5. (https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org/development/desa/pd/files/undesapd_2020_international_migration_highlights.pdf) (citované 18. 12. 2021)

20 Appave, G. – Laczko, F., World Migration Report 2011, International Organization for Migration, 2011, s. 49. (http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2011_English.pdf) (citované 18. 12. 2021)

21 World Migration Report 2022, IOM, 2021, s. 24; International Migration 2020 Highlights, UN DESA, 2020, s. 45 – 51.

Kolko je migrantov v EÚ?

Podľa údajov Eurostatu žilo v roku 2020 v EÚ 36,5 milióna migrantov. Viac ako tretina (13,5 mil.) boli obyvatelia inej krajiny EÚ a zvyšných 23 miliónov boli príslušníci štátov mimo EÚ. Migranti z krajín mimo EÚ tak tvoria približne 5 % obyvateľstva EÚ.

Najvyšší počet migrantov žije v Nemecku (10,4 milióna), Španielsku (5,2 milióna), Francúzsku (5,1 milióna) a v Taliansku (5 miliónov). Migranti žijúci v týchto 4 krajinách zároveň reprezentujú viac ako 70 % všetkých migrantov žijúcich v EÚ.²²

Podiel migrantov na celkový počet obyvateľov vo vybraných európskych krajinách

Krajina	Podiel migrantov na počte obyvateľov
Nemecko	12,5 %
Španielsko	11 %
Estónsko	15 %
Rakúsko	16,6 %
Česko	5,5 %
Slovensko	2,75 %

Zdroj: Eurostat 2020

Prečo ľudia migrujú?

V ideálnom svete by ľudia odchádzali žiť do inej krajiny jednoducho preto, lebo sa im chce. V reálnom svete je však migrácia často jedným z mála riešení, ako uniknúť chudobe, neistote alebo ohrozeniu, ktorému sú ľudia vystavení vo svojej domovskej krajine.

Migrácia je ovplyvnená faktormi, ktoré nútia alebo motivujú ľudí opustiť krajinu, v ktorej žijú. Na jednej strane sú to dôvody, ktoré „tlačia“ ľudí do zahraničia za lepším životom (tzv. push faktory, z angl. push – tlačiť, poháňať) a na druhej strane dôvody, ktoré ľudí motivujú prísť do inej krajiny (tzv. pull faktory, z angl. pull – ťahať, pritiahnúť). Dôvody migrácie môžu mať napr. politický, ekonomický, demografický, environmentálny, sociálny alebo kultúrny pôvod,²³ ktoré uvádza tabuľka na nasledujúcej strane.

S faktormi, ktoré ovplyvňujú migráciu, úzko súvisí aj dobrovoľnosť migrácie. Najsilnejším motívom dobrovoľného odchodu z krajiny sú najmä ekonomické a sociálne dôvody. Opačom je nútená migrácia z domovskej krajiny, najčastejšie z politických, sociálnych a environmentálnych dôvodov, akými môžu byť prenasledovanie, vojnové konflikty, prírodné katastrofy a iné negatívne zmeny životného prostredia.

22 Migration and migrant population statistics, Eurostat, 2020. (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics) (citované 18. 12. 2021)

23 Divinský, B., Zahraničná migrácia v Slovenskej republike. Stav, trendy, spoločenské súvislosti, Friedrich Ebert Stiftung and Research Centre of the Slovak Foreign Policy Association, 2005, s. 23 – 24.

Push faktory	Pull faktory
<ul style="list-style-type: none"> • Chudoba, nízka životná úroveň • Nízke mzdy • Nezamestnanosť, nedostatok pracovných príležitostí • Nedostupnosť zdravotnej a sociálnej starostlivosti, vzdelania • Ozbrojené konflikty, občianske nepokoje, vojny, politická nestabilita • Korupcia • Porušovanie ľudských práv • Prejavy diskriminácie a xenofóbie na základe odlišnosti rasy, pohlavia, etnika, náboženstva či kultúry • Rastúca hustota populácie • Environmentálne zmeny (prírodné katastrofy, znečistenie, zmena klímy, sucho a i.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Vyššia životná úroveň • Vyššie mzdy • Pracovné a obchodné príležitosti • Osobný a kariérny rozvoj • Možnosti vzdelávania a štúdia • Sociálne a zdravotné zabezpečenie • Ochrana a bezpečie • Práva a slobody, občianska a politická participácia • Zjednotenie rodiny • „Migration networks“ (komunity občanov z tej istej krajiny/oblasti, ktoré sú v zahraničí a sú podporou pri usadení sa v novej krajine) • Zdravšie a bezpečnejšie životné prostredie

Diskusia o vplyve migrácie sa často vedie predovšetkým z pohľadu prijímajúcich krajín, čiže krajín, kam smerujú migranti. Dôležitý je aj pohľad krajín pôvodu, odkiaľ migranti prichádzajú, a preto v nasledujúcej tabuľke ponúkame prehľad potenciálnych pozitívnych a negatívnych vplyvov migrácie na prijímajúce krajiny, ale aj krajiny pôvodu.

	Krajina pôvodu	Prijímajúca krajina
Pozitívna migrácie:	<ul style="list-style-type: none"> • Remitencie²⁴ a súvisiace zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva a jeho výdavkov; zvýšenie HDP krajiny • Získanie know-how (po návrate migranta do krajiny pôvodu) • Zníženie nezamestnanosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Riešenie demografických problémov • Vykrytie oblastí pracovného trhu, o ktoré nie je záujem • Brain gain²⁵ (získanie znalostí, odbornosti a zručností migrantov bez doterajších nákladov na ich vzdelanie, sociálnu a zdravotnú starostlivosť atď.) • Diverzifikácia pracovného trhu • Tvorba nových pracovných miest a podnikateľských príležitostí • Zvyšovanie zamestnanosti obyvateľstva • Dane a povinné odvody štátu • Udržanie a rast HDP na udržanie životnej úrovne, výdavkov štátu a dôchodkového zabezpečenia obyvateľov • Transfer know-how a inovácií • Flexibilná a dynamická pracovná sila s nižšími personálnymi nákladmi • Lacnejšie tovary a služby • Rôznorodosť spoločnosti

24 Pojem označuje zárobok, ktorý migranti pracujúci v zahraničí posielajú ako podporu rodinným príslušníkom do svojich domovských krajín vo forme financií alebo tovarov.

25 Brain gain – hostujúca krajina získava kvalifikovaný ľudský kapitál. Krajina nemusí investovať do vzdelania pracovníka a ten bude prínosom pre ekonomiku krajiny.

	Krajina pôvodu	Prijímajúca krajina
Negatívna migrácie:	<ul style="list-style-type: none"> • Brain drain (únik mozgov)²⁶ • Sociálne vplyvy rozdelenia rodín 	<ul style="list-style-type: none"> • Brain waste (plytvanie kvalifikačným potenciálom)²⁷ • Vplyv na pracovné trhy – vyššia nezamestnanosť pri nesprávnom manažmente migrácie, stagnácia/znižovanie miezd • Menej stabilná pracovná sila • Závislosť od sociálneho systému • Zraniteľné postavenie migrantov na trhu práce • Negatívny vplyv na odlúčených migrantov • Sociálne napätie medzi pôvodným obyvateľstvom a migrantmi, xenofóbne postoje verejnosti • Potenciálne ohrozenie bezpečnosti (terorizmus, rasizmus, obchodovanie s ľuďmi, pašeráctvo, nárast kriminality)

Dobrovoľná migrácia

Dobrovoľná migrácia je podmienená slobodnou voľbou migranta. Ľudia odchádzajú z domova napríklad za prácou, vzdelaním, rodinou či lepšou budúcnosťou. Vo väčšine prípadov sú za ich odchodom ekonomické dôvody, vtedy hovoríme o ekonomickej migrácii. V situácii, keď v rozvojových krajinách dochádza k vysokému nárastu populácie a ekonomická situácia sa zlepšuje len postupne, otvorené pracovné trhy rozvinutých krajín sa stávajú cieľom pre čoraz väčší počet migrantov. V rozvinutých krajinách demografický vývoj smeruje k znižovaniu populácie a tento jav sa odráža aj na nedostatku pracovných síl. Táto situácia motivuje migrantov z rozvojových krajín, aby získali prístup na pracovný trh rozvinutých krajín.

Medzinárodná pracovná migrácia je definovaná ako pohyb ľudí z jednej krajiny do druhej s cieľom zamestnania. Dnes sa odhaduje, že 169 miliónov ľudí pracuje v inej krajine ako v krajine svojho narodenia. Medzinárodní pracovní migranti predstavujú 5 % celosvetovej pracovnej sily. Viac ako 2/3 pritom pracujú v krajinách s vysokými príjmami, kde tvoria až 18 % pracovnej sily.²⁸

Podľa údajov Svetovej banky toky remitencií²⁹ do rozvojového sveta v roku 2020 aj napriek reštrikciám mobility spôsobených pandémiou Covid-19 dosiahli 540 miliárd dolárov? Je to len o 8 miliárd menej ako v roku 2019 a zároveň 3-krát viac ako celkový objem zahraničnej pomoci rozvojovým krajinám za rok 2020 (179 miliárd dolárov).³⁰

Migranti zarábajú v priemere o 13 percent menej ako domáci pracovníci, no v niektorých krajinách je rozdiel aj 30 % (Taliansko) či dokonca 42 % (Cyprus), pričom situácia sa v posledných rokoch zhoršuje.³¹

26 Brain drain – súvisí s permanentnou alebo dlhodobou medzinárodnou migráciou kvalifikovaných osôb z krajiny, ktorá investovala do ich vzdelania a získania zručností. Ich odchodom prichádza o týchto pracovníkov, ktorí použijú svoju kvalifikáciu, znalosti, zručnosti a kompetencie v prospech inej krajiny a v domácej krajine dochádza k úniku ľudského, znalostného a v tomto dôsledku aj ekonomického kapitálu.

27 Brain waste – migranti sa neuplatnia v oblasti, v ktorej disponujú kvalifikačnými zručnosťami. V prijímajúcej krajine získajú zamestnanie, ktoré si vyžaduje nižšie alebo minimálne vzdelanie, t.j. nezodpovedá ich kvalifikácii, znalostiam, zručnostiam a schopnostiam.

28 ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology, ILO, 2021, s. 11 – 12. (https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf) (citované 18. 12. 2021)

29 Pojem označuje zárobok, ktorý migranti pracujúci v zahraničí posielajú ako podporu rodinným príslušníkom do svojich domovských krajín vo forme financií alebo tovarov.

30 Defying Predictions, Remittance Flows Remain Strong During COVID-19 Crisis, The World Bank, 2021. (<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/05/12/defying-predictions-remittance-flows-remain-strong-during-covid-19-crisis>) (citované 19. 12. 2021)

31 ILO: Migrant pay gap widens in many high-income countries, ILO, 2021. (https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_763763/lang--en/index.htm) (citované 19. 12. 2021)

Inštruktážny materiál

Riadená pracovná migrácia môže predstavovať potenciál pre migrantov a ich komunity, krajiny pôvodu i pre zamestnávateľov. Migrácia za prácou pomáha krajinám pôvodu zmierňovať tlaky na trhu práce a prispieva k rozvoju danej krajiny zasielaním remitencií, odovzdávaním know-how, vytváraním podnikateľského prostredia a obchodných sietí.

Podľa Spolkového úradu práce (BA) bude Nemecko potrebovať približne 400 000 kvalifikovaných imigrantov ročne, aby vyriešilo nedostatok pracovnej sily. Nedostatok pracovníkov očakávajú od zdravotnej a sociálnej starostlivosti cez logistiku až po akademikov. (TASR, 24. 8. 2021)

Už v roku 2006 chýbalo v Nemecku 50-tisíc technických pracovníkov? Podľa Asociácie nemeckých inžinierov každá neobsadená pozícia technika znamená stratu ďalšieho 2,3 pracovného miesta alebo naopak – každé obsadené miesto technika pomôže pri vzniku ďalšieho 2,3 nového pracovného miesta. (Aktuálne.sk, 12. 3. 2011)

Kolínsky inštitút pre výskum ekonomiky IW odhaduje, že pracovná sila v Nemecku sa v roku 2022 zníži o viac než 300-tisíc ľudí, keďže viac starších zamestnancov odíde do dôchodku, než mladých ľudí vstúpi na pracovný trh. Táto diera by sa mala prehľbovať a odhaduje sa, že v roku 2029 dosiahne viac ako 650-tisíc, čo bude znamenať, že v roku 2030 bude chýbať na pracovnom trhu takmer 5 miliónov ľudí.³²

Nútená migrácia

Podľa odhadov UNHCR bolo v roku 2021 na celom svete vyše 84 miliónov ľudí nútených opustiť svoje domovy pred vojnami, násilím alebo prenasledovaním. Ide o najväčšie číslo, aké UNHCR vo svojej histórii zaznamenalo. Približne každý 94. človek na svete bol nútený opustiť svoj domov. Tento odhad zahŕňa ľudí, ktorí hľadali útočisko v zahraničí: 26,6 milióna utečencov, 4,4 milióna žiadateľov o azyl, 3,9 milióna Venezuelčanov vysídlených do zahraničia, ale aj 48 miliónov vnútorne vysídlených osôb, ktorí sa presunuli v rámci svojej krajiny. Deti do 18 rokov tvorili až 42 % všetkých nútených vysídlených osôb (údaj z roku 2020). Podľa UNHCR sa v rokoch 2018 až 2020 ako utečenec narodilo takmer milión detí. Mnohé z nich zostanú utečencami aj v nasledujúcich rokoch ich života.³³

Od roku 2010 sa počet ľudí, ktorí boli nútení opustiť svoje domovy, zdvojnásobil? Napriek prevládajúcemu názoru, že utečenci sa presúvajú hlavne do Európy, až 86 % utečencov v roku 2020 hostili rozvojové krajiny. Väčšina utečencov zároveň žije v krajinách susediacich s ich domovskou krajinou.³⁴

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch, viac ako polovica všetkých utečencov žila v 10 krajinách.

32 <https://www.aktuality.sk/clanok/gef5nwy/nemecko-potrebuje-vacsniu-imigraciu-aby-sa-vyhlo-nedostatk-pracovnej-sily/>, (citované 15. 2. 2022)

33 <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (citované 8. 2. 2022)

34 Global trends 2020, UNHCR, 2021, s. 2. (<https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>) (citované 18. 12. 2021)

Prehľad krajín, ktoré prijali v roku 2020 najviac utečencov³⁵

Krajina	Počet utečencov
Turecko	3 652 000
Kolumbia ³⁶	1 731 000
Pakistan	1 439 000
Uganda	1 421 000
Nemecko	1 211 000
Sudán	1 040 000
Libanon	870 000
Bangladéš	867 000
Etiópia	800 000
Irán	800 000

Zdroj: UNHCR, 2021.

Integrácia migrantov

Integračná politika štátu vo vzťahu k migrantom je súčasťou štátnej migračnej politiky. Okolnosti príchodu migrantov do novej krajiny a pripravenosť obyvateľstva prijímať migrantov vo veľkej miere ovplyvňujú postavenie migrantov a možnosti ich postupnej integrácie.³⁷

Integrácia

Vo všeobecnosti možno integráciu migrantov charakterizovať ako proces, počas ktorého dochádza k približovaniu sa domáceho obyvateľstva a migrantov žijúcich v krajine do jednej spoločnosti. Ide o obojstranný proces, ktorý si vyžaduje prispôsobovanie zo strany migrantov na jednej strane a vytvorenie podmienok na integráciu migrantov na strane druhej.

Modely integrácie

Rôzne štáty uplatňujú rôzne modely integrácie, ktoré vychádzajú zo špecifických historických, politických, ekonomických či sociálnych daností každej krajiny. V praxi sa jednotlivé modely menia, prispôbujú novým okolnostiam a výzvam a nezriedka sa navzájom aj prelínajú. Odborná literatúra spravidla uvádza štyri modely, ktoré sa čiastočne prekrývajú so stratégiami adaptácie, ktoré sú uvedené vyššie.

35 Global trends 2020, UNHCR, 2021, s. 19. (<https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>) (citované 18. 12. 2021) (<https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>) (citované 18. 12. 2021)

36 Kolumbia hostí 1,7 vysídlených Venezuelčanov, z ktorých mnohí nie sú po právnej stránke evidovaní ako utečenci alebo žiadatelia o azyl, ale vyžadujú určité ochranné opatrenia.

37 Prevzaté a krátené z: Bargerová, Z. – Divinský, B., Integrácia migrantov v Slovenskej republike. Výzvy a odporúčania pre tvorbu politik, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2008, s. 19 – 20. (https://www.iom.sk/en/publications/migrant-integration.html?download=134:mic/integracny_vyskum_iom.pdf) (citované 19. 12. 2021)

- **Segregačný model**

Umožňuje vstup migrantov zväčša len do jednej sféry života spoločnosti, najmä na trh práce. Počíta sa totiž s tým, že po určitom období sa migranti za prácou vrátia domov, tento model od nich neočakáva integráciu do väčšinovej spoločnosti, neochotne im priznáva politické a občianske práva a z tohto dôvodu je silne diskriminačný. V Európe donedávna uplatňovali tento model Nemecko, Rakúsko a Švajčiarsko.

- **Asimilačný model**

Uprednostňuje jednostranný intenzívny proces adaptácie migrantov do prijímajúcej spoločnosti. Imigrantom je síce umožnené pomerne rýchlo a bezproblémovo sa integrovať a získať totožné práva, ako majú domáci obyvatelia, ale za cenu takmer úplnej straty vlastnej kultúry, hodnôt, tradícií, príp. jazyka a náboženstva, ktoré by mali prebrať z prijímajúcej spoločnosti. Tento prístup môže vyvolávať pocit „vykorenenosti“ a straty identity, čo sa prejavuje hlavne pri druhej generácii imigrantov. Ako typický príklad asimilácie prisťahovalcov sa uvádza Francúzsko.

- **Integračný model (v užšom zmysle)**

Tento model predstavuje určitý kompromis: adaptácia je obojsmerná, migranti prispievajú k formovaniu spoločnej kultúry a väčšinová spoločnosť ich rešpektuje a podporuje rôznorodosť, pričom pravidlá definuje štát. Cieľom takejto integrácie je neustále transformovať a posilňovať súdržnosť spoločnosti pri zachovaní jej hodnôt. Tento model nezdôrazňuje skupinové práva migrantov, skôr uprednostňuje individuálnu občiansku integráciu. Integrácia v užšom zmysle slova je charakteristická pre väčšinu krajín EÚ a pre USA.

- **Multikultúrny model**

Plne akceptuje skupinovú identitu, odlišnosti a špecifické črty migrantov a ich kultúr, čím v prijímajúcej spoločnosti rozvíja kultúrnu rozmanitosť (diverzitu). Migranti zostávajú jasne odlišiteľní od prijímajúcej spoločnosti, ktorá im môže poskytovať viaceré výhody. Tento model je typický napr. pre Švédsko, Austráliu či Kanadu. Udalosti posledných rokov vo svete však znásobili kritiku multikulturalizmu: argumentuje sa čiastočným uzatváraním jednotlivých komunít migrantov až ich dobrovoľnou izoláciou a nerešpektovaním základných noriem a hodnôt väčšinovej spoločnosti či iných menšín. Preto sa v súčasnosti od rýdneho multikulturalizmu zväčša ustupuje.

1.2 Migrácia a Slovensko

Slovenská republika zaznamenala od svojho vstupu do Európskej únie a do schengenského priestoru viaceré zmeny v oblasti migrácie, ktoré predstavoval najmä nárast legálnej migrácie – predovšetkým migrácie za prácou, pokles nelegálnej migrácie a pokles azylovej migrácie.

V porovnaní s krajinami západnej Európy je Slovenská republika z pohľadu počtu komunít migrantov tradične kultúrne homogénna krajina, ktorej sa nedotkol dramatický nárast migrácie v priebehu 20. storočia. Až donedávna bola takmer výlučne krajinou pôvodu migrantov.

Koľko je na Slovensku migrantov?

Podľa štatistík žije na Slovensku viac ako 167 000 migrantov s povolením na pobyt k 31. 12. 2021³⁸. Legálna migrácia na Slovensko v uplynulých rokoch kontinuálne a stabilne rastie, aj keď pandémia ochorenia Covid-19

38 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocniky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

výrazne spomalila tempo jej rastu. Od vstupu SR do EÚ v roku 2004 počet migrantov legálne žijúcich v SR narástol viac ako sedemnásobne (z 22 108 v roku 2004). Nárast počtu migrantov súvisí predovšetkým s nedostatkom pracovnej sily na Slovensku, a tak migranti prichádzajú na Slovensko najmä za prácou. Migranti v súčasnosti tvoria okolo 3 % celkového počtu obyvateľov Slovenska – v porovnaní s inými krajinami EÚ je počet migrantov na Slovensku pomerne nízky.

Po vstupe krajiny do EÚ sa Slovensko zmenilo z tranzitnej krajiny na cieľovú pre čoraz väčší počet migrantov – v online prieskume, ktorý IOM realizovala na vzorke 352 migrantov žijúcich na Slovensku, sa veľká väčšina respondentov (viac ako 86 %) vyjadrila, že by chcela na Slovensku zotrvať, pokiaľ by mali tú možnosť.³⁹ S ohľadom na globalizačné a demografické trendy je možné predpokladať, že nárast počtu migrantov na Slovensku bude pokračovať v krátkodobom aj dlhodobom horizonte, ktoré budú viesť k väčšej kultúrnej a náboženskej diverzite v krajine.

Slovensko má spomedzi krajín EÚ tretí najnižší podiel migrantov z celkového počtu obyvateľstva (okolo 3 %)? Nižší podiel migrantov spomedzi krajín EÚ majú už len Poľsko a Rumunsko.⁴⁰

Z okolitých krajín má vyšší podiel migrantov napríklad Česko (6,5 %) a Rakúsko (viac ako 16 %).

Zo 111-tisíc cudzincov z krajín mimo EÚ, ktorí žijú na Slovensku, má trvalý pobyt len 26-tisíc?⁴¹

Na Slovensko prichádzajú najmä cudzinci – tridsiatnici. Dominantná časť z nich však odíde do dvoch rokov a viac ako polovica zo zostávajúcich odíde medzi štvrtým a piatym rokom od príchodu na Slovensko?⁴²

Odkiaľ pochádzajú migranti žijúci na Slovensku?

33,5 % migrantov žijúcich na Slovensku pochádza z krajín EÚ, predovšetkým z Česka, Maďarska a Rumunska. Len občania Českej republiky tvoria u nás 7,5 % z celkového počtu migrantov. Zvyšných 66,5 % pochádza z krajín mimo EÚ. V roku 2021 to boli najmä občania Ukrajiny, Srbska a Vietnamu.⁴³

Celkovo možno konštatovať, že tradične najpočetnejšie skupiny cudzincov na Slovensku predstavujú práve občania susedných krajín, ktorých k Slovensku často viažu pracovné, rodinné a sociálne väzby (napr. občania Českej republiky, Ukrajiny) alebo občania z krajín, ktoré v minulosti vytvorili u nás svoje komunity a ich rady ďalej rozširujú krajanmi prichádzajúci za štúdiom, prácou alebo z rodinných dôvodov (napr. Vietnam alebo Srbsko).

39 Online prieskum uskutočnila IOM v septembri a októbri 2020 v rámci projektu Technická podpora pri príprave Schémy pracovnej mobility pre Slovenskú republiku. Zúčastnilo sa ho 352 respondentov z vyše 50 krajín. (<https://iom.sk/sk/novinky-a-podujatia/1395-prieskum-iom-pracovna-mobilita-zahranicnych-pracovnikov-na-slovensku.html#Dovody-preco-sa-cudzinci-rozhodnu-zostat-na-slovensku>) (citované 19. 12. 2021)

40 Migrácia na Slovensku: Fakty a čísla o migrácii na Slovensku, IOM, 2020. (<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>) (citované 19. 12. 2021)

41 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocniky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

42 Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR: Hlavné zistenia z výskumného zborníka, IOM, 2021, s. 24. (<https://iom.sk/sk/publikacie/spolupraca-a-partnerstvo.html?download=378:iom/iom-srsp-schema-prac-mob-2021-zistenia-vyskum-zbor-sk.pdf>) (citované 19. 12. 2021)

43 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocniky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

Prehľad podielu migrantov k populácii na Slovensku⁴⁴

	Celkový počet obyvateľov	Celkový počet migrantov	Podiel migrantov na celkovom počte obyvateľov
2004	5 384 822	22 108	0,41 %
2010	5 435 273	62 584	1,15 %
2015	5 426 252	84 787	1,6 %
2020	5 459 781	150 012	2,75 %
2021	5 449 652 ⁴⁵	167 519	3,07 %

Zdroj: Štatistický úrad SR a ÚHCP P PZ MV SR.

Z pohľadu krajiny pôvodu migrantov žijúcich na Slovensku nastal najväčší nárast v počte migrantov z Ukrajiny a Srbska, ktorí sem prichádzajú predovšetkým ako pracovní migranti?

Dlhodobou rozvíjajúcou sa komunitou legálnych migrantov v SR sú aj občania Vietnamu a Ruska a spomedzi krajín EÚ predovšetkým občania Česka a Maďarska?

Šesť najpočetnejších skupín občanov EÚ žijúcich v SR (27) (stav k 31. 12. 2021):⁴⁶

- Česko – 12 562 osôb (7,5 % všetkých migrantov)
- Maďarsko – 9 565 osôb (5,7 % všetkých migrantov)
- Rumunsko – 7 116 osôb (4,2 % všetkých migrantov)
- Poľsko – 6 088 osôb (3,6 % všetkých migrantov)
- Nemecko – 4 542 (2,7 % všetkých migrantov)
- Taliansko – 2 998 (1,8 % všetkých migrantov)

Zdroj: ÚHCP P PZ MV SR a vlastný výpočet.

Desať najpočetnejších skupín občanov tretích krajín na Slovensku (stav k 31. 12. 2021):⁴⁷

- Ukrajina – 56 480 osôb (33,7 % všetkých migrantov)
- Srbsko – 16 331 osôb (9,7 % všetkých migrantov)
- Vietnam – 7 235 (4,3 % všetkých migrantov)
- Rusko – 6 389 (3,8 % všetkých migrantov)
- Spojené kráľovstvo – 2 795 (1,7 % všetkých migrantov)
- Čína – 2 697 (1,6 % všetkých migrantov)

44 Základné ukazovatele za SR od roku 1996, Štatistický úrad SR. (<https://slovak.statistics.sk>) (citované 19. 12. 2021) Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike, ÚHCP P PZ MV SR, 2000 – 2021. (<https://www.minv.sk/?rocenky>) (citované 19. 12. 2021)

45 Údaje k 30. 6.2021

46 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 12 https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

47 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 9 https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

Severné Macedónsko – 1 940 (1,1 % všetkých migrantov)

Kórejská republika – 1 421 (0,8 % všetkých migrantov)

Irán – 1 141 (0,7 % všetkých migrantov)

Bosna a Hercegovina – 1 070 (0,6 % všetkých migrantov)

Zdroj: ÚHCP P PZ MV SR a vlastný výpočet

Migrácia za prácou je najvýraznejším komponentom legálnej migrácie na Slovensko. SR sa v posledných rokoch stala pre migrantov hľadajúcich prácu atraktívnejšou krajinou. V roku 2004 bol počet migrantov zamestnaných v SR 3 351, v roku 2011 presiahol počet cudzincov zamestnaných na Slovensku 22 000 a v roku 2021 to už bolo viac ako 68 000 cudzincov.⁴⁸

Na 36 zamestnancov na Slovensku pripadne približne jeden pracujúci migrant?⁴⁹

Najväčší počet zamestnaných občanov z krajín mimo EÚ/EHP pochádzal z Ukrajiny, Srbska, Vietnamu, Kórejskej republiky, Bosny a Hercegoviny a Ruskej federácie?

Najviac z nich má stredoškolské odborné vzdelanie a pracujú hlavne vo výrobe ako operátori alebo montéri strojov a zariadení, pomocní pracovníci či kvalifikovaní pracovníci a remeselníci?⁵⁰

Medzi pracovnými migrantmi na Slovensku výrazne prevažujú muži, v roku 2011 podiel pracujúcich mužov predstavoval takmer 70 % a 20 % tvorili ženy?⁵¹

Z geografického aspektu najpríťažlivejším pre migrantov je Bratislavský kraj, ako aj samotné mesto Bratislava. Žije tu pätina všetkých migrantov s pobytom na Slovensku.⁵² Za Bratislavou nasledujú Trnavský a Košický kraj. Najmenej migrantov žije v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji.⁵³

48 Zamestnávanie cudzincov – štatistiky, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803) (citované 19. 12. 2021)

49 Výpočet z dát: Štatistický úrad SR – Zamestnanosť v 3. štvrtroku 2021 (2 472 800 zamestnaných osôb po odpočítaní osôb pracujúcich v zahraničí) a ÚPSVR: Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2021 – november 2021 (https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/statistic/cudzinci/2021/cudzinci_2111.xlsx) (citované 19. 12. 2021)

50 Výpočet z dát: Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2021 – November 2021, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/statistic/cudzinci/2021/cudzinci_2111.xlsx) (citované 19. 12. 2021)

51 tamtiež

52 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2021, s. 11. (https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicka_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-l.polrok-UHCP-SK.pdf) (citované 19. 12. 2021)

53 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike – I. polrok 2021, s. 11. (https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicka_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-l.polrok-UHCP-SK.pdf) (citované 19. 12. 2021)

Príbeh migranta z Bulharska

Bol som na ceste za Martinou, svojou láskou, ktorú som spoznal počas práce v Amerike. O Slovensku som nevedel takmer nič. Netrvalo mi dlho, kým som zistil, že spoznávať ľudí na Slovensku bez toho, aby som ovládal jazyk, bude dosť ťažké. Moja priateľka so mnou musela chodiť všade ako s malým dieťaťom, keďže nikto nehovoril po anglicky alebo iným jazykom okrem slovenčiny. Ešte ťažšie to však bolo s hľadáním práce. V tom čase ešte Bulharsko nebolo v Únii a Slovensko nebolo k cudzincom vôbec ústretové. Bol som na mnohých pohovoroch, tie sa vždy skončili oznámením, že ako Bulhar potrebujem pracovné povolenie. A to zas bolo veľmi ťažké získať. Vyžadovalo to ďalších trinásť dokumentov, veľa čakania a trpezlivosti. No a zamestnávateľia, samozrejme, nechceli ani čakať, ani sa mi nehrnuli pomáhať. Situácia sa zmenila, až keď v roku 2007 Bulharsko a Rumunsko vstúpili do Únie. Dovtedy takmer nedosiahnuteľné povolenie na pobyt sa odrazu stalo nepodstatným detailom.

Príbeh prevzatý a krátený zo zbierky Migrácia ako emócia: Mul tikultúrna zbierka esejí, aj o „nás“ Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 2009. Ďalšie príbehy migrantov nájdete na: <http://www.mic.iom.sk/dialog/category/pribehy-migrantov>.

Utečenci a žiadatelia o azyl

Počet žiadateľov o azyl vstupujúcich na územie Slovenska odzrkadľujú štatistiky Migračného úradu Ministerstva vnútra SR. V rokoch 2001 – 2004 dosiahol počet žiadateľov o azyl vrchol (11 395 v roku 2004). Počet žiadostí o azyl od vstupu do EÚ postupne klesal a v posledných rokoch sa ustálil na niekoľkých stovkách ročne.⁵⁴

Od roku 1993 bol azyl udelený celkovo 898 osobám. Doplnková ochrana je nižšia forma medzinárodnej ochrany pre osoby, ktorým nebol priznaný štatút azylanta. Na Slovensku bola ustanovená v roku 2007 a do roku bola poskytnutá 805 osobám.⁵⁵

54 Štatistické údaje MÚ MV SR (<http://www.minv.sk/?statistiky-20>) (citované 21. 12. 2021)

55 tamtiež

Žiadatelia o azyl v období 1993 – 2021 (stav k 31. decembru každý rok)⁵⁶

Rok	Počet žiadostí o udelenie azylu	Udelený azyl	Podiel udelených azylův zo žiadostí o azyl	Poskytnutá doplnková ochrana	Podiel poskytnutej doplnkovej ochrany zo žiadostí o azyl
1993	96	41	42,71 %	–	–
1994	140	58	41,43 %	–	–
1995	359	80	22,28 %	–	–
1996	415	72	17,35 %	–	–
1997	645	69	10,70 %	–	–
1998	506	53	10,47 %	–	–
1999	1 320	26	1,97 %	–	–
2000	1 556	11	0,71 %	–	–
2001	8 151	18	0,22 %	–	–
2002	9 743	20	0,21 %	–	–
2003	10 358	11	0,11 %	–	–
2004	11 395	15	0,13 %	–	–
2005	3 549	25	0,70 %	–	–
2006	2 849	8	0,28 %	–	–
2007	4	14	0,53 %	82	3,10 %
2008	909	22	2,42 %	66	7,26 %
2009	822	14	1,70 %	98	11,92 %
2010	541	15	2,77 %	57	10,54 %
2011	491	12	2,44 %	91	18,53 %
2012	732	32	4,37 %	104	14,21 %
2013	441	15	3,40 %	34	7,71 %
2014	331	14	4,23 %	99	29,91 %
2015	330	8	2,42 %	41	12,42 %
2016	146	167	114,38 %	12	8,22 %
2017	166	29	17,47 %	25	15,06 %
2018	178	5	2,81 %	37	20,79 %
2019	232	9	3,88 %	19	8,19 %
2020	282	11	3,90 %	27	9,57 %
2021	346	24	6,94 %	13	3,76 %
Spolu	59 671	898	1,5 %	805	13,54 % (2007 – 2021)

Zdroj: Migračný úrad MV SR a vlastný výpočet.

56 Štatistické údaje MÚ MV SR (<http://www.minv.sk/?statistiky-20>) (citované 21. 12. 2021)

Demografické trendy na Slovensku

Počet obyvateľov Slovenska od polovice deväťdesiatych rokov 20. storočia stagnuje. Podľa OSN sa celkový počet obyvateľov Slovenska do roku 2060 zníži z terajších 5,4 na približne 4,7 mil. (stredný variant).⁵⁷ Zároveň sa budú prejavovať ďalšie negatívne črty populačného vývoja – bude sa zrýchľovať starnutie slovenskej populácie, rásť podiel dôchodcov na úkor detskej zložky, znižovať sa podiel ekonomicky aktívnych/zamestnaných osôb, prudko sa zvýši podiel pracujúcich vo veku 55 – 64 rokov a i.

Výrazné zníženie počtu aj podielu osôb v produktívnom veku je dôležitý signál predovšetkým pre trh práce. Bez migračného prírastku sa v tejto skupine obyvateľov (vo veku 20 – 64 rokov) do roku 2060 očakáva zníženie počtu o 1,2 mil. osôb. Na druhej strane sa očakáva, že počet obyvateľov vo veku nad 65 rokov sa zvýši z necelých 870-tis. na zhruba 1 635 000 osôb, čo predstavuje prírastok 760-tisíc osôb, resp. 87 %. Migrácia sama osebe nepredstavuje náhradu za proces starnutia populácií rozvinutých krajín, môže byť však nástrojom na jeho určité zmiernenie.

Takýto závažný nedostatok pracovnej sily je možné podľa vízie riešiť len kombináciou rôznych politík, najmä týchto:⁵⁸

- a) populačná a rodinná politika;
- b) mobilizácia interných zdrojov;
- c) migračná politika.

Nelegálna (neregulárna) migrácia

V kontexte Slovenskej republiky zahŕňa nelegálna migrácia situácie, keď cudzinec prekročí hranice bez požadovaných dokladov alebo na území krajiny zostáva aj po uplynutí ich platnosti. Aj v tejto oblasti Slovensko zaznamenáva dlhodobo nízke počty a klesajúci trend. Ten je ovplyvnený situáciou na hlavných migračných trasách do EÚ. Cez územie SR totiž pokračuje západobalkánska migračná trasa, ktorá vedie cez Maďarsko smerom na západ, do Česka, Rakúska a v menšej miere aj na sever do Poľska. Druhou významnou migračnou trasou je východoeurópska, ktorá smeruje z Ukrajiny na západ do Rakúska, Česka a odtiaľ do krajín západnej Európy.⁵⁹ V roku 2021 bolo zaznamenaných 210 prípadov neoprávneného prekročenia štátnej hranice. Zistených bolo takmer 1 600 prípadov neoprávneného pobytu cudzincov na území Slovenska.⁶⁰

57 World Population Prospects 2019, Volume I: Comprehensive Tables, UN DESA, 2019, s. 31. (https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Volume-I_Comprehensive-Tables.pdf) (citované 21. 12. 2021)

58 Šikula, M., Dlhodobá vízia rozvoja slovenskej spoločnosti, Ekonomický ústav SAV, 2008. tamiež, s. 90.

59 Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2019, EMN Slovensko, s.68. (https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyrocnne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/download/2549_48b3af0dc47daef297810262f9575449.html) (citované 21. 12. 2021)

60 Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 25 https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranica_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

1.3 Mýty a stereotypy o migrácii

V rámci výskumného projektu Migrácia v Slovenskej republike po vstupe do EÚ (2004 – 2008) IOM spracovala štúdiu⁶¹ o postojoch slovenskej verejnosti k cudzincom⁶² a k zahraničnej migrácii. Výskum IOM konštatoval, že slovenská verejnosť má o migrantoch a ich živote na Slovensku „pomerné slabé vedomosti“ a „aktívne tieto informácie nevyhľadáva“, čo má za následky „stereotypnosť v nazeraní na cudzie kultúry“ či „jednodimenziálnosť pri posudzovaní príčin migrácie“.⁶³ Štúdiá poukazovala aj na fakt, že obyvatelia Slovenska majú relatívne málo osobných skúseností s migrantmi (až 86 % nežilo dlhšie v zahraničí alebo nemá skúsenosť s migrantom) a majú málo znalostí o migrantoch, často formovaných len informáciami z médií bez dostatočného kontextu.

Podobné závery potvrdil aj výskum Centra pre výskum etnicity a kultúry (CVEK) z roku 2020. Aj keď sa počet cudzincov žijúcich na Slovensku od roku 2009 takmer strojnásobil, počet respondentov, ktorí sa vo svojom bližšom alebo vzdialenejšom prostredí stretávajú s cudzincami, výrazne nenarástol (približne 20 %). Minimálne zmeny nastali aj z pohľadu, kde sa respondenti s cudzincami stretávajú. Spomedzi tých respondentov, ktorí sú v pravidelnom kontakte s cudzincami, najviac stúpol počet tých, ktorí uviedli, že cudzinci sú medzi ich spolupracovníkmi (v roku 2009 – 14,8 % a v roku 2020 – 18,8 %) alebo sú ich susedmi (v roku 2009 – 8,4 % a v roku 2020 – 11,5 %). Fakt, že cudzinci patria medzi ich priateľov, prípadne príbuzných uviedla takmer identická časť respondentov. Ako konštatujú autori výskumu, veľmi podobné výsledky prieskumu naznačujú, že na Slovensku pravdepodobne nedochádza k výraznejšiemu prelínaniu domácej a cudzineckej populácie.⁶⁴

Medzi respondentmi výraznejšie nestúpol ani podiel tých, ktorí majú osobnú skúsenosť s migráciou. Kým v IOM výskume z roku 2009 približne 14 % respondentov uviedlo, že žili aspoň 3 mesiace v zahraničí, v roku 2020 to bolo len o 3 % viac – 17 %. Výskum potvrdil aj pretrvávajúcu nízku znalosť Slovákov o migrácii na Slovensku, kým 42 % poznalo správnu odpoveď na otázku, koľko cudzincov na Slovensku žije, len 10 % respondentov poznalo počet udelených azylov v danom roku, pričom 90 % nadhodnotilo ich počet.⁶⁵

Nedostatok kontaktov s migrantmi alebo vlastnej skúsenosti s migráciou, ako aj malá znalosť migračnej situácie na Slovensku, spôsobuje, že väčšina ľudí si vytvára obraz o migrantoch na základe sprostredkovaných, často zjednodušených alebo nesprávnych informácií z médií alebo sociálnych sietí. Pre tieto faktory spoločnosť nemá možnosť zmeniť tradičné stereotypy a búrať predsudky, ktoré pretrvávajú, cez proces socializácie sa legitimizujú a stávajú súčasťou hodnôt spoločnosti. Tieto faktory majú rozhodujúci vplyv na správanie majoritnej spoločnosti voči príslušníkom menšín.

V nasledujúcej časti uvádzame niekoľko mýtov o migrácii, ktoré pretrvávajú v spoločnosti spolu s komentárom o skutočnej situácii.

61 Vašečka, M., Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009. (<http://www.iom.sk/sk/aktivita/integracia-migrantov/dokumenty?download=22%3Apostoje-verejnosti>)

62 V tejto podkapitole zachováme v uvádzaných stereotypoch použitie výrazu „cudzinec“, ktorý bol pôvodne použitý vo výskume postojov verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v SR. Pod pojmom „migrant“ a pojmom „cudzinec“ sa rozumie to isté.

63 Vašečka, M., tamtiež, s. 56, 61 a 91.

64 Gallo Kriglerová, E. – Kadlečíková, J. – Holka Chudžíková, A. – Pišová, M., CUDZIE NECHCEME, SVOJE SI NEDÁME – POSTOJE MAJORITNEJ POPULÁCIE K MIGRÁCII A CUDZINCOM NA SLOVENSKU, CVEK, 2021, s. 29 – 38. (<http://cvek.sk/cudzie-nehceme-svoje-si-nedame-postoje-majoritnej-populacie-k-migracii-a-cudzincom-na-slovensku/>) (citované 19. 12. 2021)

65 Gallo Kriglerová, E. – Kadlečíková, J. – Holka Chudžíková, A. – Pišová, M., CUDZIE NECHCEME, SVOJE SI NEDÁME – POSTOJE MAJORITNEJ POPULÁCIE K MIGRÁCII A CUDZINCOM NA SLOVENSKU, CVEK, 2021, s. 29 – 38. (<http://cvek.sk/cudzie-nehceme-svoje-si-nedame-postoje-majoritnej-populacie-k-migracii-a-cudzincom-na-slovensku/>) (citované 19. 12. 2021)

„Na Slovensku žije vysoký počet cudzincov“

V porovnaní s inými krajinami EÚ je počet migrantov na Slovensku pomerne nízky. Podľa Štatistického úradu SR malo Slovensko v roku 2021 spolu 5 449 652 obyvateľov, z čoho 167 519 bolo migrantov s legálnym povolením na pobyt. Inými slovami, migranti tvoria 3 % celkového počtu obyvateľov Slovenska.⁶⁶ Väčšina migrantov, viac ako 66,5 %, pochádza z krajín mimo EÚ a tvoria približne 2 % slovenskej populácie. Zvyšok migrantov (takmer 33,5 %) sú občania z iných krajín EÚ.⁶⁷

Ľudia preceňujú pomer migrantov na celkovej populácii – najmä tých migrantov, s ktorými sa osobne stretávajú a ktorých farba pleti a iné vonkajšie črty sa podstatne líšia od domáceho obyvateľstva. Skúsenosti obyvateľstva s migrantmi sa často obmedzujú na kontakty s tými najnápadnejšími zahraničnými občanmi, ktorými sú najmä pracovníci a podnikatelia pochádzajúci z Ázie. Ľudia pôvodom z ázijských krajín, ako je Vietnam, Čína, Kórejská republika, Thajsko, Mongolsko, Japonsko a Filipíny však tvoria len 7,2 % celkového počtu migrantov žijúcich na Slovensku (12 127 osôb) a 0,2 % obyvateľstva Slovenska.⁶⁸

Tu je dôležité poznamenať, že verejnosť zväčša považuje za migrantov tých ľudí, ktorí majú inú farbu pleti alebo odlišné črty tváre. V mnohých prípadoch však ide o občanov, ktorí už získali štátne občianstvo SR, alebo o druhú či tretiu generáciu narodenú na Slovensku.

„Cudzinec na Slovensku je utečenec“

Na základe správ o migrantoch z médií, v ktorých prevládajú informácie o osobách zadržaných z dôvodu nelegálneho prekročenia hranice alebo žiadajúcich o azyl na Slovensku a príbehy o ľuďoch trpiacich v dôsledku občianskej alebo miestnej vojny či prírodnej katastrofy v rôznych častiach sveta – prevláda v očiach obyvateľstva obraz migrantov ako utečencov.

Od vzniku samostatnej republiky Slovensko zaznamenalo **59 671** žiadostí o azyl. Najviac žiadostí bolo podaných medzi rokmi 2003 – 2004, viac ako 10 000 žiadostí ročne. Posledných 5 rokov sa počet žiadostí ustálil v rozmedzí 150 až 350 ročne. Z celkového počtu bol azyl udelený **898** žiadateľom (1,5 % zo všetkých žiadostí bolo úspešných) a ďalším **805** osobám bola poskytnutá doplnková ochrana (13,5 % zo všetkých žiadostí od roku 2007, odkedy Slovensko poskytuje tento druh medzinárodnej ochrany).⁶⁹

Tieto počty (**898** azylantov, **805** osôb s doplnkovou ochranou) sú v porovnaní s celkovou populáciou (**5 449 652**) a s populáciou migrantov na Slovensku (**152 902**) veľmi nízke.

„Cudzinci sú ekonomickou záťažou pre štátny rozpočet. Štátny rozpočet sa môže dostať pod veľký tlak pre vyplácanie vysokých sociálnych dávok cudzincom“

Väčšinu cudzincov na Slovensku tvoria zahraniční pracovníci z krajín mimo EÚ, ktorí prichádzajú do krajiny v produktívnom veku. Dane, odvody do sociálneho a zdravotného systému musia platiť v rovnakej výške ako Slováci. Všetci musia byť zdravotne poistení. Cudzinec z krajiny mimo EÚ musí so žiadosťou o povolenie na pobyt dokladovať, že má finančné prostriedky na svoj pobyt na Slovensku.

Po splnení podmienok majú cudzinci žijúci na Slovensku právo čerpať zo štátneho rozpočtu rôzne sociálne dávky, napríklad rodičovský príspevok, prídavok na dieťa alebo príspevok na starostlivosť o dieťa. Na niektoré dávky – napríklad na príspevok pri narodení dieťaťa – majú právo po splnení podmienok len cudzinci s trvalým pobytom na Slovensku.

Aj keď podmienky na poistenie v nezamestnanosti, ako aj priznanie dávky v nezamestnanosti, sú pre cudzincov z krajín mimo EÚ rovnaké ako pre občanov SR, v praxi sa cudzinci s prechodným pobytom na

66 K 31. 12. 2021: 167 519 cudzincov v pomere k 5 449 652 obyvateľom SR. Zdroj: Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 8 https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranica_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

67 K 31. 12. 2021: 111 427 platných pobytov pre štátnych príslušníkov tretích krajín v pomere k 5 449 652 obyvateľom SR. Zdroj: Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 8 https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranica_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf. (citované 15. 2. 2022)

68 Tamtiež

69 Štatistické údaje MÚ MV SR (<http://www.minv.sk/?statistiky-20>) (citované 21. 12. 2021)

účel zamestnania či podnikania k dávke v nezamestnanosti nedostanú: strata zamestnania či ukončenie podnikania totiž vedie k zrušeniu ich pobytu. V prípade, že si cudzinec s prechodným pobytom na účel zamestnania do 60 dní nenájde nové zamestnanie⁷⁰ (držiteľ Modrej karty EÚ viac ako tri po sebe nasledujúce mesiace),⁷¹ cudzinecká polícia začne pobyt rušiť a v prípade držiteľa modrej karty zamietne žiadosť o obnovenie alebo modrú kartu odníme⁷².

Pre občanov Únie platia rovnaké podmienky ako pre občanov SR – pri strate zamestnania či ukončení podnikateľskej činnosti ostáva ich pobyt na Slovensku zachovaný. Na to, aby mali nárok na dávku v nezamestnanosti, musia odvádzať poistenie v nezamestnanosti po stanovenú dobu a musia byť na príslušnom úrade práce zaevidovaní ako uchádzači o zamestnanie, alebo nastúpiť na odborné vzdelávanie súvisiace s predchádzajúcim zamestnaním.⁷³

„Cudzinci berú prácu Slovákom“

SR sa v posledných rokoch stala pre cudzincov hľadajúci prácu atraktívnejšou krajinou: v roku 2004 bol počet cudzincov zamestnaných v SR 3 351, koncom roku 2011 vzrástol ich počet na 22 185 a v novembri 2021 bol ich počet 68 583.⁷⁴ Na 36 zamestnancov na Slovensku tak v súčasnosti pripadá 1 pracujúci migrant.⁷⁵

Vstup cudzincov na slovenský pracovný trh je aktuálnou témou najmä v období, keď Slovensko čelí nielen starnutiu populácie a odlivu pracovných síl do zahraničia. Podľa analýzy Inštitútu pre finančnú politiku (IFP), založenej na údajoch zdravotných poisťovní, Slovensko v rokoch 2000 – 2015 opustilo 300 000 obyvateľov (v čistom, po zarátaní prisťahovalcov a tých, ktorí sa vrátili zo zahraničia), medzi ktorými boli nadpriemerne zastúpení ľudia s vysokoškolským titulom a mladší ako 30 rokov.⁷⁶ Podľa OECD až 9,5 % slovenskej populácie žije v zahraničí, priemer krajín OECD je 5,2 %.⁷⁷

Ak chce zamestnávateľ obsadiť voľné pracovné miesto cudzincom z krajiny mimo EÚ, úrad práce najskôr skúma situáciu na trhu práce. Zisťuje, či takúto pozíciu nie je možné obsadiť uchádzačom o zamestnanie evidovaným na úrade práce. Ak nie, voľné pracovné miesto môže zamestnávateľ obsadiť štátnym príslušníkom z krajiny mimo EÚ. Títo cudzinci vykonávajú práce v oblastiach, v ktorých chýbajú vhodní kandidáti a vyplňajú tak diery na pracovnom trhu. Cudzinci, ktorí na Slovensku úspešne absolvovali strednú alebo vysokú školu, už nepotrebujú súhlas úradu práce.

Pre občanov krajín EÚ platí, že sa môžu zamestnať za rovnakých podmienok ako Slováci.

Podľa výskumu IOM demografický vývoj migrantov na Slovensku, ich vzdelanie a umiestnenie na pracovnom trhu znamenajú prínos pre Slovensko (napr. prispievajú k rastu HDP), nie stratu.⁷⁸ Podľa Správy o svetovej migrácii⁷⁹ výskumy o vplyvoch imigrácie v tradičných imigračných krajinách ukazujú, že migrácia nemá

70 § 36 ods. 3 písm. a) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/404/vyhlasene_znenie.html) (citované 22. 4. 2021)

71 Drozd P., Prístup migrantov k sociálnemu zabezpečeniu a zdravotnej starostlivosti: politiky a prax, s. 56 – 58 (http://emn.sk/sk/studie-emn/item/download/1028_30f0647eac0b703f643f6b42506bd2f0.html)

72 § 41 ods. 1 písm. g) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/404/vyhlasene_znenie.html) (citované 22. 4. 2021)

73 Zákon č. 404/2011 o Pobyte cudzincov (https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2011/404/vyhlasene_znenie.html) (citované 22. 4. 2021)

74 Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR): Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky 2004 – 2021 (https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803) (citované 19. 12. 2021).

75 Výpočet z dát: Štatistický úrad SR – Zamestnanosť v 3. štvrtroku 2021 (2 473 000 zamestnaných osôb po odpočítaní osôb pracujúcich v zahraničí) a ÚPSVR: Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky za rok 2021 – november 2021 (https://www.upsvr.gov.sk/buxus/docs/statistic/cudzinci/2021/cudzinci_2111.xlsx) (22. 12. 2021)

76 Balgová, M., Dôsledky úniku Mozgov na Slovensko, IZA, 2019. (<https://spap.leaf.sk/novinky/dosledky-uniku-mozgov-na-slovensko/>) (19. 12. 2021)

77 Ekonomický prehľad Slovenska 2019, https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovak-republic2019_eco_surveys-svk-2019-en

78 Vašečka, M., tamtiež, s. 22.

79 Appave, G. – Laczko, F., World Migration Report 2011, International Organization for Migration, 2011, s. 28. (<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2011>) (citované 19. 12. 2021)

dlhodobý negatívny vplyv na mieru nezamestnanosti miestneho obyvateľstva, migranti prispievajú k ekonomickému rozvoju krajiny a migrácia môže viesť k vytvoreniu nových pracovných miest. Pokles natality a rast skupiny populácie v post-produktívnom veku spôsobuje, že rýchlo rastúca ekonomika nemôže vždy uspokojiť svoje vlastné potreby trhu práce (aj pri vyššej miere nezamestnanosti) a nedostatky v počtoch a typoch pracovníkov s požadovanou kvalifikáciou sa stávajú prekážkou rastu, ktoré pomáhajú prekonať práve migranti. Tí zvyčajne dopĺňajú trh práce – pokrývajú nedostatkové profesie, ktoré vzdelávací systém nebol schopný vyplniť, alebo zastávajú prácu, ktorú miestni ľudia nie sú ochotní prijať. Služby, ktoré migranti dostávajú, kompenzujú daňami, ktoré odvádzajú do štátneho rozpočtu, a ak sa migrant rozhodne opustiť hostiteľskú krajinu, tá benefituje z jeho daní a nemusí znášať ďalšie náklady na jeho sociálnu či zdravotnú starostlivosť. Čistý príspevok migrantov do ekonomiky krajiny je často vyšší ako u domácich obyvateľov, pretože krajina spravidla nemá náklady na ich vzdelávanie alebo odbornú prípravu. Rastie počet krajín, ktoré uznávajú, že migranti môžu budovať cezhraničný sociálny kapitál, že kultúrna rôznorodosť môže poskytnúť impulz pre stimuláciu podnikania a spoločnosti s kultúrne rôznorodou pracovnou silou patria medzi najziskovejšie.⁸⁰

„Cudzinci rozširujú nebezpečné choroby“

Vo väčšine prípadov musí migrant do 30 dní od prevzatia dokladu o pobyte na Slovensku predložiť policajnému oddeleniu potvrdenie o tom, že je zdravotne poistený na Slovensku, a lekársky posudok o tom, že netrpí chorobou ohrozujúcou verejné zdravie. V prípade, že lekársky posudok nepredloží včas, udelený prechodný alebo trvalý pobyt sa môže zrušiť.

Neexistuje žiadny zaznamenaný prípad rozšírenia nebezpečných chorôb migrantmi.

„Kriminalita cudzincov môže postupne narastať“

Počet obvinených cudzincov sa podľa Generálnej prokuratúry SR udržiava dlhodobo na rovnakej úrovni medzi 1 695 v roku 2007 po 1 158 obvinených v roku 2020⁸¹. Celkový počet cudzincov v SR sa pritom viac ako stonásobil, takže kým v roku 2007 bol pomer obvinených cudzincov k ich celkovému počtu 4,11 %, v roku 2020 to bolo menej ako 1 %.⁸²

Cudzinci príchodom do novej krajiny spáchaním trestného činu riskujú oveľa viac ako Slováci. Môžu prísť o pracovné povolenie alebo ich môže krajina vyhostiť.

Aj keď sa médiá usilujú o objektivitu poskytovaných informácií a o migrantoch píše pozitívne aj negatívne správy, najčastejšie sa o migrantoch informuje v súvislosti s nelegálnou alebo trestnou činnosťou. Podmienky televíznych reportáží či článkov v tlačových médiách a limitované personálne kapacity neumožňujú vždy podávať komplexné informácie. Tieto informácie často nie sú zasadené do širších súvislostí, problematiku dostatočne nevysvetľujú a nepomenovávajú jadro problému. Verejnosť si na základe týchto mediálnych výstupov formuje k migrantom postoj.

80 World Migration Report 2011, s. xiv. Tamtiež.

81 Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2020 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike. (<https://www.genpro.gov.sk/extdoc/55308/Sprava%20o%20cinnosti%20prokuratury%20za%20rok%202020>) (citované 19. 12. 2021)

82 Výpočet z údajov: Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2020 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike, Štatistické prehľady legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ MV SR.

Rok	Počet cudzincov	Obvinení cudzinci	% z celkového počtu cudzincov
2020	150 012	1 158	0,77
2019	143 075	1 271	0,89
2018	121 264	1 369	1,13
2017	104 451	1 308	1,25
2016	93 247	1 277	1,37
2015	84 787	1 209	1,43
2014	76 715	1 114	1,45
2013	71 649	1 242	1,73
2012	67 877	1 235	1,82
2011	66 191	1 111	1,68
2010	62 584	1 059	1,69
2009	58 322	1 089	1,87
2008	52 706	1 051	1,99
2007	41 214	1 695	4,11

Zdroj: Správy o činnosti prokuratúry SR a Štatistické prehľady legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike Úradu hraničnej a cudzineckej polície P PZ MV SR.

2. AKO ROZPOZNAŤ HOAXY A DEZINFORMÁCIE O MIGRÁCII

Migrácia ako téma je častým terčom dezinformácií a hoaxov na internete. Podľa Slovenského inštitútu pre bezpečnostnú politiku (SSPI) v roku 2019 patrila medzi hlavné témy, o ktorých sa na slovenskom internete šírili dezinformácie. Dezinformácie prezentovali migráciu hlavne ako civilizačnú hrozbu, bezpečnostné riziko a sociálne bremeno.⁸³ Práve internet je stále používaným zdrojom informácií, obzvlášť medzi mladými ľuďmi. Podľa prieskumu Rady mládeže Slovenska patria medzi hlavné informačné zdroje mladých ľudí: blogy jednotlivcov (93 %), internetové verzie denníkov, týždenníkov a mesačníkov zamerané na spravodajstvo a publicistiku (90 %) a príspevky na sociálnych sieťach (83 %). Tradičným médiám pritom dôveruje iba 56 % mladých Slovákov a vyše tretina sa prikláňa k alternatívnym webovým portálom.⁸⁴

Mladí ľudia sa tak dostávajú do neustáleho kontaktu s informáciami rôznej miery spoľahlivosti, ktoré môžu výrazne ovplyvniť ich názory a postoje. Preto považujeme za dôležitú súčasť vzdelávania o migrácii aj posilňovanie ich kritického postoja voči informáciám a zdrojom, z ktorých čerpajú informácie. V nasledujúcom texte ponúkame niekoľko jednoduchých zásad, ktoré môžu pomôcť každému používateľovi internetu vyhodnotiť nájdené informácie a rozpoznať medzi nimi dezinformácie a hoaxy. Dajú sa uplatniť pri práci s textom, fotografiami či videom. Či už ide o príspevok na sociálnej sieti, blog autora, článok v denníku

83 Ižák, Š., Výber top dezinformácií roku 2019 podľa Antipropaganda.sk, Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku (<https://antipropaganda.sk/vyber-top-dezinformacii-roku-2019-podla-antipropaganda-sk/>) (citované 19. 12. 2021)

84 Rada Mládeže Slovenska, Mladí a médiá, 2018. (https://archiv.mladez.sk/wp-content/uploads/2019/02/Prezentacia_mladi-a-media.pdf) (citované 19. 12. 2021)

alebo na webovej stránke. Aj keď sa primárne budeme venovať téme migrácie, ich platnosť je univerzálna. Používateľ manuálu môže použiť nasledujúci text na rozšírenie vlastných znalostí, ale aj ako podklad pri vytváraní vzdelávacích aktivít pre mládež. Schopnosť vyhodnotiť hodnovernosť informácií patrí medzi kľúčové kompetencie kritického myslenia a mediálnej gramotnosti.

Dôležité pojmy⁸⁵

V súvislosti s klamlivými a zavádzajúcimi informáciami, textami, fotografiami či videami, ktoré sa šíria na internete, sa používa niekoľko termínov, s ktorými je dôležité dobre sa oboznámiť:

- **Falošné správy** – v angl. fake news; informácie, ktoré zámerne napodobňujú formát spravodajstva alebo iného produktu žurnalistiky, pričom ich tvorcovia úmyselne zavádzajú svoje publikum skresľovaním reality.
- **Hoax** – z angl. podvod, žart; virálne rozšírená poplašná správa. Zväčša má tri typické znaky: naliehavosť, odkaz na iluzórnu autoritu (policajný zdroj, neexistujúce vedecké výsledky) a žiadosť o šírenie ďalej. Častým zámerom je vyvolanie obáv či strachu.
- **Dezinformácia** – označuje nepravdivú alebo zmanipulovanú informáciu, ktorá je šírená zámerne s cieľom zavádzať a uškodiť. Dezinformácie môžu mať podobu nepravdivého alebo zmanipulovaného textu, obrázka, videa alebo zvuku, pričom môžu byť použité na podporu konšpirácií, šírenie pochybností a diskreditáciu pravdivých informácií či jednotlivcov a organizácií. Aj pravdivú informáciu môžeme považovať za dezinformáciu, ak je podaná manipulatívnym spôsobom. Medzi dezinformácie nepatria neúmyselné chyby v spravodajstve, satira, paródia ani správy a komentáre naklonené jednej strane, ktoré sú takto zreteľne označené.
- **Konšpiračná teória** – teória, ktorá vysvetľuje udalosť alebo súbor okolností ako výsledok tajného sprisahania (konšpirácie) zvyčajne malou mocnou skupinou osôb. Takouto skupinou má byť zväčša vláda, predstavitelia tajných spolkov, organizácií alebo spravodajských služieb, jedna alebo viacero spoločne pôsobiacich firiem alebo predstavitelia štátov, národov alebo náboženstiev, či dokonca mimozemské civilizácie. Konšpiračné teórie odmietajú všeobecne akceptované vysvetlenie týchto udalostí.

Aj keď by mal byť čitateľ pri čítaní akéhokoľvek textu zdravo obozretný, určité znaky textu či príspevku na sociálnych sieťach by mali byť červenými zástavkami, ktoré automaticky zvýšia pozornosť čitateľa a upozornia ho na to, že ide o nedôveryhodnú informáciu, alebo že autor namiesto informovania zavádza. Na odhalenie takýchto textov väčšinou stačí sa na chvíľu zamyslieť a položiť si pár správnych otázok.

1. Kto je autorom textu?

Kým v zodpovedných médiách je pri každom článku uvedený autor, veľká časť dezinformačných správ alebo hoaxov autorov vôbec neuvádza alebo využíva vymyslené mená či pseudonymy. Šírenie správ, ktorých autorstvo nie je známe, je rozšírené aj na sociálnych sieťach, kde príspevky neznámych, nezriedka falošných používateľov, neváhajú zdieľať tisícky ľudí. Ak pri správe alebo príspevku nie je uvedený autor, treba ho

⁸⁵ Prevzaté z: Dezinformácie a informačné operácie, Národný bezpečnostný úrad, 2021. (<https://www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/dezinformacie/index.html>) (citované 19. 12. 2021)

považovať za podozrivý, keďže nie je možné overiť jeho dôveryhodnosť, ani porozumieť dôvodu, prečo danú informáciu šíri. Je to človek, ktorý píše o vlastnej skúsenosti alebo niekto, kto našiel správu na internete a pozmenil ju tak, aby získal viac zdieľaní či klikov na stránke?

Dezinformácie a hoaxy môžu šíriť aj konkrétni ľudia, ktorí sú verejne známi. Dôveryhodnosť autora (alebo či ide vôbec o reálnu osobu) si môžeme overiť prostredníctvom internetového vyhľadávača, ktorý nám zobrazí staršie články, ale aj prípadné kontroverzie spojené so šírením neoverených informácií. Dôležité je zároveň zamyslieť sa, či daná osoba môže mať relevantné znalosti o téme alebo vyjadruje názor len na základe vlastných obáv či pocitov, prípadne s cieľom šíriť strach.

2. Z akého média text pochádza?

O dôveryhodnosti textu nám môže veľa povedať aj zdroj, odkiaľ správa pochádza. Ide o známy spravodajský web, bulvár alebo neznámu stránku, o ktorej počujeme prvý raz. Čím menej známa je stránka, tým viac by sme mali byť opatrní. Aké iné správy či príspevky zverejňuje? Je tam viac podozrivých, šokujúcich informácií, bulvár či záplava príspevkov provokujúcich nenávisť? Ponúkajú informácie vždy iba z jedného uhla pohľadu? Ak áno, je pravdepodobné, že rovnako nedôveryhodný a neobjektívny je aj text, ktorý má čitateľ v rukách.

Dobrou indíciou môže byť aj vizuál stránky. Mnohé stránky, ktoré šíria dezinformácie, majú neprofesionálnu grafickú úpravu a ich príspevky obsahujú veľa gramatických chýb. Naznačuje to, že daný web nemá profesionálnu redakciu, ktorá by kontrolovala jeho obsah. Aj tu však dochádza k vývoju a niektoré stránky na prvý pohľad môžu pôsobiť ako spravodajský portál, dokonca na zvýšenie dojmu dôveryhodnosti môžu preberať niektoré správy z oficiálnych tlačových agentúr.

Dôležitou informáciou pri preverovaní média je aj, kto je jeho vlastníkom a kto ho financuje. Transparentné médiá tieto informácie uvádzajú na svojich stránkach spolu s informáciami o svojom hospodárení. Vlastníci môžu ovplyvňovať, aké správy médium zverejňuje. Ak tieto informácie nie sú verejné, je to opäť dôvod na nedôveru.⁸⁶

3. O čom text hovorí?

Texty, ktoré ponúkajú šokujúce informácie a odhalenia, ktoré sa takmer vôbec nevyskytujú v iných médiách, by mali byť hneď podozrivé. Ak nájdeme takýto text alebo príspevok, je dobré skúsiť si preveriť informácie v iných známych médiách (TV, rádio, tlač alebo známe spravodajské portály). Ak o tom žiadnu zmienku nenájdeme, je veľmi pravdepodobné, že ide o nepravdivú informáciu. Pomocníkom môže byť opäť vyhľadávač. Dezinformácie a hoaxy sa často opakujú, a tak sa môže veľmi ľahko stať, že určitá informácia už v minulosti kolovala po internete alebo sociálnych sieťach a už bola odhalená ako lož.

4. Ako sa autor snaží čitateľa presvedčiť?

Autori dezinformačných správ a hoaxov sa snažia čitateľom podsunúť určitý názor. Namiesto argumentov a faktov využívajú manipulatívne techniky či argumentačné fauly. Ak čitateľ pozná tieto prostriedky, je ľahké ich rozpoznať a odhaliť tak zavádzanie a manipuláciu.

- Nadmerné využívanie citovo zafarbených slov, výkričníkov (niekedy aj priamo nadávok), ktorých úlohou je v čitateľovi vyvolať silnú emocionálnu reakciu, často pocit nebezpečia či ohrozenia. Príklad: „Zdieľajte, kým zmažú!“ „Prečo o tomto nepíšete?“ „Kým sa tu oni hrajú, príde k nám tisíce!!“

⁸⁶ Gažovič, O. – Markoš, A., Kritické myslenie – Príručka pre stredné školy, DenníkN, 2017. (<https://a-static.projektn.sk/2017/11/casopis-kriticke-myslenie-low.pdf>) (citované 19. 12. 2021)

- Namiesto vyvracania argumentov svojich oponentov ich autor otvorene napáda a uráža. Často sa na dosiahnutie tohto cieľa využíva humor – zosmiešňovanie, čím sa autor snaží na jednej strane vzbudiť sympatie u čitateľa a na strane druhej oponenta zdiskreditovať. Príklad: „XY je zapredanec, ktorému nikdy nezáležalo na našej krajine“, „ten falošný humanista“, „hysterka, ktorú už nikto nepočúva“.
- Text obsahuje zjednodušené tvrdenia, ktoré neumožňujú čitateľovi pozrieť sa na problém alebo situáciu z iného uhla pohľadu, ale ho navádzajú k jednoznačným záverom. Využívajú sa pri tom argumentačné chyby ako napríklad falošná dilema – prezentovanie dvoch riešení ako jediných možných, aj keď existuje celé spektrum iných možností. Jedno riešenie je pritom formulované tak, aby bolo neakceptovateľné. „Bud' ich nepustíme na Slovensko, alebo nás zaplavia.“ „Bud' ste s nami, alebo ste vlastizradcovia.“ Čitateľovi je tak problém prezentovaný z veľmi zjednodušenej perspektívy.
- Text môže na prvý pohľad pôsobiť vedecky či odborne, no v skutočnosti je len zhlukom cudzích slov, ktoré pri pozornejšom čítaní nedávajú zmysel. Príklad: „Vzhľadom na uvedené okolnosti možno každý historický proces vždy presne opísať, lebo národy udržiavajú svoj rodný jazyk pomocou obsažných pojmov, nie ako médiá, ktoré zásadne používajú tie bezobsažné, teda ak neklamú doslovne v priamom prenose. V tom je výhoda spoločenskej pamäti, ktorá na výklad histórie nepotrebuje rôzne propagandistické a jazykové ústavy.“⁸⁷
- Autor sa snaží vyvolať dojem dôveryhodnosti tým, že sa odvoláva na vedecký výskum, článok či štatistiku, no neudáva zdroj – odkiaľ informáciu získal, či kto výskum zrealizoval. Čitateľ si tak nemá možnosť overiť, či je informácia pravdivá.
- Na podporu svojich tvrdení často využíva ako zdroj anonymných expertov/svedkov. Príklad: „známy doktor z Nemecka napísal“, „bratov kamarát, ktorý tam dlhé roky pracuje, mi povedal“. Prípadne známym ľuďom či autoritám pripisuje výroky, ktoré nikdy nepovedali alebo sú ich slová vytrhnuté z kontextu.
- Miešanie faktov s nepodloženými závermi – autor môže využívať reálne štatistiky, výsledky výskumov či informácie zo spoľahlivých zdrojov, no pridáva k nim vlastné, ničím nepodložené interpretácie alebo závery.
- Autori dezinformácií a hoaxov cielene využívajú v spoločnosti rozšírené mýty a stereotypy. Zakorenené predsudky či obavy voči určitým skupinám ľudí spôsobujú, že ľudia ľahšie strácajú ostražitosť a sú skôr ochotní uveriť aj zjavne nezmyselným informáciám. Príkladom môžu byť často opakujúce sa klamlivé informácie o rôznych benefitoch, ktoré majú mať imigranti alebo utečenci, pričom na posilnenie pocitu nespravodlivosti sa dávajú do protikladu so situáciou Slovákov. Príklad: „Slováci musia makať za 400 eur mesačne a imigranti dostávajú stravu a ubytovanie zadarmo a ešte 1000-eurové vreckové“ či „imigrant v EÚ 37 eur/deň... slovenský dôchodca 13 eur/deň“. Aj napriek tomu, že tieto mýty boli veľakrát vyvrátené, na Facebooku ich zdieľali stovky až tisícky používateľov.

87 Gažovič, O. – Markoš, A., Kritické myslenie – Príručka pre stredné školy, DenníkN, 2017, s. 7. (<https://a-static.projektn.sk/2017/11/casopis-kriticke-myslenie-low.pdf>) (citované 19. 12. 2021)

Ako rozpoznať zmanipulovanú fotografiu

Aj keď sa hovorí, že fotografia povie viac ako tisíc slov, aj fotografie môžu zavádzať, stačí, keď sa vložia do nesprávneho kontextu alebo účelne upravia. Fotografie dokážu vyvolať silnú emocionálnu odozvu, a preto sa stávajú častým nástrojom autorov hoaxov. Hoax o utečencoch, ktorí na streche vlaku prichádzajú do českého mesta Cheb, vznikol ešte v roku 2015, no odvtedy sa sociálnymi sieťami šíril niekoľkokrát. Fotografia bola fotomontážou 2 fotiek: vlaku z Indonézie (vpravo hore) a chebskej stanice s vlakom (vpravo dole).⁸⁸

Zdroj: HATEFREE Culture

88 Hoax: Utečenci na streche vlaku, HATEFREE Culture. (<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/priklady/fotografie/1631-uprchlici-na-strese-vlak-u-v-chebu>) (citované 19. 12. 2021)

Príkladom inej formy manipulácie s fotografiou je falošná správa o násilných protestoch vo Verone, ktoré mali vyprovokovať migranti. Článok bol doplnený fotografiou zachytávajúcou horiace auto a nahnevaných ľudí. Táto fotka však nepochádzala z Talianska, ale z Francúzska a zobrazení protestujúci boli francúzski občania.⁸⁹

Hlasuji pro czexit
2 hrs · 🌐

PROTESTY IMIGRANTŮ V ITÁLII

"Po noci protestů v přijímacím středisku Cona (Benátský kraj - Veneto), byly dnes ráno nové nepokoje ve Veroně, kde jiná skupina imigrantů zablokovala silnici tím, že převrátili popelnice na protest proti poskytované stravě, kterou migranti považují za špatnou."

ČTĚTE A SDÍLEJTE!

See Translation

Po protestech v Cona, napětí ve Veroně: Veneto v obležení migrantů !!! - Blog iDNES.cz

Po noci protestů v Cona, napětí v dopoledních hodinách ve Veroně, kde skupina...

PILLONI.BLOG.IDNES.CZ | BY IDNES.CZ

zdroj: Hoaxy a podvody – Polícia SR

Fotografia vpravo ukazuje video-hoax, ktorý zverejnila Polícia SR. Záznam z colnej kontroly mal zobrazovať imigrantku, ktorá v opätkoch prenášala 180 000 eur. V skutočnosti išlo o ženu z EÚ, ktorú na ceste do Kolumbie zastavili colníci v španielskom Madride. Autorom hoaxu pritom stačilo vystrihnúť úvod videa.

Aj v prípade fotografie je možné použiť na overenie pravosti či správnosti kontextu vyhľadávače. Napríklad cez <https://images.google.com> v 3 krokoch:

1. Uložiť si obrázok, ktorý chceme overiť.
2. Otvoriť vyhľadávač a vo vyhľadávacom okienku kliknúť na ikonu v tvare fotoaparátu „Hľadať podľa obrázka“.
3. Nahrať obrázok.

Vyhľadávač zobrazí všetky podobné fotografie, medzi ktorými je možné zistiť, v akom kontexte sa fotografia používala.

Jindřich [redacted] · Chceme obecné referendum bez omezení tématu referenda.
16 ottobre 2018 · 🌐

Celní kontrola - právě odhalila "vybavenost" chudých imigrantů !!!

Visualizza traduzione

zdroj: DennikN

89 Šnidl, V. – Kačmár, R. – Kolník, J.: Ako rozoznať falošnú fotku a zmanipulovaný titulok (cvičenia). (<https://dennikn.sk/718292/cvicenia-ako-rozoznat-falosnu-fotku-a-zmanipulovany-titulok/?ref=inc>) (citované 19. 12. 2021)

Tipy na záver pre zodpovedného používateľa

- Prvá zásada každého zodpovedného používateľa internetu by mala byť nezdierať obsah, o ktorého pravdivosti mám pochybnosť. Šíreniu hoaxov a dezinformácií výrazne pomáhajú práve nekritickí používatelia.
- Nenávistné hoaxy a konšpirácie treba nahlasovať správcovi sociálnych sietí alebo na políciu. Polícia SR má vlastnú facebookovú stránku – Hoaxy a podvody, ktorá overuje fakty a dôveryhodnosť niektorých informácií a uverejňuje aktuálne hoaxy. Na dezinformácie a dezinformačné weby upozorňujú aj: demagog.sk, konspiratori.sk, infosecurity.sk či manipulatoři.cz.
- Okrem zdravej nedôvery a overovania si informácií môžu pomôcť pri odhaľovaní hoaxov a dezinformácií aj porovnanie informácií s údajmi z oficiálnych zdrojov. Tie boli použité aj pri príprave tohto manuálu, pričom zdroje je možné nájsť v poznámkach pod čiarou. Kontakty na organizácie a štátne inštitúcie, ktoré sa zaoberajú témou migrácie, môžete nájsť v časti užitočné kontakty.

3. AKO ZAČLENÍŤ TÉMU MIGRÁCIE DO VYUČOVANIA

3.1 Práca s dokumentom a videami „Aj my sme tu doma“

Pedagóg alebo lektor má dnes k dispozícii množstvo aktivít, ktoré môže využiť v medzikultúrnej výchove, resp. vo vzdelávaní v medzikultúrnych zručnostiach. Nasledujúca časť materiálu je návrhom, akými spôsobmi je možné pracovať s videorozhovormi a zaradiť tému migrácie a integrácie migrantov do vzdelávacích aktivít.

Tri videá majú formu rozhovoru moderátora s respondentom – migrantom žijúcim na Slovensku. Moderátormi rozhovorov sú mladí ľudia, ktorí sú aktívni na sociálnych sieťach (Instagram, YouTube) a medzi mladými ľuďmi majú status tzv. influencerov. Každé video je preto trochu iné a má rukopis ich autorov. Respondenti rozhovorov pochádzajú z rôznych krajín a odlišných kultúr – Les je pôvodom z Ukrajiny, Nasi z Iránu a Lionel z Pobrežia Slonoviny a v rozhovoroch približujú svoj príchod a život na Slovensku. Účastníci tak majú možnosť spoznať tri rôznorodé príbehy ľudí, ktorí sú zvyčajne nálepkovaní ako migranti, resp. cudzinci. V závere každého videa je vložená animovaná infografika poskytujúca objektívne informácie o migrácii a migrantoch na Slovensku. Videá je tak možné použiť aj samostatne a zakončiť ich diskusiou.

Dokumentárny film z roku 2013 zobrazuje realitu o migrácii a migrantoch na Slovensku prostredníctvom osobných príbehov troch ľudí, ktorí pochádzajú z rôznych krajín a odlišných kultúr – palestínskeho lekára, kvetinárku z Ukrajiny a podnikateľa z Vietnamu. Obraz dopĺňajú názory domáceho obyvateľstva na migrantov a základné údaje o skutočnej situácii v oblasti migrácie. Film je možné premietnuť aj samostatne, bez ďalších aktivít.

Druhou možnosťou je vytvoriť **širší vzdelávací program o migrácii**, zostavený z rôznych interaktívnych aktivít vrátane využitia videorozhovorov alebo dokumentárneho filmu. Tento materiál obsahuje základný súbor aktivít, ktoré môžete použiť alebo sa nimi inšpirovať pri príprave a vedení vzdelávacieho programu o migrácii v rámci medzikultúrnej výchovy alebo vzdelávania odborníkov pracujúcich s migrantmi

Inštruktážny materiál

v medzikultúrnych zručnostiach. Stanovenie cieľov, obsahu, metód, foriem a rozsahu vzdelávacieho programu a konečný výber aktivít – z tejto publikácie alebo iných zdrojov – a zostavenie programu závisí od pedagóga, resp. lektora. Aktivity je potrebné vybrať, upraviť a prispôbiť počtu účastníkov, prostrediu, v ktorom vzdelávanie bude prebiehať, profilu účastníkov (vek, miera znalostí a skúseností účastníkov s témou migrácie) a ich potrebám.

Ciele vo vzdelávaní o migrácii

- 1) Predstaviť tému migrácie cez príbehy mladých ľudí žijúcich na Slovensku a pochádzajúcich z rôznych kultúr a krajín.
- 2) Predložiť informácie, ktoré pomôžu vytvárať informovaný obraz o migrácii a migrantoch.
- 3) Otvoriť diskusiu o migrácii, jej príčinách a dôsledkoch, o postojoch verejnosti k migrácii a následkoch predsudkov a stereotypov na migrantov aj samotnú spoločnosť.
- 4) Znížiť a odbúrať stereotypy a mýty o migrácii a migrantoch a podporiť rozvoj názorov a postojov, ktoré sú založené na podložených a vyvážených informáciách.
- 5) Podporiť kritické myslenie a schopnosť rozpoznať hoaxy a dezinformácie o migrácii.

Tematické modelové programy

Na uľahčenie prípravy vzdelávacieho programu ponúkame nasledujúce tematické vzdelávacie moduly na 45 minút, pomocou ktorých môže pedagóg, resp. lektor vytvoriť vlastný program na základe stanovených cieľov a špecifických potrieb účastníkov.

Úvod do migrácie a predstavenie témy stereotypy a predsudky:

1. Čo je migrácia (10 minút) alebo Kvíz (10 minút)
2. Premietnutie videa alebo dokumentárneho filmu a práca s príbehom (cca 35 minút)

Vyvracanie stereotypov a predsudkov

1. Stereotypy a predsudky (45 minút)
- Alternatíva: Zamiloval som sa (45 minút) alebo Maliar stereotypov (30 minút)

Prečo ľudia migrujú

1. Odišli by ste? (40 minút)
- Alebo Výhody – nevýhody (45 minút)

Rozpoznávanie hoaxov o migrácii

1. Dezinformátori (45 minút) alebo
2. Krotitelia hoaxov (30 minút)

Čo je to integrácia

1. Nájdi svoju skupinu (10 minút)
2. Spolu v jednej triede (30 minút)

Odporúčania pre pedagóga/lektora

Príprava pred vzdelávacím programom

Dôležitou súčasťou aktivít je ponúknuť účastníkom primeranou formou objektívne informácie o migrácii vo svete a na Slovensku, ako aj vysvetliť základné pojmy súvisiace s témou. Preto v rámci prípravy odporúčame,

aby ste sa dôkladne oboznámili s úvodnými teoretickými kapitolami, ktoré sumarizujú základné informácie o migrácii.

Otázky účastníkov môže pomôcť zodpovedať kapitola venovaná častým mýtom a stereotypom, v ktorej jednotlivé mýty vyvraciamy pomocou informácií získaných zo spoľahlivých zdrojov.

Pred samotnou realizáciou akejkoľvek aktivity je dôležité zistiť, či medzi účastníkmi nie sú mladí ľudia so skúsenosťou s migráciou. Ak áno, je potrebné sa s nimi dohodnúť, či sa chcú aktivity zúčastniť a v akej forme. Počas aktivity treba vytvoriť dostatočný priestor, ak sa chcú k niečomu vyjadriť. Rovnako je počas aktivity dôležité nastaviť atmosféru, ktorá ich nestigmatizuje, aby v skupine nebol nikto vystavený posmechu či intolerancii.

Bezpečné prostredie pre všetkých

Vzhľadom na citlivosť témy je dôležité, aby sme si na úvod dohodli s účastníkmi pravidlá diskusie založené na vzájomnom rešpekte a tolerancii.

Objektivita a neutralita

Predkladajte informácie o migrácii a integrácii objektívne a neutrálne. Využívajte viacero zdrojov, aby vášmu predstaveniu témy migrácie nedominovali jednostranné informácie a pocity. Čerpajte z dôveryhodných štatistík, zdrojov, dát a faktov.

Pozor na podporovanie stereotypov a predsudkov

Pozor na stereotypy a predsudky, ktoré sú aj v nás samých. Presné informácie, aj keď nás samých niekedy prekvapia, sú jediným základom na objektívnu a otvorenú diskusiu.

3.2 Použité vzdelávacie metódy

Aktivity v tomto materiáli používajú rôzne interaktívne metódy, ktoré aktívne zapájajú účastníkov do procesu učenia, vyvolávajú diskusiu, vedú k získaniu vedomostí o migrácii a k hlbšiemu pochopeniu tejto oblasti, k búraníu predsudkov, stereotypov a mýtov a rozvíjajú kritické myslenie, postoje a hodnoty.

Brainstorming

Je metóda, ktorá podporuje kreativitu, obrazotvornosť, predstavivosť. Jej zámerom je vyprodukovať čo najväčšieho počtu nápadov, asociácií k zvolenej téme. Metóda umožňuje účastníkom nájsť originálne nápady a riešenia, ponoriť sa hlbšie do témy a hľadať širšie súvislosti. Táto metóda je nápomocná pri riešení konkrétneho problému alebo hľadania odpovede na zvolenú otázku alebo tému. Pri metóde brainstormingu si účastníci najskôr aktívne vybavujú svoje vedomosti, ktoré majú o zvolenej téme. K svojim individuálnym vedomostiam pripájajú nové informácie. Účastníci si vytvárajú nové chápanie zadanej témy na základe predošlých vedomostí a názorov.

Diskusia celej skupiny

Za diskusiu môžeme označiť vzájomný rozhovor, pri ktorom si účastníci vymieňajú svoje informácie a názory. V diskusii sa účastníci učia formulovať svoje myšlienky, názory, používať informácie o danej téme v iných súvislostiach, vyhľadávať nové súvislosti a aktívne pracovať so zvolenou témou. Diskusia je taktiež

Inštruktážny materiál

príležitosťou pre účastníkov získať nové informácie a pre lektora možnosťou, ako sa dozvedieť o vedomostiach účastníkov o zvolenej téme. Diskusia teda predstavuje vhodný nástroj na to, aby účastníci zistili, aké majú postoje k určitým témam. Účastníci si môžu danú tému prebrať a analyzovať sami pre seba.

Diskusia v malých skupinkách

Táto metóda podporuje výmenu názorov a myšlienok na zvolenú tému medzi menším počtom účastníkov. Poskytuje tak šancu vyjadriť sa aj tým účastníkom, ktorí majú problémy vyjadriť svoje názory pred celou skupinou.

Skupinová práca

Skupinová práca učí účastníkov vymieňať si názory, navzájom sa dopĺňať, zdôvodňovať svoje stanoviská.

Podporuje samostatnú výmenu názorov, rozvíja vyjadrovacie schopnosti, podporuje vzájomnú spoluprácu pri riešení spoločnej úlohy.

Práca v malých skupinách

Táto technika podnecuje každého zapojiť sa a aktívne spolupracovať. Podstatou práce v malých skupinkách je, aby žiaci prediskutovali jasne zadaný problém a aby sa zamerali na dosiahnutie určitého cieľa, ktorý následne predstavia celej skupine. Metóda podporuje výmenu názorov medzi menším počtom žiakov, pričom dáva šancu najmä tým, ktorí často majú problém svoje postrehy, nápady a názory prezentovať vo veľkej skupine.

Hranie rolí

Rolová hra je krátka dramatizácia. Cieľom tejto metódy je navodiť okolnosti alebo udalosti, ktoré nie sú skupine dôverne známe. Hranie rolí môže prehĺbiť porozumenie týmto situáciám a vzbudiť empatiu k tým, ktorí sa v nich skutočne nachádzajú. Prostredníctvom rolových hier účastníci zažijú rôzne situácie v bezpečnom prostredí, je to príprava na ich reakciu, napr. v prípade, že sa s danou situáciou stretnú v reálnom živote. Výhodou tejto metódy je aktivita, zanietenosť a udržiavanie pozornosti skupiny. Hlbšie preniknutie do problematiky môžete dosiahnuť práve hraním rolí.

Prípadové štúdie

Táto metóda spočíva v riešení reálneho prípadu, situácie alebo problému. Opis situácie alebo prípadu obsahuje niekoľko úloh, ktoré majú účastníkov motivovať k vzájomnej diskusii a riešeniu problému. Metóda podporuje aktívne učenie, simuluje konkrétnu prax, napomáha rozvoju tvorivého myslenia a poskytuje účastníkom prehľad o problematike.

Dotazníková metóda

Táto technika slúži na získanie informácií, postojov, názorov, ktoré účastníci majú o zvolenej téme, zároveň však môže slúžiť ako forma overenia získaných vedomostí účastníkov po vzdelávacom bloku.

4. AKTIVITY

4.1 Čo je migrácia

 Ciel':

Porozumieť základným pojmom: migrácia, migrant a utečenec.
Aktivizovať účastníkov, zistiť ich postoje a úroveň vedomosti.

 Čas:

10 – 15 minút

 Pomôcky:

tabuľa alebo flipchart, krieda alebo fixky na zapisovanie

Postup:

1. Opýtajte sa účastníkov, čo v nich evokuje pojem migrácia. Otázka na brainstorming: „Čo vám napadne, keď počujete pojem migrácia?“ Povzbudzujte skupinu k odpovediam a zapisujte všetky asociácie.
2. Zosumarizujte výsledky brainstormingu a otvorte diskusiu v skupine:
 - Čo vám napadne, keď sa pozriete na tento zoznam pojmov?
 - Kto podľa vás najčastejšie migruje?
 - Aké sú dôvody, pre ktoré ľudia opustia svoju krajinu pôvodu (svoj domov)?
3. Spýtajte sa účastníkov, čo rozumejú pod pojmom utečenec. Aký je rozdiel medzi utečencom a migrantom? Odpovede rovnako zapisujte na tabuľu/flipchart a na ich základe definujte aj pojem utečenec.
4. Ak je to možné, nechajte definície slov migrant a utečenec na viditeľnom mieste počas celej hodiny.

4.2 Kvíz

 Ciel':

Zábavnou formou oboznámiť účastníkov so základnými informáciami o migrácii vo svete a na Slovensku.

 Čas:

10 – 15 minút

 Pomôcky:

kópia kvízu pre každého účastníka

Postup:

1. Rozdajte kópie kvízov a požiadajte účastníkov, aby zakrúžkovali správnu odpoveď. Každá otázka má vždy len jednu správnu odpoveď. Kvíz môžete doplniť o ďalšie otázky, ktoré môžete pripraviť podľa informácií z prvej časti materiálu. Ubezpečte žiakov, že test nie je známkový a že sa zábavnou formou dozvedia, či majú o téme migrácie reálnu predstavu.
2. Po vyplnení kvízu spoločne skontrolujte správnosť odpovedí. Pri hodnotení kvízu správne odpovede dopĺňajte doplňujúcimi informáciami, aby migrácia nebola pochopená len ako súhrn pojmov a čísel. Správne odpovede a doplňujúce informácie k jednotlivým otázkam môžete nájsť pod opisom aktivity.
3. Diskusia o kvíze a informáciách. Pomocné otázky:
 - Ktoré otázky boli pre vás ľahké?
 - Pri ktorých otázkach ste len tipovali?
 - Ktorá odpoveď vás najviac prekvapila? Prečo?

Pred samotným kvízom nechajte účastníkov tipnúť si alebo vyjadriť svoj názor na niektoré z otázok kvízu, aby sa podčiarklo ich prekvapenie zo správnych odpovedí. Po kvíze sa k nim môžete vrátiť. Účastníci tak môžu odhaliť vlastné „stereotypné“ predstavy.

Správne odpovede a doplňujúce informácie

1. **B** V súčasnosti je na celom svete 281 miliónov migrantov. Celkový podiel migrantov na svetovej populácii je menej ako 4 %. Inými slovami, každý 30. človek na svete je v súčasnosti migrant.
2. **C** V prípade, že by migranti založili štát, počtom obyvateľov by sa približoval Indonézii, štvrtjej najľudnatejšej krajine sveta.
3. **A** Migrant je osoba, ktorá z akýchkoľvek dôvodov opustí jednu krajinu a presťahuje sa do inej krajiny.
4. **C** Utečenec je osoba, ktorá má opodstatnené obavy z prenasledovania z rasových, náboženských, národnostných a politických dôvodov, alebo pre príslušnosť k určitej sociálnej skupine. Z dôvodu týchto obáv sa nemôže alebo nechce vrátiť do krajiny pôvodu, ani využiť ochranu tejto krajiny. V slovenskom právnom poriadku bol pojem utečenec nahradený pojmom azylant.
5. **A** V roku 2020 bolo na celom svete 26,4 milióna utečencov, pričom približne polovica z nich má menej ako 18 rokov. Pochádzali predovšetkým zo Sýrie, Venezuely, Afganistanu a Mjanmarska.
6. **B** Napriek prevládajúcemu názoru, že utečenci sa presúvajú hlavne do Európy, až 86 % utečencov v roku 2020 hostili rozvojové krajiny. Väčšina utečencov zároveň žije v krajinách susediacich s ich domovskou krajinou. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch viac ako polovica všetkých utečencov žila v 10 krajinách. Sú to: Turecko, Kolumbia, Pakistan, Uganda, Nemecko, Sudán, Libanon, Bangladéš, Etiópia a Irán.
7. **A** Podľa štatistík z polovice roku 2021 žije na Slovensku viac ako 167 000 migrantov s povolením na pobyt. Migranti v súčasnosti tvoria menej ako 3 % celkového počtu obyvateľov Slovenska – v porovnaní s inými krajinami EÚ je počet migrantov na Slovensku pomerne nízky.
8. **B** Bratislavský kraj, ako aj samotné mesto Bratislava – žije tu pätina všetkých migrantov s pobytom na Slovensku. Za Bratislavou nasledujú Trnavský a Košický kraj. Najmenej migrantov žije v Trenčianskom a Banskobystrickom kraji.
9. **A** Najviac migrantov pochádza z Ukrajiny. Celkovo možno konštatovať, že tradične najpočetnejšie skupiny cudzincov na Slovensku predstavujú práve občania susedných krajín, ktorých k Slovensku často viažu pracovné, rodinné a sociálne väzby alebo občania z krajín, ktoré v minulosti sformovali u nás svoje komunity a ich rady ďalej rozširujú krajanovia prichádzajúci za štúdiom, prácou alebo z rodinných dôvodov.
10. **A** Od roku 1993 bol azyl udelený celkovo 898 osobám. Doplnková ochrana – nižšia forma medzinárodnej ochrany pre osoby, ktorým nebol priznaný štatút azylanta, bola poskytnutá 805 osobám.

Zakrúžkujte správnu odpoveď. Každá otázka má vždy len jednu správnu odpoveď.

1. Podľa odhadov Organizácie Spojených národov a Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v roku 2020 dosiahol počet medzinárodných migrantov:
 - a) 553 miliónov
 - b) 281 miliónov
 - c) 112 miliónov
 2. Keby všetci migranti založili vlastný štát, bol by:
 - a) najmenší na svete.
 - b) desiaty najväčší na svete.
 - c) štvrtý najväčší na svete.
 3. Kto je migrant?
 - a) Migrant je človek, ktorý pochádza z jednej krajiny, ale momentálne žije v inej krajine.
 - b) Migrant je turista, ktorý je na týždennej dovolenke pri mori.
 - c) Migrant je človek, ktorý žije v krajine, kde sa narodil.
 4. Kto je utečenec?
 - a) Človek, ktorý uteká zo svojej krajiny, pretože v nej nemôže nájsť prácu a uživiť svoju rodinu.
 - b) Človek, ktorý zo svojej rodnej krajiny uteká, pretože je obvinený z daňových únikov.
 - c) Človek, ktorý uteká zo svojej rodnej krajiny, lebo je prenasledovaný.
 5. Koľko bolo v roku 2020 na svete utečencov?
 - a) 26,4 milióna
 - b) 56,4 milióna
 - c) 120,7 milióna
 6. Ktoré 3 krajiny prijali v roku 2020 najviac utečencov?
 - a) Nemecko, Taliansko a Grécko
 - b) Turecko, Kolumbia a Pakistan
 - c) USA, Kanada a Nemecko
 7. Koľko migrantov žilo v roku 2021 na Slovensku?
 - a) 167-tisíc
 - b) 250-tisíc
 - c) 350-tisíc
 8. V ktorom kraji na Slovensku žije najviac migrantov?
 - a) v Žilinskom
 - b) v Bratislavskom
 - c) v Trnavskom
 9. Občania ktorej krajiny sú na Slovensku najväčšou komunitou migrantov?
 - a) Ukrajiny
 - b) Vietnamu
 - c) Iránu
 10. Koľko azylov udelila Slovenská republika od svojho vzniku v roku 1993 až do roku 2021?
 - a) 898 azylov
 - b) 1 898 azylov
 - c) 19 898 azylov
-

4.3 Premietnutie videa a práca s príbehom

Ciel':

Priblížiť život migrantov na Slovensku a zvýšiť vnímanosť účastníkov voči predsudkom a stereotypom.

Čas:

5 minút úvod do témy + 20-minútové premietnutie filmu + 20 minút na diskusiu

Pomôcky:

interaktívna tabuľa/videoprojektor, papiere a perá pre účastníkov, videá Aj my sme tu doma z YouTube stránky IOM Slovakia: www.youtube.com/iomslovakia.

Postup:

Verzia A: Práca s jedným vybraným videom

1. Predstavte žiakom 3 videá a nechajte účastníkov zvoliť si, ktoré video chcú vidieť. Môžu si vybrať napríklad podľa influencera alebo krajiny pôvodu respondenta. Predtým, ako premietnete video, položte im niekoľko uvádzacích otázok a odpovede zapíšte na tabulu alebo flipchart.

Príklady otázok:

- Predstavte respondenta. Napr.: Toto video je rozhovor s Lionelom z Pobrežia Slonoviny.
 - Čo si myslíte, prečo prišiel na Slovensko?
 - Čo asi robí na Slovensku?
 - Prišiel na Slovensko dobrovoľne alebo bol nútený?
 - Poznáte nejaké stereotypy o migrantoch? Aké?
2. Premietnite účastníkom video a povedzte im, nech si zapisujú všetky informácie, ktoré ich zaujmú.
 3. Prediskutujte film s účastníkmi.
 - Čo ste sa dozvedeli o človeku z videa?
 - Prečo prišiel na Slovensko?
 - Prišiel na Slovensko dobrovoľne alebo bol prinútený?
 - Boli vaše predpoklady správne?
 - Na základe čoho ste si o ňom vytvárali svoje predstavy, keď ste o ňom nič nevedeli?
 - Myslíte si, že vaše predstavy ovplyvnili informácie, ktoré získavate z médií? Ak áno, ako?
 - Dajú sa tieto predstavy nazvať stereotypmi?
 - S akými problémami sa respondent stretával?
 - Čo iné vás na rozhovore zaujalo?
 - Pamätáte sa, aké informácie boli uvedené v záverečnej infografike?
 - Stretli ste sa už s niektorým z týchto stereotypov?
 - Kde sa s nimi stretávame najčastejšie?
 - Ktoré informácie z infografiky vás prekvapili?
 - Aké dôsledky môžu mať stereotypy a predsudky verejnosti voči migrantom?
 - Aká je vaša osobná skúsenosť s migrantmi? Máte medzi nimi priateľov?
 - Čo by ste zmenili na vzťahu medzi slovenskými obyvateľmi a migrantmi?
 - Zmenili sa po tejto aktivite vaše názory alebo pohľad na tému? Ako?
 4. Na záver aktivity lektor predstaví koncept stereotypov a ich súvislosť s predsudkami a diskrimináciou. Teoretické podklady nájdete v časti manuálu Základné pojmy a v kapitole 1.3 Mýty a stereotypy o migrácii.

Verzia B: Práca s tromi videami

1. Rozdeľte účastníkov do 3 skupín a každej skupine priradte 1 video. Videá môžete dať skupinám vylosovať alebo vybrať. Každá skupina by mala mať iné video. Prezradte im o videu iba meno influencera a meno a krajinu jeho pôvodu. Každé skupine dajte pero a papier a povedzte im, aby v skupine pred pozretím videa odpovedali na nasledujúce otázky:
 - Čo si myslíte, prečo prišiel človek z videa na Slovensko?
 - Čo asi robí na Slovensku?
 - Prišiel na Slovensko dobrovoľne alebo bol nútený?
 - Poznáte nejaké stereotypy o migrantoch? Aké?
 2. Účastníci si v skupinách pozrú video a potom pridajú k otázkam odpovede, ktoré získali z videa. Boli vaše predpoklady správne?
 3. Každá skupina v krátkosti predstaví svoje video, ako aj svoje odpovede pred a po filme.
 4. Lektor zhrnie odpovede jednotlivých skupín a nasleduje spoločná diskusia. Návrh otázok:
 - Na základe čoho ste si vytvárali svoje predstavy o človeku z videa, keď ste o ňom nič nevedeli?
 - Myslíte si, že vaše predstavy o ňom ovplyvnili informácie, ktoré získavate z médií? Ak áno, ako?
 - Dajú sa tieto predstavy nazvať stereotypmi?
 - Čím vás respondent prekvapil?
 - Pamätáte sa, aké informácie boli uvedené v záverečnej infografike?
 - Stretli ste sa už s niektorým z týchto stereotypov?
 - Kde sa s nimi stretávame najčastejšie?
 - Ktoré informácie z infografiky vás prekvapili?
 - Aké dôsledky môžu mať stereotypy a predsudky verejnosti voči migrantom?
 - Máte pocit, že migranti dokážu obohatiť našu krajinu?
 - Aká je vaša osobná skúsenosť s migrantmi? Máte medzi nimi priateľov?
 - Čo by ste zmenili na vzťahu medzi slovenskými obyvateľmi a migrantmi?
 - Zmenili sa po tejto aktivite vaše názory alebo pohľad na tému? Ako?
 5. Na záver aktivity lektor predstaví koncept stereotypov a ich súvislosť s predsudkami a diskrimináciou. Pozn. Pri diskusii o infografike sa môžu objaviť otázky ohľadom jednotlivých mýtov, preto odporúčame si pred aktivitou prečítať kapitolu „Mýty a stereotypy o migrantoch“.
-

4.4 Premietnutie dokumentárneho filmu a práca s príbehom

 Cieľ:

 Čas:

 Pomôcky:

Predstavenie témy migrácie zaujímavou formou. Vytvorenie priestoru na diskusiu a pochopenie témy.

35- až 45-minútové premietnutie filmu s otázkami a informáciami k filmu a 30 minút na diskusiu

Film Aj my sme tu doma (DVD s filmom alebo priame premietanie z YouTube stránky IOM <https://www.youtube.com/watch?v=1LA93hi7HNk>), interaktívna tabuľa alebo notebook/počítač/DVD prehrávač, dataprojektor, plátno alebo biela stena, papiere a fixky

Postup:

1. Otvorte diskusiu o téme migrácie

Krátka diskusia pred projekciou filmu sústreďí pozornosť účastníkov okrem príbehu filmu aj na dôležité body, na ktorých budeme stavať prácu s filmom a následne diskusiu. Položte účastníkom nasledovné otázky a vyzvite ich, aby si otázky a svoje odpovede k nim zapísali na papier. Odporúčame vybrať maximálne tri otázky z nasledujúceho zoznamu.

- Čo očakávate od filmu?
- Koľko migrantov žije na Slovensku?
- Kto sú migranti na Slovensku? Z ktorých krajín najčastejšie pochádzajú?
- Prečo prichádzajú migranti na Slovensko a v akých oblastiach pracujú?
- Poznáte nejakú verejne známu osobu – migranta?
- Sú migranti pre Slovensko hrozbou?
- Myslíte si, že migranti berú Slovákom prácu?
- Myslíte si, že migranti na Slovensku rozširujú nebezpečné choroby?
- Myslíte si, že migranti sú záťažou pre štátny rozpočet a sociálny systém?
- Myslíte si, že migranti na Slovensku zvyšujú kriminalitu?

Prečítajte opäť jednotlivé otázky a ku každej zaznamenajte na tabuľu/flipchart výpovede niekoľkých účastníkov. Pri každej otázke sa pýtajte, či má niekto na ňu aj iný názor, ako doteraz odznel. Zabezpečte, aby svoje názory neprezentovali len tí istí účastníci. Podporte a riadte krátku diskusiu medzi účastníkmi, ak budú mať rozdielne názory na jednotlivé otázky.

2. Premeňte účastníkov na aktívnych divákov filmu

Vyzvite účastníkov, aby si počas filmu robili poznámky a zapisovali si otázky, ak sa nejaké vynoria. Počas projekcie zastavte film vo vybraných momentoch, položte otázky o výpovediach z filmu a poskytnite bližšie informácie. Výber otázok a odpovedí je v režii pedagóga, resp. lektora.

01:53 Zastavte film a položte nasledovné otázky:

- Prečo ľudia opúšťajú krajiny, v ktorých sa narodili? Aké sú dôvody migrantov, pre ktoré opúšťajú svoj domov? Ako si predstavujú svoj život v novej krajine po odchode z domovskej krajiny?
- Aké sú pozitíva a negatíva migrácie?

Základná informácia: Vysvetlite účastníkom dôvody, ktoré nútia alebo motivujú ľudí migrovať (push a pull faktory). Viac informácií nájdete v kapitole 1.1 Migrácia vo svete, v časti Prečo ľudia migrujú?.

Ďalej vysvetlite, kedy môže prísť migrant na Slovensko a za akých okolností môže Slovenská republika udeliť povolenie na pobyt. Viac informácií nájdete v kapitole 1.3 Mýty a stereotypy o migrácii (vysvetlenie k stereotypu/mýtu: „Cudzinci sú ekonomickou záťažou pre štátny rozpočet...“).

Ďalej ved'te diskusiu a dopĺňajte informácie o pozitívach a negatívach migrácie pre Slovensko a pre krajiny, z ktorých pochádzajú migranti. Viac informácií nájdete v kapitole 1.1 Migrácia vo svete, v časti Prečo ľudia migrujú? (Tabuľka Pozitíva a negatíva migrácie pre krajinu pôvodnú a prijímajúcu krajinu).

08:33 V tejto sekvencii môžete zastaviť film a účastníkom vysvetliť problematiku brain waste, brain drain, brain gain.

Základná informácia: Výskum IVO Migranti na slovenskom trhu práce: problémy a perspektívy poukazuje na silnú prítomnosť problému „mrhania mozgami“ alebo práce pod úrovňou dosiahnutej kvalifikácie. Približne tretina skúmaných migrantov vykonávala profesie zaostávajúce za ich kvalifikáciou a nadobudnutými zručnosťami alebo nezodpovedajúce vyštudovanému odboru, niektorí úplne rezignovali na svoju pôvodnú profesiu. Ani univerzitne vzdelaní migranti neuplatnia vždy na Slovensku svoj potenciál, nakoľko pomerne veľká časť migrujúcich s vysokoškolským diplomom pracovala na miestach, ktoré si vyžadujú len stredoškolské alebo nižšie vzdelanie alebo nepracovala v profesiách, pre ktoré sa vzdelávali.

Vysvetlenie základných pojmov (brain waste, brain drain, brain gain) nájdete v kapitole 1.1 Migrácia vo svete, v časti Prečo ľudia migrujú? (Tabuľka Pozitíva a negatíva migrácie pre krajinu pôvodnú a prijímajúcu krajinu).

16:10 Zastavte film, položte nasledovné otázky a zapisujte výsledky brainstormingu na tabuľu alebo flipchart:

- **Aké postoje zaujímajú Slováci voči migrantom?**
- **Aké dôsledky môžu mať tieto postoje? Aké dôsledky môžu mať stereotypy a predsudky verejnosti voči migrantom?**

Základná informácia: Dôležitým faktorom, ktorý ovplyvňuje postoje k migrantom, je vlastná skúsenosť s pozíciou migranta v niektorej inej krajine a poznanie a vedomosti o migrantoch. Podľa výskumu IOM Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike žilo niekedy v zahraničí dlhšie ako tri mesiace iba 14,1 % opýtaných, kým 85,9 % odpovedalo záporne.

Ľudia si vytvárajú názory o migrácii a migrantoch na základe mylných predstáv, predsudkov a nesprávnych informácií. Správanie podmienené stereotypmi a predsudkami môže vyústiť do marginalizácie a vylúčenia migrantov zo spoločnosti, do nárastu prejavov násilia majoritnej spoločnosti k menšinám (do rôznych foriem intolerancie, diskriminácie a prejavov xenofóbie), k vytváraniu izolovaných komunit migrantov a v širšom meradle k polarizácii v spoločnosti a k stratám napr. v ekonomickej oblasti.

Zoznam základných stereotypov a mýtov, ktoré sa spomínajú vo filme, môžete rozšíriť o ďalšie – nájdete ich napr. v kapitole 1.3 Mýty a stereotypy o migrácii. Základné stereotypy a mýty budú vysvetlené v priebehu filmu, po skončení projekcie môžu účastníci zhrnúť stereotypy a realitu.

4.5 Diskusia s migrantom

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Zvýšiť informovanosť o problematike migrácie a migrantoch na Slovensku na základe osobnej výpovede migrantov a osobnej skúsenosti s migrantmi.

30 – 45 minút

otázky na vedenie diskusie

Diskusia s konkrétnym migrantom je jedným z najúčinnějších a najobľúbenejších formátov pre lektora aj pre účastníkov. Pred diskusiou žiakom povedzte, že k nim do triedy príde človek, ktorý pochádza z inej krajiny a žije na Slovensku. Môžete im o hostovi povedať základné informácie a požiadajte ich, aby si na domácu úlohu každý pripravil 1-2 otázky, ktoré by sa ho chcel spýtať. Pripravené otázky môžu pomôcť účastníkom naladiť sa na hosta a podnietia ho rozprávať o témach, ktoré zaujímajú účastníkov. Odporúčame, aby ste pred samotnou diskusiou e-mailom hostovi poslali pár základných otázok a požiadali ho, aby svoj príbeh vyrozprával na cca 10 minút. Potom môžete otvoriť priestor na otázky.

Návrh otázok pre hosta. Ich výber závisí od pedagóga/lektora.

- Predstavte sa a povedzte nám, kedy ste prišli na Slovensko a čo tu robíte?
- Z ktorej krajiny ste prišli?
- Aké boli vaše dôvody pre to, aby ste opustili svoj domov? Ako ste si predstavovali svoj život v novej krajine (ak ste chceli ísť na Slovensko, tak na Slovensku) po odchode z domovskej krajiny?
- Prečo ste si vybrali Slovensko za krajinu, kde chcete žiť?
- Aké boli vaše začiatky na Slovensku?
- Čím ste si ako migrant museli prejsť? Čo bolo pozitívne, čo bolo negatívne?
- Ako ste sa dorozumeli, keď ste ešte neovládali slovenský jazyk? Mali ste tu známych, ktorí vám pomohli? Kto vám pomáhal v začiatkoch?
- Ako ste vnímali Slovensko a domácich vtedy?
- Ako sa k vám správali domáci obyvatelia? Opíšte ich vzťah a postoje k migrantom – čo si o nich mysleli?
- Je to dnes iné – akí sú domáci ľudia, ako sa k vám správajú dnes?
- Je ťažké nájsť si priateľov medzi Slovákami? Bolo ťažké nadviazať kontakty so Slovákami?
- Sú dnes iní Slováci (domáci) alebo ste sa zmenili vy?
- Cítite sa dnes viac Slovákom?
- Čo pre vás znamená domov? Kde sa momentálne cítite doma?
- Cítite sa dnes viac súčasťou našej spoločnosti? Máte pocit, že vás slovenská spoločnosť prijala?
- Čo sa zmenilo vo vašich plánoch a názoroch na nový život dnes v porovnaní s tým, keď ste odchádzali z domovskej krajiny?
- Čo vám tu chýba? Čo by ste chceli, aby bolo inak alebo aby sa zmenilo?
- Čo je pre vás ako migranta dnes na Slovensku ľahšie a čo ťažšie?

Po skončení diskusie môže dať učiteľ/lektor účastníkom zaujímavú domácu úlohu, kde budú mať priestor vyjadriť svoje dojmy z hosta a zo samotnej diskusie. Napríklad môžu napísať slohovú prácu na tému: Prečo prichádzajú ľudia žiť na Slovensko? Ako som si hosta predstavoval a aký nakoniec bol? Čo ma prekvapilo na jeho rozprávaní?

4.6 Stereotypy a predsudky

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Poukázat na základné stereotypy a predsudky verejnosti.

45 minút

papiere, perá

Postup:

1. Rozdelte účastníkov na skupiny – ideálne po štyroch účastníkoch.
2. Každéj skupine zadajte jednu z nasledujúcich tém:
 - Na Slovensku žije vysoký počet cudzincov.
 - Cudzinci berú prácu Slovákom.
 - Slovensko je pre cudzincov nezaujímavá krajina.
 - Cudzinci sú ekonomickou záťažou pre štátny rozpočet.
 - Cudzinci rozširujú nebezpečné choroby.
 - Kriminalita cudzincov môže postupne narastať.
 - Cudzinci sú pre nás hrozba, nie príležitosť.
 - Slovensko je krajina Slovákov a mala by ňou zostať aj v budúcnosti.
 - Cudzinci by sa mali prispôbiť slovenskej kultúre.
 - Žije tu veľa ázijských trhovníkov, ktorí vytlačili slovenských.
 - Islam je v rozpore s našou kultúrou a civilizáciou.
 - Moslimovia sú netolerantní a svoju kultúru vnucujú európskej spoločnosti.
3. Rozdelte každú skupinu na polovicu, jedna polovica každej skupiny dostane za úlohu zozbierať argumenty potvrdzujúce dané tvrdenie, druhá polovica každej skupiny má rozmyšľať a zhromaždiť všetky argumenty, ktoré ho vyvracajú.
4. Každá skupina predstaví svoje argumenty – v diskusii medzi jedným zástupcom obhajujúcim dané tvrdenie a oponentom tohto tvrdenia. Alternatíva: každý zástupca má v časovom limite (2 – 5 min.) obhájiť svoju stranu.
5. Hodnotenie – po prezentácii všetkých zastúpených strán účastníci hodnotia, ktorá strana dokázala lepšie obhájiť svoju stranu názoru.
6. Pedagóg/lektor vedie následnú reflexiu a dopĺňa informácie:
 - Bolo náročné hľadať argumenty na zadanú tému?
 - Aké sú postoje slovenskej verejnosti k zahraničnej migrácii a migrantom na Slovensku?
 - Je možné dané názory Slovákov na migrantov zmeniť? Akým spôsobom?
 - Počuli ste už o termínoch stereotypy a predsudky? Čo vám napadne, ak sa povedia tieto pojmy?
 - Prečo majú ľudia stereotypy?
 - Prečo sa stereotypy týkajú „tých druhých“?
 - Aké sú dôsledky predsudkov a stereotypov na migrantov a samotnú spoločnosť?
 - Môžu byť stereotypy pre spoločnosť a migrantov nebezpečné? Ako?
7. Predstavte účastníkom základné stereotypy a mýty väčšinového obyvateľstva o migrácii a migrantoch a ku každému bodu uveďte základné fakty a vysvetlenie. Relevantné informácie nájdete v kapitole 1.3 Mýty a stereotypy o migrácii.

4.7 Maliar stereotypov

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Zameranie sa na stereotypy v skupine a stimulovanie diskusie o téme

20 – 30 minút

flipchart, fixky + pripravený výber slov, ktoré budú mať účastníci nakresliť

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov na niekoľko menších skupín (3 – 6 ľudí). Každá skupina by si mala vybrať človeka, ktorý za ňu bude maľovať. Títo vybraní ľudia dostanú vami vybrané slovo, ktoré majú namaľovať. Musia ho namaľovať bez hovorenia a bez písania slov, písmen alebo čísel. Zvyšok skupiny musí hádať, aké slovo „maliari“ nakreslili. Skupina, ktorá ako prvá uhádne slovo správne, získava bod. Na to, aby sme bližšie spoznali stereotypy účastníkov, môžeme použiť nasledujúce pojmy: Slovák, Moslim, Nemeц, utečenec, Francúz.
2. Počas hodnotiacej fázy aktivity rozvešajte kresby rovnakého slova po miestnosti. Často sa medzi kresbami objavia pozoruhodné podobnosti. Účastníci sa na tieto výsledky môžu pozrieť.
3. Otázky, na ktoré sa možno zamerať v skupinovej diskusii:
 - Čo ste si na obrázkoch všimli?
 - Prečo ste nakreslili také podobné veci? Je to problém?
 - Kedy sú stereotypy problém?
 - Z čoho ste vychádzali pri kreslení obrázkov? Prečo ste slová nakreslili práve takto?
 - Stalo sa vám už, že vás niekto zaškatuľkoval? Súviselo to s diskrimináciou?
4. Predstavte účastníkom pojem „stereotyp“ a fakt, že stereotypy máme všetci a sú prirodzenou súčasťou nášho premýšľania. Treba vysvetliť, ako so stereotypmi pracovať v každodennom živote a kedy sa stávajú prekážkou v medziludských vzťahoch.

Preložil a upravil M. Ragač (Školy za demokraciu, CKO) z originálu Pondelkový maliar organizácie Cultures Interactive z metodiky European Fair Skills.

4.8 Výhody – nevýhody

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Uvedomiť si rozdiely v postavení Slovákov a migrantov žijúcich na Slovensku.

40 minút

papiere, perá

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov na dve skupiny: na Slovákov a na migrantov. Obe skupiny rozdeľte ešte raz, takže vzniknú dve skupiny „Slovákov“ a dve skupiny „migrantov“.
2. Skupina „Slovákov“ má za úlohu spísať všetky výhody a nevýhody, ktoré má oproti migrantom. Skupina migrantov spisuje všetky výhody a nevýhody, ktoré má oproti Slovákom.
3. Jednotlivé skupiny v pléne predstavia výhody a nevýhody. Začnite výhodami Slovákov, pokračujte výhodami migrantov. Potom nasleduje prezentácia nevýhod migrantov a Slovákov. Účastníci musia vysvetliť svoje tvrdenia a zdôvodniť výber argumentov.
4. Diskusia:
 - V čom vidíte odlišnosti v živote Slovákov a migrantov na Slovensku?
 - Má Slovensko pomáhať migrantom?
 - Čo môžu urobiť Slováci, aby pomohli migrantom začleniť sa do spoločnosti?
 - Čo by mali robiť migranti, aby sa im žilo na Slovensku dobre?
 - Je podľa vás možné spolužitie rôznych kultúr na Slovensku?

Upravená verzia aktivity *Výhody/nevýhody – som tu doma, nie som tu doma* z príručky MultikulturArt.

Pre ľahšie uchopenie témy môžete zadať aktivitu v kontexte konkrétnych situácií. Príklad: Aké majú výhody/nevýhody Slováci/migranti pri pracovnom pohovore, ak chcú študovať na Slovensku, pri pobyte v nemocnici atď.

Ak účastníci vnímajú nevýhody migrantov v nejakej situácii, vyzvite ich, aby skúsili nájsť riešenia (systémové alebo na úrovni jednotlivca), ako by migranti mohli mať rovnaké podmienky ako Slováci.

4.9 Zamiloval som sa

Ciel':

Čas:

Pomôcky:

Uvedomenie si predsudkov a možností, ako ich odstrániť prostredníctvom osobnej skúsenosti.

40 minút

kópie stručných opisov postáv a ich rolí pre každého účastníka

Postup:

1. Rozdel'te účastníkov do päťčlenných skupín.
2. Inštruujte ich: Vašou úlohou je pripraviť a zahrať divadelnú scénu na tému „strach z cudzincov“. Dej scény záleží len na vás, musíte však zapojiť všetkých 5 postáv. Dĺžka predstavenia je päť minút.
3. Nechajte účastníkov pracovať v skupinách. Čas na prípravu predstavenia je 10 minút.
4. Jednotlivé skupiny účastníkov postupne predvedú svoje predstavenia.
5. Diskusia
 - Ako prebiehala príprava predstavenia?
 - Ako ste sa cítili vo svojej úlohe?
 - Podľa čoho sa vyvíjali jednotlivé postavy?
 - Myslíte si, že rovnaká situácia by sa mohla udiat' aj v reálnom živote?
 - Ako by ste reagovali v úlohe rodičov, súrodencov?
 - Bolo pre vás náročné stvárniť danú postavu?

Dejová línia predstavenia

Rodina sa bez upozornenia musí konfrontovať s faktom, že ich dcéra/syn má partnera/partnerku z jednej z afrických krajín. (Nech účastníci vyberú krajinu.) Syn/dcéra prichádza za rodinou, aby im predstavil partnera/partnerku a oznámil im, že spolu chodia. Zobraďte reakciu slovenskej rodiny na danú skutočnosť. Ako by sa zachovala v takomto prípade rodina?

Postavy a ich roly

- Dcéra/syn: prichádza predstaviť svojho partnera a zároveň oznámiť svoje životné rozhodnutie svojej rodine.
- Rodičia: matka a otec netušia, čo im chce dcéra/syn oznámiť.
- Partner/partnerka: prichádza na stretnutie s rodinou, plne podporuje svoju partnerku/partnera.
- Brat/sestra: tuší, čo chce sestra/brat oznámiť rodičom.

Upravená verzia aktivity *Zamiloval/a som sa* z príručky MultikulturArt.

4.10 Odišli by ste?

Ciel':

- Zameranie sa na stereotypy v skupine a stimulovanie diskusie o téme
- Rozšíriť si znalosti o dôvodoch, ktoré vedú ľudí k migrácii
- Spoznať zložitosť rozhodovania migrantov pri odchode z domova

Čas:

45 minút

Pomôcky:

Vytlačené a nastrihané kartičky s rolami – jedna rola na osobu a jedna kópia príbehov. Na realizáciu aktivity je potrebný dostatočný priestor, aby sa účastníci mohli pohybovať.

Postup:

Príprava: Rozdeľte miestnosť na 3 časti a označte ich nasledovne: domovské mesto, zvyšok krajiny, zahraničie. Vyberte si, ktorý z príbehov chcete s účastníkmi prebrať. Môžete si prejsť len jedným príbehom alebo oboma. Nastrihajte kartičky s postavami, každý z účastníkov dostane jednu rolu. Ak je účastníkov viac, viacerí môžu mať rovnakú postavu.

1. Na úvod požiadajte účastníkov, aby pomenovali veci, ktoré sa im páčia na mieste, kde žijú a napísali ich na tabuľu. Spýtajte sa ich, čo by urobili, keby im tieto veci niekto zobral. Odišli by? Kam by sa rozhodli ísť? Vysvetlite, že témou aktivity sú dôvody, pre ktoré migranti opúšťajú domov.
2. Vysvetlite účastníkom, že sa zúčastnia rolovej aktivity. Účastníkom rozdajte kartičky s ich rolou a poskytnite im čas, aby si ju prečítali a pochopili. Povedzte im, že v ďalšej časti hry budete čítať príbeh, ktorý sa bude odohrávať v jednom imaginárnom meste a oni sa budú na základe svojej úlohy rozhodovať, či v meste zostanú alebo odídu z domova.
3. Vysvetlite účastníkom, ako je miestnosť rozdelená, a na začiatok aktivity postavte všetkých do časti miestnosti, ktorá reprezentuje ich domovské mesto. Vysvetlite im, že teraz budete čítať správy o udalostiach, ktoré sa dejú v ich meste. Keď dočítate, ich úlohou bude rozhodnúť sa podľa toho, ako si myslia, že by konala ich postava. Rozhodla by sa v danej situácii zostať alebo by odišla do inej časti krajiny, či do zahraničia? Počas hry účastníci nesmú prezradiť svoju rolu. Svoju voľbu vysvetlia až na konci aktivity.
4. Prečítajte prvú časť príbehu a nechajte účastníkom čas na rozhodnutie. Zopakujte im, že sa majú rozhodovať podľa toho, ako si myslia, že by konala ich postava. Keď sú všetci spokojní so svojou voľbou, prečítajte druhú časť príbehu a znova im nechajte čas na rozhodnutie.
5. Keď sa príbeh skončí, požiadajte účastníkov, aby zostali tam, kde sa práve nachádzajú a prediskutujte aktivitu:
 - Bolo ľahké sa rozhodovať?
 - Účastníci môžu vysvetliť svoju voľbu. Prečo sa rozhodli odísť alebo zostať?
 - Prečo sa rozhodli presunúť sa v rámci krajiny?
 - Prečo odišli do zahraničia?

Ak mali viacerí účastníci rovnakú postavu, porovnajte ich rozhodnutia.

Nechajte účastníkov vystúpiť z úlohy a spolu rozoberte aktivitu. Spíšte na tabuľu alebo na flipchart faktory, ktoré ovplyvnili ich rozhodovanie odísť alebo zostať. Poukážte na individuálnosť každej voľby. Ktoré dôvody odísť boli najzávažnejšie? Ktorý zo spísaných dôvodov by ich donútil opustiť domov? Kam by išli? Čo účastníkov na aktivite najviac prekvapilo?

6. Ak máte dostatok času, rovnakým spôsobom postupujte aj s druhým príbehom.

Inštruktážny materiál

Záver: Na záver aktivity vysvetlite pojmy nútená a dobrovoľná migrácia. Prezentujte informácie o krajinách, ktoré prijímajú najviac migrantov a ktoré najviac utečencov. Poukážte na rozdiely medzi nútenou a dobrovoľnou migráciou. Pri scenári o nútenej migrácii pripomeňte účastníkom, že väčšina ľudí, keď uteká z domova, hľadá najprv útočisko v blízkosti domova – v iných častiach krajiny, prípadne v susedných krajinách. Relevantné informácie nájdete v časti Migrácia vo svete.

Na oživenie aktivity môžete pridať do aktivity niektoré z nasledujúcich prvkov:

- Účastníci môžu mať kartičky s číslami od 1-5, ktoré budú reprezentovať intenzitu ich pocitov. Počas aktivity sa lektor môže spýtať na ich pocity – ako osoby, ktorej rolu zastupujú. Príklad otázok: Cítite strach? Cítite ohrozenie...
- V priebehu aktivity položíme otázku tým, ktorí sa rozhodli krajinu/mesto opustiť. Balíte si kufor a môžete si zobrať len 5 vecí. Ktoré by to boli?

Rolové kartičky

<p>Starší muž alebo žena Máš veľké ťažkosti s chôdzou. Susedia ti veľmi pomáhajú a podporujú ťa pri každodenných činnostiach.</p>	<p>Lekár/-ka Si jediný/-á lekár/-ka v tvojej komunite a prevádzkujete veľmi rušnú kliniku. Tvoj brat žije v susednej krajine a povzbudzuje ťa, aby si prišiel/-a za ním.</p>
<p>Mladý muž alebo žena Si študent/-ka a dobré vzdelanie považuješ za kľúč k lepšej budúcnosti. Počul/-a si, že v zahraničí existujú dobré univerzity. Tvoji rodičia sú však v zlom zdravotnom stave a tak váhaš, či odísť.</p>	<p>Farmár/-ka Máš malú farmu a svoju úrodu predávaš na miestnom trhu, aby si si zarobil/-a na živobytie. Veľa peňazí však nezarábaš a nežije sa ti ľahko.</p>
<p>Učiteľ/-ka Si učiteľom/-kou v miestnej základnej škole a žiješ v tejto oblasti niekoľko rokov. Poznáš všetky deti zo školy a ich rodičov a si rešpektovaným/-nou členom/-kou komunity.</p>	<p>Matka alebo otec s dvoma malými deťmi Si osamelý rodič a máš dve deti vo škôlke. V okolí nemáš žiadnych príbuzných a bojuješ o prežitie, pretože si nezamestnaný/-á.</p>

Nedobrovoľná migrácia – vojenský konflikt		
<p>1. časť Vo vašom regióne vypukli nepokoje medzi dvoma skupinami. Aj keď boje zostávajú lokalizované, v posledných týždňoch sa objavujú aj nové prípady prepuknutia násilia. Ľudia sa boja a zdržiavajú sa čo najviac doma. Niektorí ľudia sa dočasne presťahovali do iných častí krajiny, aby zostali s rodinou alebo s priateľmi.</p>	<p>2. časť Boje sú čoraz rozšírenejšie. Armáda bola vyslaná do ulíc, aby udržiavala poriadok, ale situáciu sa nedarí dostať pod kontrolu už niekoľko mesiacov. Úrady radia civilistom, aby nechodili do určitých častí krajiny. Niektoré nemocnice, školy a obchody sa zatvorili pre nedostatok personálu, pretože mnohí ľudia sa sťahujú preč do iných častí krajiny, kde je situácia bezpečnejšia.</p>	<p>3. časť Zdá sa, že v posledných týždňoch sa situácia upokojila, nepokoje sú pod kontrolou a ľudia sa postupne vracajú do ulíc. Aj trhovisko bolo minulý víkend rušnejšie ako počas predchádzajúcich mesiacov. Niektorí ľudia, ktorí sa odsťahovali, sa postupne vracajú domov. Iní však cítia, že situácia nie je bezpečná. Včera večer došlo v hlavnom meste k veľkej explózií a jej príčiny sú stále nejasné.</p>
Dobrovoľná migrácia – ekonomické problémy		
<p>1. časť Ľudia žijúci vo vašom malom meste čelia rastúcej chudobe. Jej obyvatelia sú hlavne poľnohospodári a ekonomická nestabilita, ako aj neúroda v posledných rokoch ich veľmi tvrdo zasiahla. Mimo poľnohospodárstva je tu len veľmi málo pracovných miest. Mnoho mladých ľudí sa preto sťahuje za prácou inde. Niekoľko ľudí, ktorí si našli prácu v zahraničí, píše domov, že zarábajú viac peňazí, ako by zarobili doma.</p>	<p>2. časť Ekonomika krajiny prechádza dlhodobým poklesom a mnohí sa obávajú, že situácia sa v krátkodobom horizonte nezlepší. Základné tovary sú čoraz drahšie a budúcnosť vyzerá pochmúrne, pretože mnoho mladých ľudí a kvalifikovaných odborníkov odchádza hľadať šťastie inde. Niektorí ľudia z dediny, ktorí si našli prácu v zahraničí, posielajú späť peniaze, čo poskytuje ich rodinám zásadnú podporu.</p>	<p>3. časť Po mesiacoch ťažkostí sú na obzore prvé náznaky hospodárskeho oživenia. Tam, kde boli pred pár mesiacmi všetky obchody zatvorené, pribúdajú nové podniky. Niektorí ľudia, ktorí zarobili peniaze v zahraničí, sa vracajú domov. Investovali do novej vysokej školy a dúfajú, že jej absolventi prinesú do mesta nový život.</p>

Preložené a upravené z originálu *Would you leave home?* Z manuálu British Red Cross: *Positive Images*, s. 10.

4.11 Nájdí svoju skupinu

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Prostredníctvom zážitku zvýšiť znalosti a citlivosť účastníkov na odmietnutie a vyčlenenie.

10 minút

Farebné lepiace papieriky – jeden pre každého účastníka. Na každý papierik nakreslite veľkú farebnú bodku, pričom všetky farby sa majú rovnako často opakovať okrem jednej farby. Napríklad, ak je v skupine 20 účastníkov, budeme mať 4 zelené bodky, 4 červené, 4 modré, 4 žlté, 3 zelené a jednu bielu bodku. Je dôležité, aby všetky farby tvorili rovnomerne zastúpené skupiny a len jedna farba bola zastúpená iba raz.

Postup:

1. Povedzte účastníkom, aby vytvorili kruh a zatvorili oči. Každému prilepte na čelo jeden papierik s bodkou. Dávajte pozor, komu na čelo nalepíte bielu bodku. Nemal by to byť účastník, ktorý bol alebo je vystavený diskriminácii alebo exklúzii. Účastníci nesmú vedieť, akú bodku majú na čele.
2. Povedzte účastníkom, aby otvorili oči. Ich úlohou je vytvoriť skupiny. Počas aktivity nesmú rozprávať, smú komunikovať len prostredníctvom neverbálnej komunikácie.
3. Nechajte účastníkov rozdeliť sa do skupín. Keď skončia, spýtajte sa, či sú všetci s rozdelením spokojní. Ak niekto nie je spokojný, nech zdvihne ruku. Povedzte skupine, že musia pokračovať, až kým nebudú všetci spokojní.
4. So skupinou prediskutujte aktivitu.
 - Ako ste sa cítili, keď ste našli niekoho, kto mal bodku rovnakej farby?
 - Ako sa cítil účastník, ktorý mal jediný bielu bodku?
 - Snažili ste sa jeden druhému pomôcť nájsť skupinu?
 - Všimla si väčšina, že jeden účastník nemá pár? Ak áno, kedy? Bránilo vám niečo v tom, aby ste si to všimli?
 - Snažil sa mu niekto pomôcť?
 - Myslíte si, že aj v našej každodennej realite sa ľudia rozdeľujú do skupín? Ak áno, napríklad do akých?
 - Existujú ľudia, pre ktorých môže byť ťažké vstúpiť do týchto skupín?
 - Myslíte si, že medzi nich patria aj migranti? Prečo? Akým bariéram môžu čeliť?

Na záver aktivity vysvetlite, že v spoločnosti existujú mnohé skupiny, ktoré čelia bariéram, ktoré môžu byť pre iných neviditeľné.

Preložené a upravené z originálu „Find your group“ z T-Kit 4 Intercultural learning, Council of Europe, s. 75.

4.12 Spolu v jednej triede

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Predstaviť pojem integrácia v kontexte migrácie.

30 minút

farebné lepiace papieriky – post-ity (ideálne 3 farby), papiere, perá

Postup:

- Spýtajte sa účastníkov, čo rozumejú pod pojmom integrácia. Napíšte ich odpovede heslovite na tabuľu. Následne vysvetlite, že je to proces, počas ktorého dochádza k približovaniu sa domáceho obyvateľstva a migrantov žijúcich v krajine do jednej spoločnosti. Ide o obojstranný proces, ktorý si vyžaduje prispôbovanie zo strany migrantov na jednej strane a vytvorenie podmienok na integráciu migrantov na strane druhej. Vysvetlite účastníkom, že nasledujúca aktivita im umožní porozumieť tejto téme bližšie. Relevantné informácie nájdete v časti Migrácia a integrácia (Integrácia migrantov).
- Uveďte aktivitu nasledujúcim textom. Predstavte si, že do vašej triedy prišiel nový spolužiak, ktorý pochádza z inej krajiny. Nehovorí rovnakým jazykom, nikoho v meste nepozná a ani jeho rodičia. Ako by sme mu mohli pomôcť začleniť sa do skupiny?
- Rozdeľte účastníkov do 4 skupín. Každá skupina bude predstavovať jednu zo skupín: 1. žiak – migrant, 2. rodičia migranta, 3. učiteľ, 4. spolužiaci.
- Každá skupina dostane pero a papier. Ich úlohou je spoločne porozmýšľať a z pohľadu ich postáv odpovedať na nasledujúce otázky:
 - Na čo by sa tešili v súvislosti s príchodom nového spolužiaka z inej krajiny?
 - Čoho sa obávajú v súvislosti s príchodom nového spolužiaka pochádzajúceho z inej krajiny?
 - V súvislosti s touto obavou, aký kompromis by boli ochotní urobiť, aby sa ich prania splnili a nemuseli sa obávať?

(Príklad: Ak má skupina úlohu žiak – migrant, ich úlohou je napísať, čoho by sa obávali, ak by boli oni žiakom, ktorý prišiel z inej krajiny do novej triedy. Čo by si naopak priali, aby sa stalo, keď prídu do novej školy? Čo by boli ochotní urobiť, aby sa nemuseli obávať?)
- Povedzte účastníkom, aby odprezentovali svoje odpovede. Zapisujte ich na tabuľu/flipchart.
- S účastníkmi prediskutujte nasledujúce otázky:
 - Ktoré obavy/túžby majú všetky skupiny rovnaké?
 - Ktoré obavy/túžby majú odlišné?
 - Na akých pravidlách by sa všetci účastníci mohli dohodnúť? Čomu by sa musel prispôbiť nový spolužiak/ jeho spolužiaci/učiteľia?
 - Čo vás na tejto aktivite prekvapilo?
 - Máte aj vy obavy spojené s migráciou? Aké?
 - Aký kompromis by ste boli ochotní urobiť vy?

Prebraté a upravené z aktivity „The risk of living“ z GlobalEducation & Youth Work, CIES Onlus, s. 38.
Prepracovala: A. Filčáková

4.13 Dezinformátori

 Ciel':

 Čas:

 Pomôcky:

Zvýšiť znalosti o charakteristických znakoch dezinformácií a hoaxov.

45 minút

papiere, perá, farebné fixky alebo ceruzky

Postup:

1. Predstavte účastníkom, že témou nasledujúcej aktivity sú hoaxy. Spýtajte sa ich, čo sú hoaxy a či sa s nimi už stretli a kde? Aké sú časté témy hoaxov? Spýtajte sa ich na konkrétne príklady.
2. Rozdeľte účastníkov do malých skupín (4 až 5 osôb). Rozdajte im perá a papier. Ich úlohou je napísať posty, ktoré budú šíriť na sociálnych médiách fámu, že jablká sú škodlivé (môže byť aj iná téma, no nemalo by ísť o citlivú tému, skôr zábavnú a evidentne nezmyselnú, napr.: ľadové medvede môžu za klimatické zmeny). Účastníci sa majú snažiť byť čo najpresvedčivejší a majú vymyslieť čo najviac rôznorodých postov. Môžu to byť krátke texty, obrázky, ale aj krátke scénky – ako video post. Povedzte im, nech pouvažujú nad tým, aký jazyk sa využíva pri tvorbe hoaxov a akými prostriedkami sa nás ich tvorcovia snažia presvedčiť. Požiadajte ich, aby identifikované prostriedky využili pri tvorbe postov. Na prípravu postov majú 15 minút.
3. Predtým, ako účastníci predstavia svoje posty, stručne im predstavte techniky, ktoré používajú autori hoaxov a dezinformácií na to, aby nás zaujali a presvedčili (Pozri: Ako sa autor snaží čitateľa presvedčiť? v kapitole Ako rozpoznať hoaxy a dezinformácie o migrácii). Spýtajte sa účastníkov, či poznajú aj iné.
4. Povedzte prvej skupine, nech odprezentuje svoje posty. Úlohou zvyšku účastníkov bude rozpoznať, aké techniky použili na to, aby ich presvedčili. V prípade potreby doplňte účastníkov. Postupuje rovnako aj so zvyšnými skupinami.
5. Otázky na záverečný debriefing:
 - Stretli ste sa už s podobnými hoaxami? Ak áno, kde?
 - Na aké témy sa hoaxy zameriavajú?
 - Aké emócie sa v nás snažia hoaxy vzbudiť?
 - Môžu byť hoaxy nebezpečné? Ak áno, prečo?
 - Zvyknú si účastníci overovať informácie na internete? Ako?
6. Na záver spíšte s účastníkmi na flipchart alebo tabuľu tipy, ako si overovať informácie.

4.14 Krotitelia hoaxov

Ciel':

- Oboznámiť účastníkov s hoaxmi o migrácii, ktoré kolovali na slovenských sociálnych sieťach.
- Zvýšiť povedomie o základných znakoch hoaxov.

Čas:

30 minút

Pomôcky:

vytlačené a postrihané obrázky hoaxov – jeden obrázok pre skupinu (pozri príloha), papier a perá

Postup:

1. Rozdeľte účastníkov do párov alebo menších skupín a dajte každej skupine 1 obrázok hoaxu. Povedzte im, že sú to hoaxy, ktoré kolovali aj na slovenskom internete a že na konci aktivity sa dozvedia, prečo boli vyhodnotené ako hoaxy.
2. Povedzte im, že ich úlohou teraz bude v skupine zodpovedať na nasledujúce otázky:
 - Čo autori hoaxu chceli povedať?
 - Prečo to chceli povedať? Aká môže byť motivácia za napísaním a šírením takéhoto príspevku?
 - Aké emócie sa podľa vás snažili autori hoaxu vyvolať v ľuďoch?
 - Akým spôsobom sa vo vás snažia vyvolať tieto emócie?
 - Čo na obrázku na vás pôsobí dôveryhodne a čo nie?
 - Čo na obrázku by vás mohlo upozorniť na to, že ide o hoax?
3. Nechajte každú skupinu odprezentovať jeden obrázok, ak má viac skupín jeden obrázok, nech porovnajú svoje odpovede.
4. Na záver sa spýtajte účastníkov, čo mali všetky hoaxy spoločné. Odpovede zapisujte na tabuľu alebo flipchart.
5. Vysvetlite účastníkom základné znaky hoaxu a vysvetlite im, prečo boli jednotlivé príspevky označené ako hoaxy.
 - 1. obrázok zobrazuje 3 mladíkov na pláži, nedá sa z nej určiť, o koho ide ani či ide o migrantov. Autor príspevku priznáva, že nevie, kto sú, no snaží sa vzbudiť dojem, že mladí muži na Slovensko prišli tajne a predstavujú nebezpečenstvo. Z toho, čo opisuje ani z fotografie však nič také nevyplýva. Ako na Facebooku doplnila Polícia SR, ktorá príspevok uverejnila, v uvedený deň nikto nekontaktoval políciu pre akékoľvek problémy pri jazere Draždiak... Keď je niekto tmavšej pleti, neznamená to automaticky, že je migrant. Ak by aj išlo o migrantov, pravdepodobne sa na Slovensko dostali legálnym spôsobom, čiže na Slovensku možno pracujú alebo študujú. V prípade nelegálneho prekročenia hraníc by neriskovali zadržanie a vyhostenie do svojej domovskej krajiny pre kúpanie.⁹⁰
 - 2. obrázok je príkladom manipulácie s fotografiou. Fotografia mala ilustrovať protesty vo Verone, ktoré mali vyprovokovať migranti. Táto fotka však nepochádza z Talianska, ale z Francúzska a zobrazení protestujúci sú francúzski občania.⁹¹
 - 3. obrázok – nie je jasné, o ktorej krajine EÚ autor hovorí, ani o aký príspevok ide. Imigrantom v EÚ môže byť aj Slováčok pracujúci v Nemecku. Imigranti, ktorí prichádzajú na Slovensko za prácou, žiadne peniaze okrem platu, ktorý si zarobia, nedostávajú. Polícia SR k hoaxu dopĺňa: Žiadatelia o azyl dostávajú vreckové vo výške 0,40 eur na deň. Po udelení azylu alebo po poskytnutí doplnkovej ochrany im je poskytnutá zo zdrojov Európskej únie finančná pomoc vo výške v prepočte 9,68 eur

⁹⁰ Facebook Polícia SR – Hoaxy a podvody. (<https://www.facebook.com/page/313187412842466/search/?q=migrant>)

⁹¹ Šnídl, V. – Kačmár, R. – Kolník, J.: Ako rozoznať falošnú fotku a zmanipulovaný titulok (cvičenia). (<https://dennikn.sk/718292/cvicenia-ako-rozoznat-falosnu-fotku-a-zmanipulovany-titulok/?ref=inc>) (citované 19. 12. 2021)

Inštruktážny materiál

na deň na zabezpečenie bývania, stravy a základných životných potrieb po dobu 6 mesiacov, pričom jej vyplácanie je naviazané na povinnú účasť na výučbe slovenského jazyka.⁹²

- 5. obrázok je známy hoax o utečencoch, ktorí mali na streche vlaku prichádzať do českého mesta Cheb, vznikol ešte v roku 2015, odvtedy sa však sociálnymi sieťami šíril niekoľkokrát. Fotografia bola fotomontážou 2 fotiek: vlaku z Indonézie a chebskej stanice s vlakom.⁹³

6. Otázky na záverečný debriefing:

- Stretli ste sa už s podobnými hoaxami? Ak áno, kde?
- Aký vplyv môžu mať takéto hoaxy na spoločnosť?
- Čo si z aktivity odnášate?

- Dobrým zdrojom hoaxov je facebooková stránka Polície SR – Hoaxy a podvody.
- Aktivitu môžete oživiť tým, že požiadate účastníkov, aby vyjadrili mieru svojho presvedčenia o pravdivosti/nepravdivosti hoaxy. Mieru presvedčenia môžu účastníci vyjadriť percentuálne, na škále (kartičky od 1-5 vôbec nesúhlasím – úplne súhlasím) alebo postavením sa na škálu, ktorá je vyznačená na podlahe.
- Medzi hoaxy môžete zamiešať post s pravdivými informáciami a účastníci majú hádať, ktorý post je pravdivý.

92 Facebook Policia SR – Hoaxy a podvody. (<https://www.facebook.com/page/313187412842466/search/?q=migrant>)

93 Hoax: Utečenci na streche vlaku, HATEFREE Culture. (<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/priklady/fotografie/1631-uprchlici-na-strese-vlak-u-chebu>) (citované 19. 12. 2021)

Obrázok 1.

Roma [redacted]

21. júna, 21:35 · 🌐

Migranti (cca 10 kusov) včera na Petržalskom Dráždiaku!!! Kúpali sa v spodnom prádle a pokukovali po našich dievčencoch! Ako sa sem dostali? Aké majú doklady? Z čoho žijú? Sú pod kontrolou? Všetko mladý bojaschopný muži, žiadny chudáci utečenci pred vojnou! Pomaly a nenápadne, poza náš chrbát!!! Ani sa nenazdáme a budú ich tu tisíce!!!!

   180

304 komentárov 1,4 tis. zdieľaní

Zdroj: Hoaxy a podvody – Polícia SR zdroj: DenníkN

Obrázok 2.

Hlasuji pro czexit

2 hrs · 🌐

PROTESTY IMIGRANTŮ V ITÁLII

"Po noci protestů v přijímacím středisku Cona (Benátský kraj - Veneto), byly dnes ráno nové nepokoje ve Veroně, kde jiná skupina imigrantů zablokovala silnici tím, že převrátili popelnice na protest proti poskytované stravě, kterou migranti považují za špatnou."

ČTĚTE A SDÍLEJTE!

[See Translation](#)

Po protestech v Cona, napětí ve Veroně: Veneto v obležení migrantů !!! - Blog iDNES.cz

Po noci protestů v Cona, napětí v dopoledních hodinách ve Veroně, kde skupina...

PILLONI.BLOG.IDNES.CZ | BY IDNES.CZ

Zdroj: Hoaxy a podvody – Polícia SR zdroj: DennikN

Obrázok 3.

Karel [REDACTED]

16 leden v 13:30 ·

Posílej to dál !!!!!!!To je Cheb. ČT i další TV o tom mlčí. To jsou migranti co vyhostili z Německa k nám. Chebské nádraží. To je výsledek střežení hranic naší republiky. O tom se ale tiše mlčí a ČT a další tv to nezajímá. Hlavně, že ve zprávách melou nesmysly kterým snad věří jen pan premier.

 To se mi líbí
 Sdílet

73

1.339 sdílení

Zdroj: Hoaxy a podvody – Polícia SR zdroj: HATEFREE Culture

Obrázok 4.

Zdroj: Hoaxy a podvody – Polícia SR zdroj: HATEFREE Culture

5. UŽITOČNÉ KONTAKTY

MEDZINÁRODNÉ ORGANIZÁCIE

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)

Grösslingová 35
811 09 Bratislava
Tel.: 02/5263 0093
E-mail: bratislavainfo@iom.int
Web: www.iom.sk, www.iom.int

Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR), Regionálny zastupiteľský úrad UNHCR pre strednú Európu

Felvinci út. 27
1022 Budapešť, Maďarsko
Tel.: + 36 1 336 3060
E-mail: hunbu@unhcr.org
Web: unhcr.sk

MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE A NADÁCIE

Človek v ohrození, o. z.

Baštová 343/5
811 03 Bratislava
Tel.: 02/5542 2254
E-mail: info@clovekvohrozeni.sk
Web: www.clovekvohrozeni.sk

Liga za ľudské práva

Račianska 80
831 02 Bratislava
Tel.: 0918 366 968
E-mail: hrl@hrl.sk
Web: www.hrl.sk

Nadácia Milana Šimečku

Svoradova 747/5
811 03 Bratislava
Tel.: 02/5443 3552
E-mail: nms@nadaciams.sk/info@fjuzn.sk
Web: www.nadaciamilanasidecku.sk

Nadácia otvorenej spoločnosti

Baštová 5
811 03 Bratislava
Tel.: 02/5441 4730, 02/5441 6913
E-mail: osf@osf.sk
Web: www.osf.sk

Nadácia Pontis

Zelinárska 2
821 08 Bratislava
Tel.: 0908 069 872
E-mail: pontis@nadaciapontis.sk
Web: www.nadaciapontis.sk

Slovenská humanitná rada

Budyšínska 1
831 03 Bratislava
Tel.: 02/5020 0500
E-mail: shr@shr.sk
Web: www.shr.sk

Slovenská katolícka charita

Kapitulská 18
814 15 Bratislava
Tel.: 02/5443 1506
E-mail: info@charita.sk
Web: www.charita.sk

Mareena

Lazaretská 32
811 09 Bratislava
Tel.: 0948 113 947
E-mail: info@mareena.sk
Web: www.mareena.sk

SLOVENSKÉ ŠTÁTNE INŠTITÚCIE

Migračný úrad Ministerstva vnútra SR

Pivonková 6
812 72 Bratislava
Tel: 02/4341 4775, 4825 4104
Web: www.minv.sk/?migracny-urad-mv-sr

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR

Špitálska 4, 6, 8
816 43 Bratislava
Tel.: 02/2046 0000
Web: www.employment.gov.sk

Ministerstvo vnútra SR

Pribinova 2
812 72 Bratislava
Tel: 02/5094 1111
Web: www.minv.sk

Ministerstvo zahraničných vecí SR

Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava 37
Tel: 02/5978 1111
E-mail: info@mzv.sk
Web: www.mzv.sk

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

Laurinská 18
811 01 Bratislava
Tel.: 02/2085 0111, 2085 0114
E-mail: info@snslp.sk
Web: www.snslp.sk

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra SR

Ružinovská 1/B
812 72 Bratislava
Tel: 0961 050 701
Web: www.minv.sk/?uhcp

THINK-TANKY A VÝSKUMNÉ INŠTITÚCIE

CVEK – Centrum pre výskum etnicity a kultúry

Špitálska 10
811 08 Bratislava
Tel: 02/5463 0677
E-mail: info@cvek.sk
Web: www.cvek.sk

Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť

Štúrova 3
811 02 Bratislava
Mobil: 0910 444 636
E-mail: sgi@governance.sk
Web: www.governance.sk

Inštitút pre verejné otázky

Baštová 5
811 03 Bratislava
E-mail: ipa@ivo.sk
Web: www.ivo.sk

6. ZDROJE A LITERATÚRA O MIGRÁCII

1. Andrášová, S., Na čo je nám dobrá migrácia? Medzinárodná organizácia pre migráciu. (<http://www.cpep.sk/fileadmin/Dokumenty/publikacie/migracia/Andrasova-Migracia.pdf>)
2. Appave, G. – Laczko, F., World Migration Report 2011 – Communicating Effectively about Migration, International Organization for Migration, 2011, s. 28, 49 (http://publications.iom.int/bookstore/free/WMR2011_English.pdf)
3. Balgová, M., Dôsledky úniku Mozgov na Slovensko, IZA, 2019. (<https://spap.leaf.sk/novinky/dosledky-uniku-mozgov-na-slovensko/>) (19. 12. 2021)
4. Bargerová, Z. – Divinský, B., Integrácia migrantov v Slovenskej republike. Výzvy a odporúčania pre tvorcov politik, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2008. (<http://mic.iom.sk/sk/uzitocne/na-stiahnutie/category/12-ostatne.html?download=83%3Aintegracia-migrantov-v-slovenskej-republike-vyzvy-a-odporucania-pre-tvorcov-politik>)
5. Defying Predictions, Remittance Flows Remain Strong During COVID-19 Crisis, The World Bank, 2021. (<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/05/12/defying-predictions-remittance-flows-remain-strong-during-covid-19-crisis>)
6. Divinský, B., Zahraničná migrácia v Slovenskej republike. Stav, trendy, spoločenské súvislosti, Friedrich Ebert Stiftung and Research Centre of the Slovak Foreign Policy Association, 2009. (<http://www.sfpa.sk/dokumenty/publikacie/59>)
7. Divinský, B., Migračné trendy v Slovenskej republike po vstupe krajiny do EÚ (2004 – 2008), Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009, s. 12
8. Drál, P. (ed.), Migrácia ako emócia: Multikultúrna zbierka esejí, aj „o nás“, Nadácia Milana Šimečku, 2009. (http://nadaciamilanasimecku.sk/fileadmin/user_upload/dokumenty/Publikacie/MIGRACIA.pdf)
9. Drál, P. – Mrlianová, A. – Tahy, T., Posilnenie interkultúrnych zručností a regionálnej spolupráce odborníkov pracujúcich s migrantmi v Slovenskej republike. Materiály k tréningom (3. aktualizované vydanie), Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2012, s. 9 – 13.
10. Drozd P., Prístup migrantov k sociálnemu zabezpečeniu a zdravotnej starostlivosti: politiky a prax, s. 56 – 58 (http://emn.sk/sk/studie-emn/item/download/1028_30f0647eac0b703f643f6b42506bd2f0.html)
11. Drozd, P. – Frkáňová, A. – Kubovičová, K.; Migrácia zahraničných študentov do Slovenskej republiky. Národná štúdia Európskej migračnej siete, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2012. (http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_migracia_zahranicnych_studentov_do_SR_sk.pdf)
12. Ekonomický prehľad Slovenska 2019, https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-surveys-slovak-republic2019_eco_surveys-svk-2019-en
13. EMN Bulletin – A Report from the European Migration Network for the period June to September 2012, European Migration Network, 2012. (http://www.emn.sk/phocadownload/emn_bulletins/emn_bulletin_october_2012.pdf)

14. Encyklopédia Beliana, <https://beliana.sav.sk/heslo/akulturacia>
15. Filadefiová, J. – Gyárfášová, O. – Hlinčíková, M. – Sekulová, M., Migranti na slovenskom trhu práce: problémy a perspektívy. Ekonomické aspekty migrácie a integrácie migrantov z tretích krajín v prostredí Slovenska, Inštitút pre verejné otázky, 2011. (http://www.ivo.sk/buxus/docs//publikacie/subory/Migranti_na_slovenskom_trhu_prace.pdf)
16. Filadefiová, J. – Gyárfášová, O. – Sekulová, M., Ekonomické aspekty migrácie a integrácie migrantov z tretích krajín v prostredí Slovenska – správa z výskumu, Inštitút pre verejné otázky, 2011. (http://www.ivo.sk/buxus/docs//migracia/IVO_Sprava_z_vyskumu_Migranti_na_slovenskom_trhu_prace_2011.pdf)
17. Gallo Kriglerová, E. – Kadlečíková, J. – Holka Chudžíková, A. – Píšová, M., CUDZIE NECHCEME, SVOJE SI NEDÁME – POSTOJE MAJORITNEJ POPULÁCIE K MIGRÁCIÍ A CUDZINCOM NA SLOVENSKU, CVEK, 2021, s. 29-38 (<http://cvek.sk/cudzie-nehceme-svoje-si-nedame-postoje-majoritnej-populacie-k-migracii-a-cudzincom-na-slovensku/>)
18. Gažovič, O. – Markoš, A., Kritické myslenie – Príručka pre stredné školy, DenníkN, 2017. (<https://a-static.projektn.sk/2017/11/casopis-kriticke-myslenie-low.pdf>)
19. Global Overview 2011. People internally displaced by conflict and violence, Internal Displacement Monitoring Centre, Norwegian Refugee Council, 2011. (<http://www.internal-displacement.org/publications/global-overview-2011.pdf>)
20. Global trends 2020, UNHCR, 2021, s. 2., 19. (<https://www.unhcr.org/60b638e37/unhcr-global-trends-2020>)
21. ILO G Migrant pay gap widens in many high-income countries, ILO, 2021. (https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_763763/lang--en/index.htm)
22. ILO Global Estimates on International Migrant Workers – Results and Methodology, ILO, 2021. (https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_808935.pdf)
23. ILO: tional Migration Outlook 2012, OECD, 2012. (<http://www.npdata.be/BuG/165-NV-A-migratie/OECD-Migration-Outlook-2012.pdf>)
24. International Migration 2020 Highlights, UN DESA, 2020. (https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_international_migration_highlights.pdf)
25. IOM Environmental migration portal, (<https://environmentalmigration.iom.int/environmental-migration>), (citované 18. 2. 2022)
26. IOM, Mongolia Build Displacement Tracking Capacity to Prepare for Natural Disaster <https://www.iom.int/news/iom-mongolia-build-displacement-tracking-capacity-prepare-natural-disasters>
27. Ižák, Š., Výber top dezinformácií roku 2019 podľa Antipropaganda.sk, Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku, 2019. (<https://antipropaganda.sk/vyber-top-dezinformacii-roku-2019-podla-antipropaganda-sk/>)
28. Kresák, P., Nútená migrácia – dôvody, fakty, dopady, 2012. (http://www.emn.sk/phocadownload/emn_seminar_on_migration_2012/emn_2012_prezentacia_Peter_Kresak_Nutena_migracia.pdf)
29. Migrácia ako emócia: Multikultúrna zbierka esejí, aj o „nás“ Bratislava: Nadácia Milana Šimečku, 2009
30. Migrácia na Slovensku: Fakty a čísla o migrácii na Slovensku, IOM, 2020. (<https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>)
31. Migration and Development Brief, The World Bank, 2012. (<http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationDevelopmentBrief19.pdf>)
32. Migration and Remittances Factbook 2011, The World Bank, 2011. (<http://siteresources.worldbank.org/INTLAC/Resources/Factbook2011-Ebook.pdf>)

33. Migration and migrant population statistics, Eurostat, 2020. (https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics)
34. Mrlianová, A. – Ulrichová, N. – Zollerová, M.; Praktické opatrenia v boji proti nelegálnej migrácii v Slovenskej republike. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2011. (http://www.emn.sk/phocadownload/emn_studies/emn-sk_studia_prakticke_%20opatrenia_v_%20boji_proti_nelegalnej_migracii_v_sr_sk.pdf)
35. Mrlianová, A. – Ulrichová, N. – Zollerová, M., Výročná správa o politikách v oblasti migrácie a azylu Slovenská republika 2011. Národná štúdia pre Európsku migračnú sieť, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2012. (http://www.emn.sk/phocadownload/emn_reports/emn-sk_vyr-sprava-politiky-migr-azyl-sr_2011_sk.pdf)
36. Národný bezpečnostný úrad, Dezinformácie a informačné operácie, 2021. (<https://www.nbu.gov.sk/urad/o-urade/hybridne-hrozby-a-dezinformacie/dezinformacie/index.html>)
37. Natural disasters and climate change intensify urban migration in Mongolia, <https://weblog.iom.int/natural-disasters-and-climate-change-intensify-urban-migration-mongolia> (citované 18. 2. 2022)
38. Rada Mládeže Slovenska, Mladí a médiá, 2018. (https://archiv.mladez.sk/wp-content/uploads/2019/02/Prezentacia_mladi-a-media.pdf)
39. Rapoš Božič, I., Cudzinci žijúci na Slovensku – do akej miery sa od nich dištancujeme?, fjužn, 2020. (<https://fjuzn.sk/cudzinci-zijuci-na-slovensku-do-akej-miery-sa-od-nich-distancujeme/>), (citované 19. 12. 2021)
40. Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2020 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike. (<https://www.genpro.gov.sk/extdoc/55308/Sprava%20o%20cinnosti%20prokuratury%20za%20rok%202020>)
41. Susedia: zvnútra zvonka, Nadácia Milana Šimečku, 2011. (http://nadaciamilanasidecku.sk/fileadmin/user_upload/dokumenty/Publikacie/SUSEDIA_web.pdf)
42. Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR: Hlavné zistenia z výskumného zborníka, IOM, 2021, s. 24 (<https://iom.sk/sk/publikacie/spolupraca-a-partnerstvo.html?download=378:iom/iom-srsp-schema-prac-mob-2021-zistenia-vyskum-zbor-sk.pdf>)
43. Šikula, M., Dlhodobá vízia rozvoja slovenskej spoločnosti, Ekonomický ústav SAV, 2008.
44. Šnídl, V. – Kačmár, R. – Kolník, J.: Ako rozoznať falošnú fotku a zmanipulovaný titulok (cvičenia). (<https://dennikn.sk/718292/cvicenia-ako-rozoznat-falosnu-fotku-a-zmanipulovany-titulok/?ref=inc>)
45. Štatistické údaje Migračného úradu MV SR. (<http://www.minv.sk/?statistiky-20>)
46. Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov na Slovensku, P PZ UHCP, 2021, s. 9, 11, 12, 25
47. (https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf)
48. Štatistické údaje Štatistického úradu Slovenskej republiky. (www.statistics.sk)
49. Štatistické údaje Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. (www.upsvar.sk)
50. The UN recommendations on international migration statistics (Revision 1), UN Statistics Division, 1998, s. 17 – 18. (https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesm/seriesm_58rev1e.pdf) (citované 19. 12. 2021)
51. Vašečka, M., Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike, Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2009., s. 22, 56, 61 a 91 (http://emn.sk/phocadownload/external_studies/iom_postoje_verejn_k_cudzincom_sr.pdf)
52. Výročná správa o migrácii a azyle v Slovenskej republike za rok 2019, EMN Slovensko, s. 68. (https://www.emn.sk/sk/publikacie/vyročne-spravy-emn-o-migracii-a-azyle/item/download/2549_48b3af0dc47daef297810262f9575449.html)

Inštruktážny materiál

53. World Migration Report 2022, IOM, 2021. (https://publications.iom.int/system/files/pdf/WMR-2022-EN_0.pdf)
54. World Population Prospects 2019, Volume I: Comprehensive Tables, UN DESA, 2019. (https://population.un.org/wpp/Publications/Files/WPP2019_Volume-I_Comprehensive-Tables.pdf)
55. Zamestnávanie cudzincov na území Slovenskej republiky 2004 – 202, 1. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR): (https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803)
56. Zamestnávanie cudzincov – štatistiky, Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (https://www.upsvr.gov.sk/statistiky/zamestnavanie-cudzincov-statistiky.html?page_id=10803)

Príručky a metodické materiály

1. Cyklus zážitkového učenia, IOM Medzinárodná organizácia pre migráciu. (<http://mic.iom.sk/sk/uzitocne/na-stiahnutie/category/12-ostatne.html>)
2. Denník N, Kritické myslenie, mesačník 10/2017. (<https://a-static.projektn.sk/2017/11/casopis-kriticke-myslenie-low.pdf>)
3. Drál, P. (ed) – Kriglerová Gallová, E. – Vylitová, R., Multi – kulti na školách. Metodická príručka pre multikultúrnu výchovu, Nadácia Milana Šimečku, 2007. (<http://www.multikulti.sk/dok/kapitola-5.pdf>)
4. Global Education & Youth Work – Toolkit for food, migration and media topics, CIES Onlus, People in Need Slovakia, MTÜ Mondo, Südwind Agentur, 2017. (<https://www.salto-youth.net/tools/toolbox/tool/global-education-youth-work-toolkit-for-food-migration-and-media-topics.2025/>)
5. Nielen čísla. Učebná pomôcka pre učiteľov o migrácii a azyle v Európe, Medzinárodná organizácia pre migráciu a Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov, 2006. (<http://mic.iom.sk/sk/uzitocne/na-stiahnutie/category/12-ostatne.html>)
6. Ondrušek, D., Výchova k tolerancii hrou. Partner for Democratic Change Slovakia, 2007. (<http://www.pdcs.sk/files//file/Publikacie/Vychova%20k%20tolerancii%20hrou.pdf>)
7. Positive Images, British Red Cross. (<https://www.redcross.org.uk/get-involved/teaching-resources/positive-images>)
8. Sabol, J. – Zubková, I., Kultúra, multikultúrnosť. Metodická príručka pre učiteľov z oblasti interkultúrnej výchovy, EUROFORMES, 2006. (http://www.jozefsabol.sk/pedagogovia/sabol/sabol_publicacie_o_romoch/Kultura_a_multikulturnost.pdf)
9. Szeghy, P. (ed.), MultikulturArt – spoznaj kultúru menšín, Človek v ohrození, 2009. (http://clovekvohrozeni.sk/images/stories/GVprirucky/multikulti_prirucka.pdf)
10. T-kit 4: Interkulturní učení, Rada Evropy, 2000 (https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261245/T-Kit_4_cs.pdf/7f8b80ee-8e79-430b-aa37-5fdf796d5adc)
11. T-kit 4: Intercultural learning, Council of Europe, 2018, s. 20 (<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47262514/PREMS+042218+T-kit4+WEB.pdf/37396481-d543-88c6-dccc-d81719537b32>)
12. Zajac, L. (ed.), Jeden svet na školách. Metodická príručka pre učiteľov stredných škôl, Človek v ohrození, 2007. (<http://clovekvohrozeni.sk/images/stories/GVprirucky/JS%20na%20skolach%20%282%29.pdf>)

PREDSTAVENIE IOM

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) vznikla v roku 1951 a v súčasnosti je poprednou medzinárodnou medzivládnu organizáciou v oblasti migrácie. Organizácia v posledných desaťročiach dynamicky rastie – v súčasnosti má 174 členských štátov a ďalších 8 štátov má štatút pozorovateľa.

IOM svojou činnosťou pokrýva širokú škálu migračných otázok vo všetkých častiach sveta. IOM podporuje humánnu a organizovanú migráciu, ktorá prináša prospech všetkým. Robí tak poskytovaním služieb, poradenstva a pomoci vládám a migrantom. Úzko pri tom spolupracuje s partnermi z vládneho, medzivládneho a mimovládneho sektora.

Webová stránka Ústredia IOM: www.iom.int.

Činnosť IOM na Slovensku

IOM má zastúpenie v Slovenskej republike od roku 1996. Medzi hlavné oblasti činnosti patria: asistované dobrovoľné návraty, integrácia migrantov, prevencia obchodovania s ľuďmi a pomoc obchodovaným osobám a koordinácia aktivít Európskej migračnej siete. Prioritou IOM je vo všetkých svojich programoch poskytovať konkrétnu pomoc migrantom. Informácie a skúsenosti využíva IOM v ďalších aktivitách zameraných na vzdelávanie a budovanie kapacít kľúčových aktérov v oblasti migrácie, realizáciu výskumov a informačné kampane a aktivity na zvýšenie povedomia o migrácii a integrácii migrantov.

Webová stránka IOM Slovensko: www.iom.sk.

Integrácia migrantov – Migračné informačné centrum IOM v Bratislave a v Košiciach (MIC)

MIC poskytuje komplexné právne, sociálne a pracovné poradenstvo k efektívnej sociálnej, ekonomickej a kultúrnej integrácii migrantov na Slovensku. Zároveň poskytuje príspevky na absolvovanie vzdelávacích a rekvalifikačných kurzov, organizuje otvorené kurzy slovenského jazyka a sociálnej a kultúrnej orientácie pre migrantov a podporuje spoluprácu s komunitami migrantov a medzi kultúrnu výmenu.

Zvýhodnená telefonická linka MIC: 0850 211 478

Telefón – MIC Bratislava: +421 2 5263 0023

Telefón – MIC Košice: +421 55 625 8662

E-mail: mic@iom.int

Webová stránka: www.mic.iom.sk

Asistované dobrovoľné návraty a reintegrácie v krajine pôvodu (AVRR)

Program AVRR je určený neúspešným žiadateľom o azyl a nelegálnym migrantom, ktorí si želajú vrátiť sa zo Slovenska do krajiny pôvodu. IOM im poskytuje návratové poradenstvo, registráciu do programu, pomoc pri zabezpečení náhradných cestovných dokumentov, zabezpečenie pomoci pri návrate a podporu pri reintegrácii v krajine pôvodu.

Zvýhodnená telefonická linka programu AVRR: 0850 211 262

Telefón – AVRR Bratislava: +421 908 714 068

Telefón – AVRR Košice: +421 918 627 566

E-mail: returnhome@iom.int

Webová stránka: www.avr.iom.sk

Boj proti obchodovaniu s ľuďmi

Prevenia obchodovania s ľuďmi zameraná na konkrétne zraniteľné skupiny, ako napr. študenti stredných škôl, znevýhodnené rómske komunity, mladiství v náhradnej starostlivosti a pod. Vzdelávanie a budovanie kapacít odborníkov v oblasti prevencie obchodovania s ľuďmi a v oblasti identifikácie a asistencie obchodovaným osobám ako partner Ministerstva vnútra SR. Asistencia pri tvorbe politiky v oblasti obchodovania s ľuďmi najmä v rámci prípravy národného programu na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a budovania národného referenčného mechanizmu.

Webová stránka: www.bezpecnecestovanie.iom.sk

Mobilná aplikácia SAFE Travel & Work Abroad proti obchodovaniu s ľuďmi: www.safe.iom.sk.

Európska migračná sieť (EMN) – Národný kontaktný bod v SR

EMN poskytuje aktuálne, objektívne, spoľahlivé a porovnateľné informácie o migrácii a azyle na účely tvorby politik EÚ. EMN napĺňa potrebu výmeny informácií prostredníctvom prípravy správ, štúdií, ad hoc otázok, politických sumárov, bulletinu EMN a odborných stretnutí. IOM je koordinátorom Národného kontaktného bodu EMN v SR.

Telefón: 02/5262 3335

E-mail: ncpslovakia@iom.int

Webová stránka: www.emn.sk

Publikáciu vydal Úrad Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v SR v rámci projektu Aj my sme tu doma II.

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu výlučne zodpovedá Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) a autori.

 IOM
UN MIGRATION

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM)
Slovensko